Zbornik sudske prakse

PRESUDA OPĆEG SUDA (sedmo vijeće)

23. srpnja 2025.*

„Tržišno natjecanje – Zabranjeni sporazumi – Sektor trgovanja valutama iz skupine G10 na promptnom deviznom tržištu (Forex) – Odluka kojom se utvrđuje povreda članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u – Razmjena informacija – Sporazumi ili usklađena djelovanja koji se odnose na aktivnosti trgovanja valutama iz skupine G10 – Ograničenje tržišnog natjecanja s obzirom na cilj – Jedinstvena i trajna povreda – Načelo dobre uprave – Prava obrane – Novčane kazne – Osnovni iznos – Vrijednost približna onoj prihoda od prodaje – Članak 23. stavci 2. i 3. Uredbe (EZ) br. 1/2003 – Neograničena nadležnost”

U predmetu T-84/22,

UBS Group AG, pravni sljednik društva Credit Suisse Group AG, sa sjedištem u Zürichu (Švicarska),

UBS AG, pravni sljednik društva Credit Suisse AG, sa sjedištem u Zürichu,

Credit Suisse Securities (Europe) Ltd, sa sjedištem u Londonu (Ujedinjena Kraljevina),

koje zastupaju R. Wesseling i F. Brouwer, odvjetnici,

tužitelji,

protiv

Europske komisije, koju zastupaju A. Boitos, C. Zois i T. Franchoo, u svojstvu agenata,

tuženika,

OPĆI SUD (sedmo vijeće),

u sastavu: K. Kowalik-Bańczyk, predsjednica, E. Buttigieg (izvjestitelj) i B. Ricziová, suci,

tajnik: I. Kurme, administratorica,

uzimajući u obzir pisani dio postupka,

nakon rasprave održane 7. ožujka 2024.,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: engleski

Presudu

1 Svojim tužbama na temelju članka 263. UFEU-a, tužitelji, UBS Group AG, pravni sljednik društva Credit Suisse Group AG, UBS AG (u daljnjem tekstu: UBS), pravni sljednik društva Credit Suisse AG i Credit Suisse Securities (Europe) Ltd, traže, s jedne strane, poništenje odluke Komisije C(2021) 8612 *final* od 2. prosinca 2021. u vezi s postupkom na temelju članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u [predmet AT.40135 – FOREX (Sterling Lads)] (u daljnjem tekstu: pobijana odluka) i, s druge strane, smanjenje iznosa novčane kazne koja je tom odlukom solidarno izrečena društvima Credit Suisse Group, Credit Suisse i Credit Suisse Securities (Europe) (u daljnjem tekstu, zajedno: Credit Suisse).

I. Okolnosti spora

A. Postupak povodom kojeg je donesena pobijana odluka

2 Postupak je pokrenut nakon što je UBS 27. rujna 2013. podnio zahtjev za priznavanje zabilježbe na temelju Obavijesti Komisije o oslobađanju od kazni i smanjenju kazni u slučajevima kartela (SL 2006., C 298, str. 17.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 62., u daljnjem tekstu: Obavijest o suradnji). U tom je zahtjevu, UBS Europsku komisiju obavijestio o postojanju navodne povrede u sektoru promptnih deviznih transakcija koje se odnose na valute iz skupine G10.

3 Nakon tog zahtjeva, USB je dao usmene izjave i podnio dokumentirane dokaze. Komisija je 2. srpnja 2014. društvu UBS priznala uvjetno oslobađanje od kazne u skladu s točkom 8. podtočkom (a) Obavijesti o suradnji.

4 Dana 11. listopada 2013., 14. listopada 2013. i 17. srpnja 2015., Barclays plc, Barclays Execution Services Limited i Barclays Bank PLC (u daljnjem tekstu, zajedno: Barclays), HSBC Holdings plc i HSBC Bank plc (u daljnjem tekstu, zajedno: HSBC) te NatWest Group plc i NatWest Markets Plc (u daljnjem tekstu, zajedno: RBS) podnijeli su zahtjeve za smanjenje kazni na temelju Obavijesti o suradnji. Nakon tih zahtjeva, dali su usmene izjave i podnijeli dokumentirane dokaze.

5 Dana 25. srpnja 2014., 1. ožujka te 29. travnja 2016., Komisija je društvu Credit Suisse i svim ostalim poduzetnicima navedenima u točkama 3. i 4. ove presude uputila zahtjeve za pružanje informacija.

6 Komisija je 27. listopada 2016., na temelju članka 11. stavka 6. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima [101. i 102. UFEU-a] (SL 2003., L 1, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 165. i ispravak SL 2016., L 173, str. 108.), protiv društva Credit Suisse i svih poduzetnika navedenih u točkama 3. i 4. ove presude pokrenula postupak zbog povrede i pozvala ih na iskazivanje interesa za sudjelovanje u postupku nagodbe na temelju članka 10.a svoje Uredbe (EZ) br. 773/2004 od 7. travnja 2004. o postupcima koje Komisija vodi na temelju članaka [101. i 102. UFEU-a] (SL 2004., L 123, str. 18.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 298.), kako je izmijenjena.

7 Credit Suisse i svi poduzetnici navedeni u točkama 3. i 4. ove presude odlučili su sudjelovati u postupku nagodbe i na sastancima s Komisijom održanima 9. studenoga 2016. i 7. veljače 2018. Dana 19. veljače 2018., Credit Suisse obavijestio je Komisiju da više neće sudjelovati u navedenom

postupku. Komisija se stoga u odnosu na njega vratila na provedbu redovnog postupka na temelju točke 19. svoje Obavijesti o vođenju postupaka nagodbe s ciljem donošenja odluka u skladu s člankom 7. i člankom 23. Uredbe br. 1/2003 u predmetima kartela (SL 2008., C 167, str. 1.) (SL 2016., C 144, str. 23.).

8 Komisija je 24. srpnja 2018. društvu Credit Suisse u okviru redovnog postupka uputila obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku. Nakon što im je odobren uvid u spis, Credit Suisse podnio je svoja pisana očitovanja u odgovoru na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku i iznio svoje stajalište na raspravi održanoj 7. prosinca 2018.

9 Komisija je 18. ožujka 2021. društvu Credit Suisse uputila dodatnu obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku.

10 Nakon što je izvršio uvid u spis, Credit Suisse podnio je u zadanom roku svoja pisana očitovanja odgovarajući na dodatnu obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku. Druga rasprava održana je 8. lipnja 2021.

11 Dana 25. lipnja 2021., Credit Suisse odgovorio je na zahtjev za pružanje informacija podnesen na drugoj raspravi.

12 Komisija je 2. prosinca 2021. donijela pobijanu odluku, a njezin je adresat bilo jedino društvo Credit Suisse.

13 Komisija je istog dana donijela Odluku C(2021) 8613 *final* u vezi s postupkom primjene članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u (predmet AT.40135 – FOREX (Sterling Lads)] (u daljnjem tekstu: odluka o nagodbi), čiji su adresati bile stranke koje su prihvatile sudjelovati u postupku nagodbe i koje su podnijele prijedlog za nagodbu, odnosno društva Barclays, HSBC, RBS i UBS.

B. Pobijana odluka

1. Proizvodi o kojima je riječ i dotični sektor

14 Ponašanja na koja se odnosi pobijana odluka tiču se sektora promptnih deviznih transakcija koje se odnose na valute iz skupine G10, i to eura (EUR), australskog dolara (AUD), kanadskog dolara (CAD), švicarskog franka (CHF), danske krune (DKK), funte sterlinga (GBP), japanskog jena (JPY), norveške krune (NOK), novozelandskog dolara (NZD), švedske krune (SEK) i američkog dolara (USD).

15 Trgovanje valutama za vrstu transakcija navedenu u točki 14. ove presude bilo je u pobijanoj odluci definirano kao dogovor dviju strana o razmjeni dviju valuta, odnosno o kupovini određenog iznosa (nominalni iznos) neke valute za njezinu protuvrijednost u drugoj valuti po vrijednosti u trenutku dogovora (devizni tečaj). Devizni tečaj neke valute određuje se u odnosu na iznos druge valute za koju ju je moguće razmijeniti. Valutama se stoga uvijek trguje u parovima i vrijednost svake valute je slijedom toga relativna. Devizni tečajevi mijenjaju se ovisno o informaciji o njihovoj osnovnoj vrijednosti. Kratkoročno, njih načelno određuju tokovi naloga trgovaca dok devizne tečajeve dugoročno određuju tržišne osnove.

16 Budući da je djelatnost elektroničke trgovine (u smislu transakcija koje su unaprijed odobrene ili se izvršavaju bilo putem elektroničkih sustava za trgovanje za vlastiti račun dotične banke, bilo putem informatičkih algoritama) u ovom slučaju isključena iz područja analize, pobijana odluka odnosi se samo na aktivnost „glasovnog trgovanja”.

17 Promptne devizne transakcije sklapane su izvan uređenog tržišta, tako da ostaju decentralizirane s visokom razinom likvidnosti i stalnih razmjena. Te se transakcije obično aktiviraju kad financijsku instituciju kontaktira krajnji klijent, odnosno, među ostalim, financijske institucije koje se smatraju informiranim klijentima jer ih se, s obzirom na opseg njihova poslovanja, snažno potiče na prikupljanje informacija koje mogu utjecati na kretanje deviznih tečajeva. Te financijske institucije osnivaju posebne prodajne urede koji mogu služiti kao sučelje između krajnjih klijenata i trgovaca koje brokeri zapošljavaju da bi trgovali valutama. Krajnji klijenti mogu trgovce kontaktirati i izravno.

18 Banke, čiji su trgovci bili uključeni u razmjene o kojima je riječ u ovom slučaju, djeluju kao održavatelji tržišta na promptnom deviznom tržištu i spremne su sklapati transakcije sa svojim klijentima u bilo kojem trenutku kako bi osigurale likvidna sredstva.

19 Vrste transakcija koje aktiviraju klijenti odnose se, među ostalim, na:

– trenutačne naloge (koji omogućuju trenutačnu trgovinu za određeni iznos valute na temelju prevladavajućeg tržišnog tečaja, do čijeg izvršenja obično dolazi u roku od dva dana nakon sklapanja transakcije);

– uvjetne naloge (koji se izvršavaju samo ako su ispunjeni određeni tržišni uvjeti, primjerice ako vrijednost neke valute dosegne određenu razinu);

– naloge za izvršavanje pri „određenom referentnom deviznom tečaju” što se u konkretnom slučaju odnosilo samo na referentne tečajeve WM/Reuters u trenutku zatvaranja promptnog tržišta (Closing Spot Rates) i referentne tečajeve Europske središnje banke (ESB) (koji se izvršavaju pri određenom referentnom tečaju).

20 Trgovci su općenito nudili dvosmjerne cijene (kupovnu cijenu i prodajnu cijenu), ovisno o opsegu transakcije i deviznim valutama kojima se trguje. Prihodi ostvareni transakcijama razmjene valuta ovise o količini valuta koje su razmijenjene kao i o razlici između ponuđene cijene i prodajne cijene iste valute („razlika između ponuđenih i traženih cijena”). Razlika između ponuđenih i traženih cijena je naknada koju trgovac prima za neposrednost pružene usluge i za rizik koji nakon toga snosi zbog posjedovanja nominalnog iznosa određene valute u svojem portfelju.

21 Naime, nakon transakcije kupnje neke valute u zamjenu za drugu, trgovac se nalazi u „dugoj poziciji”, u smislu da posjeduje pozitivan nominalni iznos neke valute u svojem portfelju, sve dok ne „zatvori” tu poziciju, odnosno dok ne preproda tu valutu. Nakon transakcije prodaje neke valute u zamjenu za neku drugu, trgovac se nalazi u „kratkoj poziciji”, u smislu da u svojem portfelju posjeduje negativan nominalni iznos neke valute sve dok ne „zatvori” tu poziciju, odnosno dok ne kupi tu valutu. Tako „rizična pozicija” ostaje otvorena sve dok ne dođe do suprotne razmjene. Međutim, te pozicije, zbog brzih promjena deviznog tečaja na tržištu, predstavljaju rizik za trgovce, tako da se trgovci na tom tržištu natječu u odnosu na stručno upravljanje rizicima povezano s tim pozicijama.

22 Trgovci odlučuju o svojoj strategiji i, osobito, o utvrđivanju razlika između ponuđenih i traženih cijena, pa čak i cijena, ovisno, među ostalim, o svojem portfelju i informacijama kojima raspolažu. S jedne strane, iz podataka u spisu prolazi da održavatelji tržišta moraju aktivno prilagođavati cijene u odnosu na portfelje, mijenjanjem cijena, a ne samo razlika između ponuđenih i traženih cijena u cilju bržeg ostvarivanja prihoda u portfelju i izbjegavanja skupljanja značajnih pozicija na jednoj strani tržišta. S druge strane, pristup informacijama o tržištu važan je trgovcima za donošenje odluka. Naime, na kretanje deviznih tečaja dugoročno utječu makroekonomske varijable, a kratkoročno tokovi naloga klijenata ili, drugim riječima, mikroekonomske varijable. Što se tiče potonjih varijabli, stranke su suglasne i oko činjenice da nalozi koji dolaze od informiranih klijenata, odnosno od drugih financijskih institucija, trgovcima naznačuju smjer u kojem bi se tržište moglo razvijati što trgovce koji posjeduju tu informaciju potiče na to da trguju na isti način kao i informirani klijent. Informacije koje se odnose na tokove naloga klijenata načelno su povjerljive.

23 Osim toga, trgovci također mogu imati namjeru stvoriti, zadržati i li povećati svoje (otvorene rizične) pozicije u svojem portfelju trgovanja za vlastiti račun. Do trgovanja za vlastiti račun dolazi kad trgovci prvenstveno sudjeluju u aktivnostima trgovanja koje se odnose na vlastiti novac banaka umjesto u onima za račun svojih klijenata, i kad žele ostvariti konkurentsku prednost na tržištu, stvarajući otvorene rizične pozicije koje bi im omogućile stjecanje prekomjernih prihoda.

24 Naposljetku, kad trgovci ne prime ulazne naloge krajnjih klijenata u svojem svojstvu održavatelja tržišta, oni obično međusobno trguju na tržištu nazvanom „interdealer”, odnosno na strukturi promptnog deviznog tržišta rezerviranoj samo za financijske institucije („dealers”), za potrebe prilagođavanja njihovih vlastitih pozicija u portfelju ili zauzimanja pozicije za potrebe svojih aktivnosti trgovanja za vlastiti račun. U tom slučaju, trgovci si međusobno predstavljaju drugu ugovornu stranu. Oni mogu izravno (bilateralno) komunicirati obično putem elektroničkog sustava. Cijene se navode na temelju konačne ponude u kojoj je dana mogućnost jednostavnog prihvaćanja ili odbijanja ponude. Oni također mogu komunicirati kroz sustav brokera koji na zaslonima objavljuju najbolje razlike između ponuđenih i traženih cijena i daju informacije na raspolaganje na svojim platformama.

2. Ponašanja koja se stavljaju na teret društvu Credit Suisse

25 Komisija je u pobijanoj odluci navela tri ponašanja do kojih je došlo u privatnom i višestranom forumu za raspravu na internetu, odnosno u Sterling Ladsu (u daljnjem tekstu: dotični forum za raspravu), između petero poduzetnika koji djeluju u bankarskom i financijskom sektoru, odnosno društava Barclays, Credit Suisse, HSBC, RBS i UBS. Ta su se ponašanja odnosila, kako je to navedeno u pobijanoj odluci, kao prvo na prethodni dogovor, kao drugo na razmjene informacija i kao treće na povremene slučajeve koordiniranja. U skladu s pobijanom odlukom, razgovori na tom forumu za raspravu koji se odnose na ta ponašanja vodili su se između 25. svibnja 2011. i 12. srpnja 2012., a Credit Suisse je u razgovorima na navedenom forumu sudjelovao od 7. veljače do 12. srpnja 2012. (u daljnjem tekstu: relevantno razdoblje).

26 Kao prvo, kad je riječ o prethodnom dogovoru, Komisija je smatrala da je sudjelovanje u dotičnom forumu za raspravu podrazumijevalo ponašanje u krugu povjerenja, međusobnih očekivanja i pogodnosti te stoga postupanje u skladu s nizom prešutnih pravila koja se načelno mogu sažeti kako slijedi: (i.) trgovci su se okupljali na dotičnom forumu za raspravu kako bi tijekom trgovinskog dana razmjenjivali informacije; (ii.) trgovci koji su dobili informacije razmijenjene na navedenom forumu nisu te informacije otkrivali drugim konkurentnim trgovcima; (iii.)

razmijenjene informacije mogle su se koristiti kako bi trgovci koji su sudjelovali u povredi na temelju njih ostvarili korist i (iv.) te se informacije ne mogu koristiti protiv onih koji su ih podijelili. Smatrala je da to ponašanje predstavlja sporazum, koji je kvalificirala kao „ograničenje s obzirom na cilj” u smislu članka 101. stavka 1. UFEU-a, zbog toga što je potonji u bitnome podrazumijevao racionalna očekivanja *ex ante* kojima je cilj bio ukloniti neizvjesnosti svojstvene dotičnom tržištu radi zajedničke koristi trgovaca i da stoga predstavlja dovoljno visok stupanj štetnosti za tržišno natjecanje.

27 Kao drugo, kad je riječ o razmjeni informacija, Komisija navodi brojne kontakte između trgovaca i dotičnih banaka. Komisija smatra da su ti kontakti podrazumijevali opetovane i opsežne razmjene poslovno osjetljivih informacija o njihovim trgovačkim aktivnostima i to aktualnih informacija ili onih usmjerenih na budućnost, koje su dotičnim bankama omogućavale da prilikom donošenja odluka budu informirane o pozicijama, namjerama i ograničenjima njihovih konkurenata, što im je pomoglo u donošenju kasnijih odluka.

28 U tim okolnostima, Komisija je smatrala da je opći cilj razmjena informacija bio utjecati na dva osnovna parametra tržišnog natjecanja u području trgovanja valutama na dotičnom tržištu, i to na cijenu i na stručno upravljanje rizikom, čime su uklanjane neizvjesnosti svojstvene tom tržištu. Naime, time su trgovci koji su sudjelovali u povredi međusobnom praktičnom suradnjom svjesno zamijenili rizike od toga da u tržišnom natjecanju u odnosu na te parametre sudjeluju samostalno, na štetu drugih sudionika na tržištu, što dakle predstavlja dovoljno visok stupanj štetnosti za tržišno natjecanje. Stoga je te razmjene informacija kvalificirala kao sporazume i/ili usklađena djelovanja koji „imaju za cilj” ograničiti tržišno natjecanje u smislu članka 101. stavka 1. UFEU-a.

29 Kao treće, kad je riječ o povremenim slučajevima koordiniranja, Komisija je smatrala da su razmjene poslovno osjetljivih informacija trgovcima koji su sudjelovali na dotičnom forumu za raspravu omogućile da prepoznaju situacije u kojima je postojala opasnost od kolizije njihovih interesa s interesima drugih, što im je olakšalo mogućnost povremenog koordiniranja svojih radnji u obliku „odgode trgovanja”. Tim je ponašanjem smanjen rizik od toga da trgovci ne dođu do željenog rezultata i da izbjegnu istovremeno trgovanje u oprečnim smjerovima. Komisija je smatrala da to ponašanje predstavlja sporazum i/ili usklađenu praksu, koju je kvalificirala kao „ograničenje s obzirom na cilj” u smislu članka 101. stavka 1. UFEU-a zbog toga što je omogućilo smanjiti uobičajene neizvjesnosti svojstvene dotičnom tržištu, jer su uključeni poduzetnici mogli prepoznati situacije u kojima je jedan od njih mogao ostvariti dobit kad bi se drugi suzdržali od trgovanja kako se ne bi uplitali u njegovu strategiju trgovanja i slijedom toga predstavlja dovoljno visok stupanj štetnosti za tržišno natjecanje.

30 Kao četvrto, Komisija je također utvrdila da su tri prethodno navedena ograničenja tržišnog natjecanja zajedno bila obuhvaćena jedinstvenom i trajnom povredom jer se njima nastojao postići zajednički cilj, a to je smanjenje uobičajenih neizvjesnosti svojstvenih tržištu promptnih deviznih transakcija kako bi se smanjio rizik i ohrabrili poduzetnici koji sudjeluju u dotičnom forumu za raspravu (u daljnjem tekstu: uključeni poduzetnici) prilikom donošenja odluka o određivanju cijena i upravljanju rizicima, i to kako u tržišnom natjecanju ne bi sudjelovali samostalno. Smatrala je da su različita prethodno navedena ponašanja obuhvaćena „sveobuhvatnim planom” jer su se provodila u skladu s istim *modus operandi* putem dotičnog foruma za raspravu, koji podrazumijeva kontinuitet njegovih sudionika.

31 S jedne strane, Komisija je smatrala da je Credit Suisse pokazao namjeru doprinijeti zajedničkom cilju, a riječ je o ograničavanju tržišnog natjecanja na tržištu promptnih deviznih transakcija koje se odnose na valute iz skupine G10. S druge strane, smatrala je da je Credit Suisse znao za

prethodni dogovor i razmjene informacija, osim u povremenim slučajevima koordiniranja koji su se odvijali prije relevantnog razdoblja. Komisija je potom zaključila da je Credit Suisse odgovoran za razmjene informacija koje su dio jedinstvene i trajne povrede ali ga nije smatrala odgovornim, s jedne strane, za prethodni dogovor i, s druge strane, za povremene slučajeve koordiniranja.

32 Stoga je Komisija u članku 1. pobijane odluke zaključila da je Credit Suisse povrijedio članak 101. stavak 1. UFEU-a, time što je tijekom relevantnog razdoblja sudjelovao u razmjenama „aktualnih informacija ili onih usmjerenih na budućnost koje su poslovno osjetljive, a predstavljaju sporazume i/ili usklađena djelovanja (koji ulaze u okvir jedinstvene i trajne povrede) čiji je cilj bio ograničavanje i/ili narušavanje tržišnog natjecanja u sektoru promptnih deviznih transakcija koje se odnose na valute iz skupine G10, koja je obuhvaćala područje cijelog EGP-a”.

3. Novčana kazna

33 Komisija je navela da je iznos novčane kazne izrečene društvu Credit Suisse odredila u skladu sa Smjernicama o metodi za utvrđivanje kazni koje se propisuju u skladu s člankom 23. stavkom 2. točkom (a) Uredbe br. 1/2003 (SL 2006., C 210, str. 2.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 58., u daljnjem tekstu: Smjernice o metodi za utvrđivanje kazni).

a) Osnovni iznos novčane kazne

34 Što se tiče određivanja osnovnog iznosa novčane kazne, uzimajući u obzir posebnosti sektora trgovanja valutama na promptnom deviznom tržištu i posebice, činjenice da aktivnosti transakcija valutama iz skupine G10 na promptnom deviznom tržištu ne generiraju prodaju u uobičajenom smislu tog pojma, Komisija je vrijednost prihoda od prodaje poduzetnika koji su sudjelovali u dotičnoj povredi izračunala na temelju „vrijednosti koja je približna onoj prihoda od prodaje” (u daljnjem tekstu: približna vrijednost).

35 Komisija je zatim uzela u obzir faktor težine povrede od 16 %, jer se po samoj svojoj prirodi povreda nalazi među najtežim ograničenjima, i trajanje te povrede koje je odredila na temelju multiplikacijskog koeficijenta od 0,42 godine.

36 Naposljetku, nakon što je – neovisno o trajanju povrede – dodala iznos od 16 % vrijednosti prihoda od prodaje, u cilju odvraćanja od sudjelovanja u takvim praksama, Komisija je utvrdila osnovni iznos novčane kazne na 86 765 000 eura.

b) Konačni iznos novčane kazne

37 Kad je riječ o utvrđivanju konačnog iznosa novčane kazne, Komisija je navela da je društvo Credit Suisse smatrala odgovornim samo za razmjene informacija koje su dio jedinstvene i trajne povrede i oduzela 4 % od ukupnog osnovnog iznosa novčane kazne na temelju olakotnih okolnosti jer nije bilo odgovorno, s jedne strane, za prethodni dogovor i, s druge strane, za povremene slučajeve koordiniranja, u iznosu od 2 % za svaku od tih okolnosti.

38 Stoga je društvu Credit Suisse, u članku 2. točki (a) pobijane odluke izrekla novčanu kaznu u iznosu od 83 294 000 eura.

II. Zahtjevi stranaka

39 Tužitelji od Općeg suda zahtijevaju da:

– poništi pobijanu odluku;

– podredno, djelomično poništi članak 1. pobijane odluke i smanji novčanu kaznu izrečenu u članku 2.;

– u svakom slučaju, smanji iznos novčane kazne izrečene u članku 2. pobijane odluke;

– naloži Komisiji snošenje troškova ili, podredno, odgovarajućeg dijela njihovih troškova.

40 Komisija od Općeg suda zahtijeva da:

– odbije tužbu u cijelosti;

– tužiteljima naloži snošenje troškova.

III. Pravo

41 U prilog svojoj tužbi tužitelji ističu pet tužbenih razloga. Prva tri tužbena razloga, koji se temelje na povredi članka 101. UFEU-a kao i povredi obveze obrazlaganja, te peti tužbeni razlog koji se temelji na povredi načela dobre uprave i prava obrane, imaju u bitnome za cilj osporiti Komisijino utvrđenje iz članka 1. pobijane odluke prema kojem je Credit Suisse povrijedio članak 101. UFEU-a. Četvrti tužbeni razlog, koji se temelji na povredi članka 23. Uredbe br. 1/2003, Smjernica o metodi za utvrđivanje kazni, načelâ proporcionalnosti i jednakog postupanja te obveze obrazlaganja, ima za cilj osporiti novčanu kaznu koju je Komisija izrekla društvu Credit Suisse u članku 2. pobijane odluke.

A. Članak 1. pobijane odluke

1. Prvi tužbeni razlog, koji se temelji na povredi članka 101. UFEU-a i nedostatnosti obrazloženja kad je riječ o kvalifikaciji razmjena informacija na internetu kao sporazuma i/ili protutržišnih usklađenih djelovanja

42 Svojim prvim tužbenim razlogom tužitelji u biti tvrde da razmjene informacija koje su se odvijale između trgovaca na dotičnom forumu za raspravu ne predstavljaju sporazume i/ili protutržišna usklađena djelovanja, i to neovisno o tome razmatra li ih se pojedinačno ili u vezi s prethodnim dogovorom. Taj prvi tužbeni razlog sastoji se od dvaju dijelova.

43 U okviru prvog dijela svojeg prvog tužbenog razloga, tužitelji tvrde da Komisija nije dokazala postojanje prethodnog dogovora i da slijedom toga, razmjene informacija na internetu predstavljaju protutržišni sporazum i/ili usklađeno djelovanje.

44 U okviru drugog dijela svojeg prvog tužbenog razloga, tvrde da Komisija nije podnijela dokaze potrebne da bi dokazala da su razmjene informacija na internetu predstavljale samostalne sporazume i/ili usklađena djelovanja.

a) Uvodne napomene

45 Valja podsjetiti na to da kriterije koordiniranja i suradnje koji su konstitutivni elementi usklađenog djelovanja treba razumjeti s obzirom na poimanje koje je inherentno odredbama UFEU-a o tržišnom natjecanju, a prema kojem svaki gospodarski subjekt mora samostalno odrediti politiku koju namjerava slijediti na unutarnjem tržištu (vidjeti presudu od 19. ožujka 2015., Dole Food i Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, t. 119. i navedenu sudsku praksu).

46 Iako taj zahtjev samostalnosti ne isključuje pravo gospodarskih subjekata da se na razuman način prilagode utvrđenom ili predviđenom ponašanju konkurenata, on se ipak snažno protivi svakom izravnom ili neizravnom kontaktu između takvih subjekata koji bi mogao kako utjecati na tržišno ponašanje sadašnjih ili potencijalnih konkurenata tako i otkriti jednom takvom konkurentu ponašanje za koje se poduzetnik odlučio ili koje namjerava provoditi na tržištu, kada je cilj ili posljedica tih kontakata stvaranje uvjeta tržišnog natjecanja koji ne odgovaraju normalnim uvjetima na predmetnom tržištu, uz vođenje računa o naravi proizvoda ili pruženih usluga, o važnosti i broju poduzetnika te o veličini navedenog tržišta (vidjeti presudu od 19. ožujka 2015., Dole Food i Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, t. 120. i navedenu sudsku praksu).

47 Sud je stoga utvrdio da razmjena informacija između konkurenata može biti protivna pravilima tržišnog natjecanja ako ublažava ili uklanja stupanj neizvjesnosti u pogledu funkcioniranja predmetnog tržišta uz posljedicu ograničavanja tržišnog natjecanja između poduzetnika (vidjeti presudu od 19. ožujka 2015., Dole Food i Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, t. 121. i navedenu sudsku praksu).

b) Prvi dio prvog tužbenog razloga, koji se temelji na tvrdnji da Komisija nije dokazala postojanje prethodnog dogovora i slijedom toga da razmjene informacija na internetu predstavljaju protutržišni sporazum i/ili usklađeno djelovanje

48 Tužitelji iznose tri prigovora. U okviru prvog prigovora tvrde da se pobijana odluka temelji na pretpostavci da prethodni dogovor predstavlja preduvjet za kvalifikaciju razmjena informacija kao sporazuma i/ili protutržišnih usklađenih djelovanja u smislu članka 101. stavka 1. UFEU-a. U okviru drugog prigovora, tvrde da Komisija nije dokazala da je na temelju tog dogovora došlo do razmjene informacija na dotičnom forumu za raspravu. U prilog tom prigovoru, osporavaju Komisijino tumačenje dokaza koji potječu iz razdoblja počinjenja povrede, odnosno razgovora koje su trgovci međusobno vodili na internetu i tvrde da ni ti razgovori ni prijedlozi za nagodbu ni istodobno postojeće indicije ne dokazuju postojanje navedenog dogovora. U okviru trećeg prigovora, tvrde da Komisija prethodni dogovor ne može izuzeti iz sudskog nadzora zbog toga što se Credit Suisse nije smatrao odgovornim za taj dogovor, s obzirom na to da je riječ o osnovnom elementu Komisijine teze protiv društva Credit Suisse.

49 Kad je riječ o prvom prigovoru tužiteljâ, treba istaknuti da iz općenitog teksta pobijane odluke i osobito njezinih uvodnih izjava 337. do 341., 344., 345., 347. do 349. u vezi s uvodnim izjavama 394. do 405. i 411. do 417. proizlazi da je Komisija izvršila zasebne pravne kvalifikacije, s jedne strane, prethodnog dogovora kao dogovora koji ograničava tržišno natjecanje i, s druge strane, razmjena informacija kao sporazuma i/ili usklađenih djelovanja koji ograničavaju tržišno natjecanje. U uvodnim izjavama 487., 489. i 491. do 499. te odluke, također je ta dva ponašanja

kvalificirala kao zasebne elemente koji čine jedinstvenu i trajnu povredu (vidjeti točke 26. do 31. ove presude). Valja nadalje podsjetiti na to da je Credit Suisse smatran odgovornim samo za povredu koju čini ponašanje koje se odnosi na razmjene informacija.

50 Treba također istaknuti da, iako su se razmjene informacija koje uključuju Credit Suisse odvijale na forumu za raspravu, ta veza s tim aspektom prethodnog dogovora ne može se izjednačiti s postojanjem preduvjeta, na koje se pozivaju tužitelji, koji može utjecati na različite pravne kvalifikacije prethodnog dogovora i razmjena informacija.

51 Konkretnije, kao što to proizlazi iz uvodnih izjava 337. do 341. pobijane odluke, Komisijina pravna kvalifikacija razmjena informacija kao sporazuma i/ili protutržišnih usklađenih djelovanja iz te odluke, ne temelji se ni na pravilima prethodnog dogovora, ni na prešutnom prihvaćanju takvih pravila od strane trgovaca koji su sudjelovali u tim razmjenama informacija (u daljnjem tekstu: dotični trgovci). Suprotno onomu što tvrde tužitelji, pobijanu odluku stoga ne treba tumačiti na način da se njome utvrđuje da je prethodni dogovor preduvjet za kvalifikaciju razmjene informacija.

52 Sadržaj uvodnih izjava 346. i 369. do 371. pobijane odluke, koji tužitelji navode u prilog svojoj argumentaciji, ne može dovesti u pitanje taj zaključak.

53 S tim u vezi, kao prvo, kad je riječ o uvodnoj izjavi 346. pobijane odluke, koja se odnosi na kvalifikaciju prethodnog dogovora kao sporazuma, treba utvrditi da se u tom dogovoru uistinu navodi da su razmjene informacija trgovcima koji su sudjelovali u dotičnom forumu za raspravu omogućavale kontrolu nad eventualnim odstupanjima od pravilâ. Međutim, u njemu se uopće ne spominje pravna kvalifikacija na kojoj se temelji navedena odluka kad je riječ o razmjeni informacija.

54 Kao drugo, iz uvodnih izjava 369. do 371. pobijane odluke, čija je svrha samo odgovoriti na argumente koje je društvo Credit Suisse istaknulo tijekom upravnog postupka, proizlazi da je Komisija zaključak o postojanju navedenog dogovora donijela na temelju neizravnih dokaza, odnosno na temelju razmjena informacija, jer prethodni dogovor predstavlja „logičan preduvjet” navedenih razmjena. Stoga, upućivanje na „logičan preduvjet” treba razumjeti samo na način da je upotrijebljeno u istu tu svrhu dokazivanja njegova postojanja u ovom slučaju. Stoga, činjenicu da se na temelju razmjene informacija može zaključiti da je postojao prethodni dogovor, treba također razumjeti na način da joj je svrha dokazati njegovo postojanje, ne dovodeći u pitanje zasebne pravne kvalifikacije razmjena informacija, s jedne strane, i prethodnog dogovora, s druge strane.

55 Osim toga, suprotno argumentima tužiteljâ, Komisija u pobijanoj odluci nije bila dužna objasniti razloge zbog kojih je Credit Suisse informacije razmjenjivao na drugačiji način od ostalih banaka uključenih u povredu koja im se stavlja na teret, u odnosu na razmatranja iz odluke o nagodbi.

56 U tom pogledu, treba podsjetiti na to da su postupak nagodbe i redovni upravni postupak dva zasebna postupka. Stoga je Komisija prilikom donošenja odluke u pogledu društva Credit Suisse nakon redovnog upravnog postupka, s jedne strane, bila obvezana isključivo obaviješću o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku i, s druge strane, bila je obvezna uzeti u obzir, u skladu s načelom kontradiktornosti, sve relevantne okolnosti, uključujući sve informacije i sve argumente koje je Credit Suisse iznio prilikom ostvarivanja svojeg prava na saslušanje, tako da je bila obvezna preispitati spis u pogledu tih elemenata (vidjeti u tom smislu presudu od 20. svibnja 2015., Timab Industries i CFPR/Komisija, T-456/10, EU:T:2015:296, t. 90., 96. i 107.).

57 Što se tiče donošenja pobijane odluke u odnosu na Credit Suisse nakon redovnog upravnog postupka, treba primijetiti da iz obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, koja je dopunjena dodatnom obaviješću o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, proizlazi da je Komisija prethodni dogovor i razmjene informacija zasebno kvalificirala kao sporazume i/ili protutržišna usklađena djelovanja i da Credit Suisse tijekom upravnog postupka s tim u vezi nije iznio prigovore. Stoga Komisija nije bila obvezna preispitati spis u pogledu pravnih kvalifikacija.

58 Imajući u vidu zasebne pravne kvalifikacije razmjena informacija s jedne strane, i prethodnog dogovora s druge strane, za koje se društvo Credit Suisse ne smatra odgovornim (vidjeti točku 32. ove presude), iz prethodno navedenog proizlazi da ne treba ispitati drugi i treći prigovor iz prvog dijela prvog tužbenog razloga koji se temelje na pogrešnoj pretpostavci da prethodni dogovor u pobijanoj odluci predstavlja preduvjet za kvalifikaciju razmjena informacija kao sporazuma i/ili protutržišnih usklađenih djelovanja u smislu članka 101. stavka 1. UFEU-a.

59 Stoga treba odbiti prvi dio prvog tužbenog razloga.

60 Imajući to u vidu, s obzirom na to da tužitelji u okviru drugog dijela prvog tužbenog razloga ističu da razmjene informacija, koje ne ovise o prethodnom dogovoru, nisu bile protutržišne naravi – a čija analiza podrazumijeva razmatranje sadržaja i tumačenja navedenih razmjena – činjenica da su tužitelji svoje prigovore u vezi s opsegom i tumačenjem dokaza koji potječu iz razdoblja počinjenja povrede iznijeli u okviru svoje argumentacije koja se temelji na prethodnom dogovoru, iznesene u prilog prvom dijelu prvog tužbenog razloga, ne prejudicira njihovu analizu u okviru drugog dijela tog tužbenog razloga od strane Općeg suda, radi utvrđivanja osnovanosti njihovih prigovora u pogledu kvalifikacije razmjene informacija kao samostalnih sporazuma ili usklađenih djelovanja.

c) Drugi dio prvog tužbenog razloga, koji se temelji na nepostojanju dokaza o tome da su razmjene informacija na internetu predstavljale samostalne sporazume i/ili usklađena djelovanja

61 Taj drugi dio dijeli se u biti na tri prigovora. U okviru prvog prigovora tužitelji dovode u pitanje Komisijino tumačenje određenih dokaza koji potječu iz razdoblja počinjenja povrede, odnosno određenih razgovora na internetu, na koje se oslanja da bi opravdala zaključak da su razmjene informacija na internetu predstavljale sporazume i/ili usklađena djelovanja, osobito tvrdeći da ti razgovori nisu bili poslovno osjetljive prirode. U okviru drugog prigovora, tužitelji tvrde da se razmjene informacija na internetu ne mogu kvalificirati kao sporazumi i/ili protutržišna usklađena djelovanja, tvrdeći u bitnome da navodna poslovno osjetljiva priroda tih informacija i smanjenje neizvjesnosti među konkurentima do koje može posljedično doći, nisu dovoljni da bi opravdali takvu kvalifikaciju. U okviru trećeg prigovora tvrde da je Komisija počinila pogrešku koja se tiče prava kad je zaključila da je legitimno objašnjenje dotičnih razmjena informacija koje je dao Credit Suisse irelevantno.

62 Komisija je u pobijanoj odluci iznijela i protumačila sadržaj više od sto razgovora. Tako su razmjene informacija koje su analizirane u toj odluci podijeljene na četiri kategorije ovisno o temama o kojima se raspravljalo, i to (i.) razlike između ponuđenih i traženih cijena (uvodne izjave 245. do 251.), (ii.) nalozi klijenata (uvodne izjave 183. do 228.), (iii.) otvorene rizične pozicije (uvodne izjave 234. do 238.) i (iv.) pojedinosti o trenutačnim ili planiranim trgovačkim aktivnostima (uvodne izjave 258. do 285.). Komisija je u bitnome smatrala da su se sve te razmjene odnosile na poslovno osjetljive informacije, aktualne ili one usmjerene na budućnost u vezi s aktivnostima trgovanja valutama uključenih trgovaca koje su dotičnim bankama omogućile

da se informiraju o pozicijama, namjerama i ograničenjima njihovih konkurenata, što im je kasnije pomoglo u donošenju odluka. Na temelju te analize, Komisija je u uvodnim izjavama 337. do 341. pobijane odluke zaključila da te razmjene informacija ulaze u okvir protutržišnog usklađenog djelovanja u smislu članka 101. stavka 1. UFEU-a.

63 Prva dva prigovora treba ispitati zajedno.

1) Prvi prigovor, koji se temelji na Komisijinu pogrešnom tumačenju određenih dokaza koji potječu iz razdoblja počinjenja povrede i drugi prigovor, koji se temelji na tvrdnji da razmjene informacija na internetu ne predstavljaju protutržišne sporazume i/ili usklađena djelovanja

i) Dopuštenost određenih argumenata i dokaza koje su iznijeli tužitelji

64 Komisija osporava dopuštenost, s jedne strane, argumentacije tužiteljâ o pogrešnom tumačenju određenih razmjena informacija i priloga A.8 tužbi, na kojem se temelji i, s druge strane, argumentacije o nepostojanju protupravnosti razmjene informacija, priloga A.9 tužbi i priloga C.2 i C.3 replici, na kojima se temelji navedena argumentacija.

65 U tom pogledu valja podsjetiti na to da na temelju članka 21. Statuta Suda Europske unije i članka 76. točke (d) Poslovnika Općeg suda, svaka tužba mora sadržavati predmet spora i sažeti prikaz istaknutih tužbenih razloga. Prema ustaljenoj sudskoj praksi, ta naznaka mora biti dovoljno jasna i precizna kako bi se tuženiku omogućilo da pripremi obranu, a Općem sudu da odluči o tužbi (presuda od 7. ožujka 2017., United Parcel Service/Komisija, T-194/13, EU:T:2017:144, t. 191.).

66 Također treba podsjetiti na to da je, kako bi tužba pred Općim sudom bila dopuštena, osobito nužno da bitni činjenični i pravni elementi na koje se tužitelj oslanja – makar i u sumarnom obliku ali na suvisao i razumljiv način – proizlaze iz samog njezina teksta. Iako jest točno da se njezin tekst može u određenim točkama poduprijeti i nadopuniti upućivanjem na određene pasuse akata koji su joj priloženi, općenito upućivanje na druge tekstove, pa makar i bili priloženi tužbi, ne može ispraviti nepostojanje nužnih elemenata pravne argumentacije, koje – na temelju odredaba navedenih u točki 65. ove presude – tužba mora sadržavati (vidjeti presudu od 7. ožujka 2017., United Parcel Service/Komisija, T-194/13, EU:T:2017:144, t. 192. i navedenu sudsku praksu).

67 Tako se prilozi mogu uzeti u obzir samo u dijelu u kojem se njima potkrepljuju ili nadopunjuju tužbeni razlozi ili argumenti koje je tužitelj izričito iznio u tekstu svojih pismena te se može točno utvrditi koji od elemenata koje ti prilozi sadržavaju potkrepljuju ili nadopunjuju navedene tužbene razloge ili argumente (vidjeti presudu od 9. rujna 2015., Samsung SDI i dr./Komisija, T-84/13, neobjavljenu, EU:T:2015:611, t. 33. i navedenu sudsku praksu). Usto, Opći sud nije dužan u prilozima tražiti i identificirati tužbene razloge i argumente na kojima može smatrati da se tužba temelji, s obzirom na to da prilozi imaju isključivo dokaznu i pomoćnu funkciju (vidjeti presudu od 17. rujna 2007., Microsoft/Komisija, T-201/04, EU:T:2007:289, t. 94. i navedenu sudsku praksu).

68 Kao prvo, kad je riječ o dopuštenosti – koju u bitnome osporava Komisija – argumentacije tužiteljâ o pogrešnom tumačenju određenih razmjena informacija analiziranih u pobijanoj odluci, treba utvrditi da tužitelji, kao što to proizlazi iz tužbe, u prilog svojem argumentu prema kojem „[Komisija] i dalje pogrešno shvaća trgovački žargon i funkcioniranje promptnog deviznog

tržišta”, upućuju na prilog A.8 priložen tužbi, a riječ je o stručnom izvješću prijašnjeg predsjednika međubankovnog odjela Global FX Committeeja i navode tri primjera iz tog izvješća kako bi potkrijepili svoj argument.

69 U stadiju replike, odgovarajući na Komisijine argumente o nedopuštenosti, tužitelji ponavljaju prethodno navedeni argument i potom dodaju da prilog A.8 također dokazuje, s jedne strane, da „zaključak o postojanju sveobuhvatnog protutržišnog plana ili cilja ograničavanja tržišnog natjecanja nije moguće jednostavno ili izravno donijeti na temelju dokumentiranih dokaza” i, s druge strane, da je Komisija samo na temelju vlastitih tumačenja donijela zaključak o „postojanju prethodnog dogovora”. U tom stadiju replike tvrde i da činjenica da Komisija ne može razlikovati prijašnje od budućih naloga „predstavlja čimbenik koji treba uzeti u obzir jer baca sumnju na pažnju kojom je vođena i pouzdanost njezine istrage”. Naposljetku, tužitelji se pozivaju na važnost i posebnost svoje argumentacije upućujući na točke 18., 69. i 78. tužbe. One se odnose na navodnu prirodu razmjene informacija koja pozitivno utječe na tržišno natjecanje, kako je bila priznata u zahtjevima za primjenu pokajničkog programa (točka 18.), na Komisijino pogrešno tumačenje ili razumijevanje trgovačkog žargona i funkcioniranja tržišta trgovanja valutama na promptnom deviznom tržištu (točka 69.) i, načelno na četiri pravila prethodnog dogovora (točka 78.).

70 Tužitelji su na raspravi, odgovarajući na pitanje Općeg suda ostali pri svojem stajalištu prema kojem je njihova argumentacija jasno i konkretno izložena u njihovim pismenima.

71 U tom pogledu, treba utvrditi da tužitelji iznose argumentaciju, kako je izložena u točkama 68. i 69. ove presude, koju čine samo općenite i nepotkrijepljene tvrdnje koje se često iznose u jednoj ili dvije rečenice, kojima se samo općenito upućuje na prilog A.8, a da pritom na konzistentan i razumljiv način ne navode utjecaj koji ta argumentacija, a još manje stručno izvješće na kojem se ona temelji, ima na osnovanost Komisijinih zaključaka iz pobijane odluke. U tim okolnostima, treba utvrditi da ta argumentacija ne ispunjava zahtjeve navedene u točkama 65. do 67. ove presude.

72 Slijedom toga, treba odbiti kao nedopuštenu argumentaciju tužiteljâ koja se u bitnome odnosi na pogrešno tumačenje određenih razmjena informacija analiziranih u pobijanoj odluci u kojoj potonji upućuju na prilog A.8 i ne uzeti u obzir navedeni prilog s obzirom na to da samo općenito upućuju na njega.

73 Kao drugo, kad je riječ o dopuštenosti argumentacije o nepostojanju protutržišne prirode razmjena informacija, koja se temelji na upućivanju na prilog A.9 tužbe i na priloge C.2 i C.3 replike, treba utvrditi da navedenu argumentaciju treba smatrati dovoljno jasnom i preciznom, suprotno onom što tvrdi Komisija. Naime, iz njihovih pismena podnesenih Općem sudu, makar i sažeto proizlazi da tužitelji – kategorizacijom razmjena informacija koje su podijelili na (i.) općenite razgovore koje nije moguće smatrati „poslovno osjetljivima” na promptnom deviznom tržištu, (ii.) konkretni(je) razgovore ili one koji su usmjereni na budućnost, koji se odnose na relativno male obujme razmjena i u okviru kojih nije bilo moguće doći do relevantnih informacija o očekivanim navodnim promjenama deviznih tečajeva i (iii.) razgovore koji su se odnosili na značajnije obujmove razmjena ali koji su mogli imati samo hipotetsku protutržišnu svrhu koja je za trgovca koji ih je primio značila njihovo korištenje kako bi pokušao ostvariti dobit prije trgovca koji je podijelio tu informaciju – žele osporiti Komisijin zaključak o protutržišnoj prirodi razmjena informacija na internetu s obzirom na njihov sadržaj, predmet ili njihovu mogućnost da „naruše” tržišno natjecanje. Stoga treba smatrati da je ta argumentacija tužiteljâ u skladu sa zahtjevima iz sudske prakse navedenima u točkama 65. i 66. ove presude i da je stoga dopuštena.

74 Usto, s obzirom sudsku praksu iz točke 67. ove presude, prilozi A.9, C.2 i C.3 bit će uzeti u obzir samo u mjeri u kojoj potkrepljuju ili nadopunjuju argumentaciju na koju se tužitelji izričito pozivaju u svojim podnescima.

ii) Protutržišni karakter razgovora koje tužitelji izravno osporavaju

75 Tužitelji izravno osporavaju Komisijino tumačenje rasprava koje su razvrstali u prvu kategoriju (vidjeti točku 73. ove presude), odnosno rasprava od 14. lipnja, 5. kolovoza i 4. listopada 2011., od 7. veljače i 1. lipnja 2012., od 14. svibnja 2012., 11. travnja 2012., 13. travnja 2012., 9. svibnja 2012., 5. lipnja 2012., 25. travnja 2012., 10. veljače 2012. te od 25. travnja, 19. lipnja, 3. i 4. srpnja 2012., uz obrazloženje da informacije razmijenjene prilikom tih rasprava predstavljaju „informacije o tržištu”, a ne poslovno osjetljive informacije i da nisu protutržišne prirode.

76 Kako bi se utvrdilo je li Komisija s pravom smatrala da su trgovci razmijenili poslovno osjetljive informacije protutržišnog karaktera, treba ocijeniti prirodu navedenih razmjena. Konkretnije, treba analizirati jesu li se te razmjene odnosile na nejavne informacije za koje trgovci još nisu mogli znati, ovisno o slučaju agregirane i anonimizirane, te konkretno razmotriti točnost i cilj njihovih razmjena.

– *Razgovori od 14. lipnja, 5. kolovoza i 4. listopada 2011. te od 7. veljače i 1. lipnja 2012.*

77 Za razgovore od 14. lipnja, 5. kolovoza i 4. listopada 2011. te od 7. veljače i 1. lipnja 2012. iz uvodnih izjava 107., 111., 122., 139., 150. i 504. pobijane odluke, čije Komisijino tumačenje osporavaju tužitelji, Komisija nije smatrala da su poslovno osjetljive prirode.

78 Naime, kad je riječ, kao prvo, o razgovorima od 14. lipnja, 5. kolovoza i 4. listopada 2011. te od 7. veljače i 1. lipnja 2012. iz uvodnih izjava 107., 111., 122., 139. i 150. pobijane odluke, treba utvrditi da je Komisija smatrala da one u bitnome dokazuju da se pristup dotičnom forumu za raspravu temeljio na međusobnom povjerenju među trgovcima sudionicima i da su ti isti trgovci djelovali u zatvorenom krugu namijenjenom pogodovanju njihovim vlastitim interesima. Prema mišljenju Komisije, razmjene iz uvodnih izjava 139. i 150. navedene odluke također dokazuju da se trgovac društva Credit Suisse koji je sudjelovao u dotičnom forumu za raspravu prije nego što ga je zaposlilo društvo Credit Suisse, pridružio tom forumu kao zaposlenik i da je odlično poznavao njegovo funkcioniranje i ono što podrazumijeva njegovo sudjelovanje u njemu.

79 Kad je, kao drugo, riječ o razgovoru od 5. kolovoza 2011. iz uvodne izjave 504. pobijane odluke, Komisija je smatrala da on dokazuje da je trgovac tog društva znao za razmjene iako nije aktivno sudjelovao u njima.

80 Stoga je argument tužiteljâ koji se temelji na pogrešnoj kvalifikaciji razgovora iz točke 77. ove presude, za koje se smatralo da su poslovno osjetljive, činjenično nedostatan i slijedom toga ga treba odbiti.

– *Razgovor od 14. svibnja 2012.*

81 Kad je riječ o razgovoru od 14. svibnja 2012., navedenom u uvodnoj izjavi 209. pobijane odluke u vezi s uvodnim izjavama 196. do 202. i 337. do 341., Komisija je smatrala da su trgovci tijekom tog razgovora dijelili informacije o svojim pozicijama, izvan okvira potencijalnih transakcija između njih, kao i o predviđanjima o cijeni deviznog para GBP/USD. Na temelju toga je zaključila da su

takve informacije, koje su se odnosile na naloge klijenata, bile poslovno osjetljive i takve da pridonose protutržišnoj prirodi svih razmjena informacija do kojih je došlo na dotičnom forumu za raspravu.

82 Tužitelji osporavaju Komisijino tumačenje tog razgovora tvrdeći da se on odnosi na opće informacije, da ne sadržava informacije o budućim nalozima ili o pozicijama trgovaca i da je stoga riječ o priopćavanju „informacija o tržištu”. Dodaju da se reference na „rhs light” i „LHS samlls cable” ne odnose na iznose, cijene ili klijente i da su stoga anonimizirane. Zaključuju da na temelju tog razgovora nije moguće dokazati da su informacije koje su razmijenjene na dotičnom forumu za raspravu bile protutržišne.

83 Komisija osporava tumačenje dotičnog razgovora, kako ga iznose tužitelji.

84 Treba utvrditi, kao što to proizlazi iz isječka razgovora o kojem je riječ, da je trgovac društva Credit Suisse tog dana prisustvovao dotičnom forumu za raspravu i da je u 14 sati 50 minuta i 48 sekundi obavijestio druge sudionike da ima naloge za prodaju male količine neodređenog valutnog para koje treba izvršiti pri „određenom referentnom deviznom tečaju” („rhs lights”). U 14 sati 52 minute 57 sekundi, drugi trgovac mu je postavio pitanje kako bi saznao je li riječ o valutnom paru GBP/USD („[c]able??”) i u 14 sati 55 minuta 51 sekundu je podijelio informacije o nalozima klijenata koje je posjedovao, odnosno naloge za prodaju male količine za valutni par GBP/USD koje treba izvršiti pri „određenom referentnom deviznom tečaju” („LHS samlls cable”). Prilikom istog razgovora, neki drugi trgovac izrazio je svoje stajalište o povećanju vrijednosti valutnog para GBP/USD („feels like its just being put higher wsith sof eur/gbp and eur/usd running into some bids… ”), pojašnjavajući da nije imao naloge za taj valutni par.

85 Kao što to proizlazi iz prijepisa dotičnog razgovora, trgovci su razmijenili informacije koje nisu bile javne i koje su se odnosile na specifične naloge koje su imali, precizno određujući njihovu vrstu (nalog za prodaju koji treba izvršiti pri „određenom referentnom deviznom tečaju”), dotični valutni par (GBP/USD) i njihovu količinu. Taj razgovor stoga odražava komentare razmijenjene u stvarnom vremenu o aktivnostima trgovaca koji su doveli do razmjene poslovno osjetljivih informacija.

86 Čak i pod pretpostavkom da su razmijenjene informacije anonimizirane, kao što to tvrde tužitelji, ta okolnost ne sprječava mogućnost da ih se kvalificira kao poslovno osjetljive informacije s obzirom na to da te informacije, prema svojem predmetu i svojem stupnju preciznosti i činjenici da nisu dostupne konkurentima koji nisu prisutni na dotičnom forumu za raspravu, svojim adresatima daju komercijalnu prednost.

87 Naime, takvim se informacijama trgovci specijalizirani za neko područje informiraju o tržišnim kretanjima u vezi s valutnim parom GBP/USD prije „određenog referentnog deviznog tečaja”, imajući u vidu činjenicu da manja količina naloga za prodaju koji se izvršavaju pri „određenom referentnom deviznom tečaju” manje utječu na kretanja deviznog tečaja. Stoga priopćavanje takvih informacija trgovcima omogućuje da posljedično prilagode svoje trgovačke strategije i smanjenje neizvjesnosti svojstvene promptnom deviznom tržištu.

88 Stoga je Komisija s pravom smatrala da se razgovor od 14. svibnja 2012. odnosio na poslovno osjetljive informacije koje mogu doprinijeti protutržišnoj prirodi razmjena informacija koje su se odvijale na dotičnom forumu za raspravu.

– *Razgovor od 11. travnja 2012.*

89 Kad je riječ o razgovoru od 11. travnja 2012. navedenom u uvodnoj izjavi 223. pobijane odluke, u vezi s uvodnim izjavama 214. do 221. i 337. do 341., Komisija je smatrala da se on odnosio na neposredni nalog konkretnog klijenta i da je otkrivanje te poslovno osjetljive informacije uklonilo određene neizvjesnosti svojstvene promptnom deviznom tržištu, što je trgovcima koji su sudjelovali na dotičnom forumu za raspravu omogućilo bolje predviđanje tržišnih kretanja i prilagodbu svojih strategija kako bi imali korist od otkrivenih informacija i od posljedičnog povećanja transparentnosti tržišta te da je taj razgovor stoga mogao doprinijeti protutržišnoj prirodi dotičnih razmjena informacija.

90 Tužitelji tvrde da se razgovor od 11. travnja 2012. tiče općenitih informacija koje ne obuhvaćaju buduće naloge ili pozicije trgovaca. Dodaju da u komentaru „lost some X” iz tog razgovora nisu navedeni iznosi ili cijene i da se na tržištu kretalo više klijenata, na temelju čega nije bilo moguće donijeti zaključak da je riječ o konkretnoj informaciji o nekom klijentu. Zaključuju da se taj isti razgovor odnosi na informacije o tržištu koje nisu protutržišne prirode.

91 Komisija osporava tumačenje dotičnog razgovora, kako ga predlažu tužitelji.

92 U tom pogledu, treba utvrditi da isječak iz razgovora od 11. travnja 2012., naveden u uvodnoj izjavi 223. pobijane odluke, potvrđuje da je trgovac UBS-a u 6 sati 50 minuta 23 sekunde obavijestio trgovce koji su sudjelovali u dotičnom forumu za raspravu da je upravo sklopio transakciju tako što je eure prodao za funte sterlinga („lost some X”, odnosno valutni par EUR/GBP), pojašnjavajući u 6 sati 50 minuta 23 sekunde da se potonja odnosila na drugu ugovornu stranu koja je obično išla od jednog trgovca do drugog („usual geezer who does the rounds”). Nekoliko sudionika u navedenom forumu za raspravu, među kojima i trgovac društva Credit Suisse, zahvalili su se na toj informaciji („ta”).

93 Treba smatrati da taj razgovor otkriva razmjenu konkretnih, aktualnih i povjerljivih informacija, jer se njima drugim trgovcima sudionicima dotičnog foruma za raspravu otkrivaju vrsta dotičnog naloga (trenutačni), vrijeme (sadašnjost) njegove realizacije, dotični valutni par (EUR/GBP) i naznaka vrste klijenta u transakciji koja je netom sklopljena.

94 Što se tiče potonje naznake vrste klijenta, nije moguće prihvatiti tvrdnju tužitelja da na temelju te informacije nije moguće doći do konkretne informacije o nekom klijentu. Naime, upućivanje UBS-ova trgovca na drugu ugovornu stranu koja „ide od jednog trgovca do drugog” u kontekstu te razmjene treba shvatiti dovoljno konkretnim za potrebe njezine identifikacije od strane tih istih trgovaca, profesionalaca na tom području, što im omogućuje uzimanje u obzir prirode dotičnog klijenta, osobito toga je li informiran ili nije. Takav zaključak se nameće s obzirom na, s jedne strane, pojašnjenje da je riječ o uobičajenoj drugoj ugovornoj strani („usual geezer”) i, s druge strane, činjenicu da nijedan od trgovaca koji su mu zahvalili na toj informaciji nije tražio pojašnjenja u vezi s naznakom o tom klijentu. Naime, kao što je to Komisija utvrdila u uvodnoj izjavi 40. točki (b) pobijane odluke u vezi s bilješkom na dnu stranice 381., a što tužitelji nisu osporavali, treba smatrati da stavljanje drugim trgovcima na raspolaganje informacije o prirodi dotičnog klijenta, odnosno o tome je li on informiran ili nije, primateljima te informacije može omogućiti da predvide eventualno tržišno kretanje.

95 U tim okolnostima, informacije koje su podijeljene tijekom dotičnog razgovora ne mogu se smatrati općenitima samo zato što u njima nisu precizirani razmijenjeni iznosi, razine deviznog tečaja ili se nisu odnosile na buduće naloge. U tom pogledu, dovoljno je istaknuti da se „informacije o tržištu" u bitnome sastoje od općenitih i anonimiziranih primjedbi o stanju tržišta, od kojih se informacije poput onih priopćenih prilikom dotičnog razgovora očito razlikuju.

96 Stoga, treba smatrati da su dotične razmijenjene informacije bile poslovno osjetljive prirode, aktualne i precizne, da su mogle ukloniti određene neizvjesnosti svojstvene promptnom deviznom tržištu. One su stoga trgovcima koji su sudjelovali na dotičnom forumu za raspravu omogućavale bolje predviđanje tržišnih kretanja za valutni par EUR/GBP i prilagodbu svojih strategija kako bi imali korist od otkrivenih informacija i stoga su mogle doprinijeti proturžišnoj prirodi dotičnih razmjena informacija.

97 Stoga je Komisija s pravom smatrala da se razgovor od 11. travnja 2012. odnosio na poslovno osjetljive informacije koje mogu doprinijeti protutržišnoj prirodi razmjena informacija koje su se odvijale na dotičnom forumu za raspravu.

– *Razgovor od 13. travnja 2012.*

98 Kad je riječ o razgovoru od 13. travnja 2012., navedenom u uvodnoj izjavi 224. pobijane odluke u vezi s uvodnim izjavama 214. do 221. i 337. do 341., Komisija je smatrala da se on odnosio na poslovno osjetljive – aktualne ili one usmjerene na budućnost – informacije u vezi s trenutačnim nalozima klijenata, tako što su se na dotičnom forumu za raspravu priopćavali obujam ili smjer konkretnog neagregiranog naloga ili vrsta klijenta, čime su uklanjane određene neizvjesnosti svojstvene trgovanju na promptnom deviznom tržištu i povećavao stupanj transparentnosti razvoja deviznog tečaja dotičnog valutnog para. Na temelju toga Komisija je zaključila da je taj razgovor mogao doprinijeti protutržišnoj prirodi dotične razmjene informacija.

99 Tužitelji tvrde da se razmjena informacija do koje je došlo tijekom razgovora od 13. travnja 2012. tiče „informacija o tržištu", s obzirom na to da se ne odnosi na buduće naloge ili pozicije trgovaca. Stoga je izraz „lose more cable", koji je upotrijebio trgovac društva Credit Suisse, anonimiziran i odnosio se na okvirne iznose, a da u njemu nije navedena cijena ni informacije o klijentima. Tužitelji smatraju da izraz „corp" predstavlja općenit izraz za označavanje nekog poduzetnika, koji ne omogućuje identifikaciju klijenta.

100 Komisija osporava tumačenje dotičnog razgovora, kako ga iznose tužitelji.

101 U tom pogledu, treba utvrditi da isječak iz razgovora od 13. travnja 2012., naveden u uvodnoj izjavi 224. pobijane odluke, potvrđuje da je trgovac društva Credit Suisse u 9 sati 56 minuta 42 sekunde drugom trgovcu prisutnom na dotičnom forumu za raspravu priopćio informaciju o svojoj trenutnoj transakciji prodaje 40 milijuna valutnog para GBP/USD sklopljenoj s velikim poduzetnikom („lose more cable 40 odd corp"), na čemu mu je drugi trgovac zahvalio („tks ratty").

102 Tako dotični razgovor jasno otkriva razmjenu konkretnih, aktualnih informacija koje su isključene iz javne domene, koje su poznate samo strankama transakcije, odnosno trgovcu i njegovu klijentu. Naime, informacija o transakciji koju je priopćio trgovac društva Credit Suisse sadržava konkretan iznos (40 milijuna), dotični valutni par (GBP/USD), smjer te transakcije (prodaja) i naznaku vrste klijenta (veliki poduzetnik).

103 U tom pogledu, nije moguće prihvatiti argument tužiteljâ prema kojem na temelju izraza „corp”, na koji upućuje trgovac društva Credit Suisse u dotičnom razgovoru, nije moguće donijeti zaključak o identitetu klijenta o kojem je riječ. Naime, u njemu se naznačuje vrsta klijenta, i to, među ostalim, da je riječ o velikom poduzetniku. Međutim, treba istaknuti da je informacije o tokovima naloga određenih velikih poduzetnika i međunarodnih poduzetnika moguće smatrati informativnima, jer trgovcima koji raspolažu tim informacijama omogućuju predviđanje kretanja deviznog tečaja za određeni valutni par, čime se uklanjaju određene neizvjesnosti svojstvene promptnom deviznom tržištu i povećava transparentnost na navedenom tržištu samo u korist adresata te informacije.

104 Osim toga, korist od naznake koja se odnosi na vrstu klijenta, u ovom slučaju „corp”, potvrđuju druge razmjene navedene u pobijanoj odluci (vidjeti među ostalim uvodne izjave 278. do 280. navedene odluke) iz kojih proizlazi da su trgovci koji su sudjelovali u dotičnom forumu za raspravu bili zahvalni na toj informaciji.

105 U tim okolnostima, treba smatrati da informacije koje su trgovci podijelili tijekom razgovora od 13. travnja 2012. nije moguće smatrati „informacijama o tržištu” samo zato što se ne odnose na buduće naloge.

106 Stoga je Komisija s pravom smatrala da se razgovor od 13. travnja 2012. odnosio na poslovno osjetljive informacije koje mogu doprinijeti protutržišnoj prirodi razmjena informacija koje su se odvijale na dotičnom forumu za raspravu.

– *Razgovor od 9. svibnja 2012.*

107 Kad je riječ o razgovoru od 9. svibnja 2012., navedenom u uvodnoj izjavi 276. pobijane odluke, u vezi s uvodnim izjavama 252. do 257. i 337. do 341., Komisija je smatrala da je tom prilikom trgovac društva Barclays pitao trgovca društva Credit Suisse o (završetku) njegove strategije trgovanja, na što je trgovac društva Credit Suisse odgovorio potvrdno, navodeći dodatne detalje o razinama koje su bile predmet trgovanja. Komisija smatra da trgovac društva Barclays u uobičajenim tržišnim uvjetima ne bi imao nikakvog razloga ni biti u mogućnosti posjedovati informacije o tome da je trgovac društva Credit Suisse nedavno „riješio svoje ponude” („cleared his bids”). Naime, razmjena tih poslovno osjetljivih informacija osigurala je konkurentsku prednost trgovcu društva Barclays, jer je mogla utjecati na njegovo kasnije postupanje u pogledu cijena, omogućujući mu prilagodbu svojih ponuda („bids”) na razinu na kojoj su manje konkurentne, znajući da je trgovac društva Credit Suisse mogao ispuniti sve svoje ponude.

108 Tužitelji tvrde da se razgovor od 9. svibnja 2012. odnosi na općenita razmatranja, s obzirom na činjenicu da upućivanja na naloge ne sadržavaju iznose, cijene ili informacije o dotičnim klijentima i da su stoga anonimizirana. Taj se razgovor nije odnosio ni na buduće naloge ili pozicije trgovaca.

109 Osim toga, tužitelji su, odgovarajući na pitanje koje im je Opći sud postavio u okviru mjere upravljanja postupkom, istaknuli da je dotični razgovor mogao imati za cilj istražiti mogućnost sklapanja transakcije među trgovcima koji su sudjelovali u tom razgovoru, pri čemu su međutim tvrdili da ne mogu u potpunosti potvrditi to tumačenje. Podredno su ponovili svoje stajalište prema kojem je cilj dotičnog razgovora bio podijeliti „informacije o tržištu” kako bi se tim istim trgovcima olakšalo razumijevanje tržišta. U svakom slučaju, razmijenjene informacije, pod pretpostavkom da su poslovno osjetljive, bile su općenite, anonimne, odnosile su se na prošlost, nisu bile konkretne i nisu mogle dovesti do protutržišnog ponašanja.

110 Komisija smatra da informacije koje su podijeljene tijekom dotičnog razgovora predstavljaju poslovno osjetljive informacije koje izlaze iz okvira „informacija o tržištu”, s obzirom na to da se u bitnome odnose na konkretne i aktualne razine trgovanja.

111 Odgovarajući na pitanje koje joj je Opći sud postavio u okviru mjere upravljanja postupkom, Komisija je ponovila svoje stajalište prema kojem se dotični razgovor odnosio na razmjenu nejavnih i konkretnih informacija, koje su njihovu adresatu omogućile da prilagodi cijenu koju je nudio vlastitim klijentima, pokušavajući je čak i povećati, znajući da nije vjerojatno da bi njegov konkurent, nakon što je dovršio svoju strategiju trgovanja i dalje trgovao dotičnim valutnim parom. Ta je institucija dodala da informacija trgovca društva Credit Suisse o sniženju razine deviznog tečaja ne bi imala smisla da trgovac društva Barclays ne zna u odnosu na koji valutni par su netom prije bile izvršene ponude trgovca društva Credit Suisse.

112 U tom pogledu, treba napomenuti da je trgovac društva Credit Suisse prilikom dotičnog razgovora doista dao informaciju o svojim aktivnostima trgovanja, precizno navodeći razine koje su bile predmet trgovanja, što je po samoj svojoj prirodi poslovno osjetljivo („yeh all filled”; „feels like its dropped 200 pips its only 40”). Međutim, na temelju prethodno spomenutog isječka iz razgovora, suprotno onomu što tvrdi Komisija, nije moguće zaključiti da je razmjenom tih poslovno osjetljivih informacija dodijeljena konkurentska prednost trgovcu društva Barclays, jer je mogla utjecati na njegovo kasnije postupanje u pogledu cijena, omogućujući mu prilagodbu svojih ponuda.

113 S jedne strane, Komisijina tvrdnja da informacija o razinama deviznog tečaja „nema smisla ako dva [trgovca] općenito razgovaraju o izvršenju svojih ponuda a da ne upućuju na konkretan valutni par” je spekulativna ako se uzme u obzir sadržaj navedenog razgovora. Naime, nijedan podatak iz razgovora, a niti iz bilo kojeg drugog razgovora navedenog u pobijanoj odluci, ne dovodi do zaključka da su trgovci razgovarali o izvršenju ponuda na razinama koje trgovac društva Credit Suisse spominje za konkretan valutni par.

114 S druge strane, nijedan podatak iz dotičnog razgovora ne potkrepljuje Komisijinu tvrdnju da je trgovac koji je primio informacije koje je podijelio trgovac društva Credit Suisse mogao znati da je malo vjerojatno da bi njegov konkurent nastavio trgovati dotičnim valutnim parom. Ta je tvrdnja stoga također spekulativna.

115 Međutim, takva nagađanja ne ispunjavaju zahtjeve u pogledu dokazivanja koje Komisija mora ispuniti kako bi u dovoljnoj mjeri dokazala postojanje činjenica koje predstavljaju povredu (vidjeti presudu od 22. studenoga 2012., E.ON Energie/Komisija, C-89/11 P, EU:C:2012:738, t. 71. i navedenu sudsku praksu).

116 Stoga u nedostatku preciznijih informacija nije moguće zaključiti da je taj razgovor smanjio ili uklonio neizvjesnost na tržištu na način da bi njihovim primateljima donio konkurentsku prednost.

117 U tim okolnostima, treba smatrati da Komisija nije u dovoljnoj mjeri dokazala da je razgovor od 9. svibnja 2012. bio takav da bi pridonio protutržišnoj prirodi ponašanja koje se stavlja na teret društvu Credit Suisse. Tužitelji dakle s pravom tvrde da ga Komisija nije mogla upotrijebiti protiv društva Credit Suisse.

– *Razgovor od 5. lipnja 2012.*

118 Što se tiče razgovora od 5. lipnja 2012. navedenog u uvodnoj izjavi 281. pobijane odluke u vezi s uvodnim izjavama 252. do 257. i 337. do 341., Komisija je smatrala da se odnosio na poslovno osjetljive informacije, s obzirom na to da je trgovac društva UBS razmijenio informacije o nedavno provedenom nalogu, time što je priopćio konkretne detalje o valutnom paru, deviznom tečaju i vrsti klijenta, što trgovac društva Credit Suisse, bez tog razgovora, ne bi ni na koji način i ni sa kakvim razlogom mogao saznati. Međutim, posjedovanje takvih informacija dovelo bi trgovca društva Credit Suisse u konkurentsku prednost ako bi ga ista vrsta klijenta tražila transakciju koja se odnosi na isti valutni par, znajući da je klijent prihvatio trgovati po deviznom tečaju koji je ranije predložio trgovac UBS-a. Stoga je razmjena informacija do koje je došlo prilikom tog razgovora bila takva da je doprinijela protutržišnoj prirodi dotične razmjene informacija.

119 Tužitelji u bitnome tvrde da se informacije razmijenjene prilikom tog razgovora tiču „informacija o tržištu” uzimajući u obzir činjenicu da su upućivanja na naloge klijenata bila anonimizirana, da u njima nisu bili navedeni iznosi ni informacije o klijentima, nego samo okvirne razine deviznog tečaja. Dodaju da nije jasno da se upućivanje na „rooskies” odnosi na konkretnog klijenta.

120 Komisija osporava tumačenje dotičnog razgovora, kako ga iznose tužitelji.

121 U tom pogledu, treba utvrditi da isječak iz dotičnog razgovora potvrđuje da je trgovac USB-a u 8 sati 38 minuta 40 sekundi pitao trgovca društva Credit Suisse je li primio naloge za prodaju („are you seeing much eurusd selling Ratty”), pojasnivši, u 8 sati 44 minute 28 sekundi da je jedna vrsta klijenta upravo kupila funte sterlinga u zamjenu za američke dolare po konkretnom deviznom tečaju („rooskies buying cable at 2530”). U 9 sati 6 minuta 14 sekundi trgovac društva u svojem odgovoru navodi da ih nije primio („sry mate no”) pojasnivši, u 9 sati 6 minuta 24 sekunde da je primijetio pad razine deviznog tečaja tog valutnog para („nothing just seen it melt 100 pips”). U 9 sati 6 minuta 44 sekundi, trgovac UBS-a mu zahvaljuje na toj informaciji („tks bro”).

122 Kad je riječ o tumačenju sadržaja dotičnog razgovora, treba utvrditi, kao što to proizlazi iz točke 121. ove presude, da su se razmijenjene informacije odnosile na konkretne, aktualne i povjerljive informacije, koje su bile poznate samo strankama transakcije, odnosno trgovcu i njegovu klijentu, s obzirom na to da su se odnosile na vrstu nalogâ, njihovu količinu, dotični valutni par, razinu deviznog tečaja dotičnog valutnog para i vrstu klijenta transakcije.

123 Nijedan argument tužiteljâ ne može dovesti u pitanje navedeni zaključak.

124 S jedne strane, što se tiče upućivanja na „rooskies” u pogledu kojeg nije sigurno da se odnosi na konkretnog klijenta, treba smatrati da navedeno upućivanje u dotičnom razgovoru, treba razumjeti na način da se njime određuje konkretna vrsta klijenta, s obzirom na, s jedne strane, zahvalu trgovca UBS-a na toj informaciji, i s druge strane, činjenicu da drugi trgovci nisu postavili dodatna pitanja. Usto, taj zaključak potkrjepljuju opće okolnosti razmjena navedenih u pobijanoj odluci, iz kojih proizlazi da su drugi trgovci uvijek bili zahvalni na naznaci te vrste klijenata („rooskies” ili „roosky”) (vidjeti uvodne izjave 263. i 272. pobijane odluke), zbog čega je moguće pretpostaviti da su za takvo upućivanje jednostavno znali da označava konkretnu vrstu dotičnog klijenta, odnosno je li on informiran ili nije, što je trgovcima, profesionalcima na tom području, omogućilo da predvide eventualno tržišno kretanje i da budu samouvjereni prilikom donošenja strateških odluka.

125 S druge strane, kad je riječ o razinama deviznog tečaja koje su u dotičnom razgovoru, kako to tužitelji tvrde, bile okvirno navedene, treba utvrditi da se tekst navedenog razgovora i to konkretno njegova dijela o valutnom paru GBP/USD, naveden u točki 121. ove presude, izričito protivi tumačenju koje predlažu tužitelji jer je navedeni broj vrlo konkretan.

126 U tim okolnostima, informacije razmijenjene prilikom dotičnog razgovora nije moguće smatrati općenitima ili onima koje se odnose na „informacije o tržištu”, samo zbog toga što se nisu odnosile na buduće naloge. Stoga je Komisija s pravom smatrala da se razgovor od 5. lipnja 2012. odnosio na poslovno osjetljive informacije koje mogu doprinijeti protutržišnoj prirodi razmjena informacija koje su se odvijale na dotičnom forumu za raspravu.

– *Razgovor od 25. travnja 2012.*

127 Kad je riječ o razgovoru od 25. travnja 2012., navedenom u uvodnoj izjavi 195. pobijane odluke u vezi s uvodnim izjavama 176. do 182. i 337. do 341., Komisija je smatrala da trgovac društva Credit Suisse tijekom tog razgovora nije priopćio nijednu informaciju. Međutim, bio je prisutan na dotičnom forumu za raspravu u trenutku kad se vodio taj razgovor o poslovno osjetljivim informacijama ili je navedenom razgovoru mogao pristupiti prilikom idućeg spajanja na internet. Međutim, poslovno osjetljive informacije o uvjetnim nalozima razmijenjene tog dana na dotičnom forumu za raspravu mogle su povećati stupanj povjerenja trgovca društva Credit Suisse u mogući razvoj tržišne cijene za valutni par GBP/AUD, zbog čega može donositi utemeljenije odluke u pogledu svoje poslovne strategije i iskoristiti tu razinu privilegiranih, i slijedom toga, protutržišnih informacija.

128 Tužitelji tvrde da se dotični razgovor odnosi na „informacije o tržištu”, s obzirom na činjenicu da ne sadržava informacije o budućim nalozima ili pozicijama trgovaca. Naime, većina podijeljenih informacija sadržavale su nagađanja o budućim kretanjima. Tužitelji dodaju da se upućivanje, s jedne strane, na „hypo” ne odnosi na klijenta, nego na drugu ugovornu stranu, s kojom je došlo do susreta na elektroničkim platformama, koja je trgovala s većim brojem drugih ugovornih strana na tržištu i, s druge strane, na „russia selling eur” može odnositi na javno poznatu aktivnost Središnje banke Ruske Federacije.

129 Tužitelji u svojoj tužbi, a potom u svojoj replici u bitnome tvrde da Komisija nije pružila dostatne razloge na temelju kojih bi taj razgovor kao i drugi, analizirani u točkama 137. do 162. ove presude, mogli dokazati njezine tvrdnje o njihovoj poslovno osjetljivoj prirodi i njihovu protutržišnom karakteru te da nije na njima kao ni na Općem sudu da utvrde na koji se dio isječka razgovora Komisija oslanja u nedostatku konkretnih podataka o datumu i vremenu.

130 Komisija osporava tumačenje dotičnog razgovora, kako ga iznose tužitelji.

131 U tom pogledu, s obzirom na to da se tvrdnja tužiteljâ, sažeta u točki 129. ove presude, može shvatiti na način da se njome Komisiji prigovara da je obrazloženje pobijane odluke nedostatno, treba utvrditi da uvodna izjava 195. navedene odluke, koja je doduše sažeta, jasno i nedvosmisleno prikazuje Komisijino rasuđivanje u pogledu poslovno osjetljive prirode i protutržišne naravi razgovora od 25. travnja 2012., čiji je isječak naveden u uvodnoj izjavi 191. pobijane odluke. Naime, iz uvodne izjave 195. te odluke proizlazi se taj razgovor koristi protiv društva Credit Suisse zbog toga što je njegovu trgovcu omogućio da bude uvjereniji u potencijalni razvoj tržišne cijene za valutne parove GBP/AUD i GBP/NZD, zbog čega je mogao donositi utemeljenije odluke o vlastitoj strategiji trgovanja.

132 Usto, treba istaknuti da tekst prijepisa drugog isječka razgovora od 25. travnja 2012., koji su tužitelji dostavili Općem sudu, potvrđuje da su trgovci razmijenili informacije o svojim „limitiranim nalozima za kupnju”, određujući konkretno dotične valutne parove s razinama za aktivaciju njihove provedbe, kao što to proizlazi iz pitanja trgovca UBS-a (u 8 sati 42 minute 19 sekundi: „wat's the trigger point for all these gbp/aud and gbp/nzd longs to puke”) i odgovora trgovaca HSBC-a i RBS-a (u 8 sati 42 minute 36 sekundi: „looking at 1.6040 as a bit of a lvi” i u 8 sati 42 minite 56 sekundi: „1.5500 gpaud …”).

133 Informacije podijeljene prilikom dotičnog razgovora, suprotno onomu što tvrde tužitelji, nije moguće smatrati „informacijama o tržištu”, s obzirom na to da takve informacije očito premašuju opažanja o njegovu općem stanju.

134 Naime, dotični razgovor jasno otkriva razmjenu vrlo konkretnih, aktualnih i povjerljivih informacija, s obzirom na to da se podijeljene informacije odnose na vrste naloga klijenata, njihov smjer, njihove razine aktiviranja i dotične valutne parove, za koje znaju samo stranke u transakciji, odnosno trgovac i njegov klijent. Stoga, taj razgovor u stvarnom vremenu prenosi komentare aktivnosti trgovaca koji su doveli do razmjene poslovno osjetljivih informacija, što je povećalo transparentnost među trgovcima i smanjilo neizvjesnost na tržištu u samo njihovu korist.

135 Taj zaključak nije doveden u pitanje pukom tvrdnjom tužitelja prema kojoj se određene informacije priopćene tijekom dotičnog razgovora odnose na nagađanja o razvoju budućih kretanja. Naime, osim što je taj argument općenit, okolnost da se određene podijeljene informacije ne smatraju poslovno osjetljivima ne znači da je isti taj razgovor kao cjelina općenit. Usto, treba istaknuti da ni činjenica da se ne zna na što konkretno upućuju naznake „hypo” ili „russia selling eur” ne znači da su navedene razmjene općenite, s obzirom na to da je dovoljno da se na temelju takve naznake može utvrditi je li konkretan klijent informiran ili nije (vidjeti točku 94. ove presude), što tužitelji ne osporavaju.

136 Stoga je Komisija s pravom smatrala da se razgovor od 25. travnja 2012. odnosio na poslovno osjetljive informacije koje mogu doprinijeti protutržišnoj prirodi razmjena informacija koje su se odvijale na dotičnom forumu za raspravu.

– *Razgovor od 10. veljače 2012.*

137 Kad je riječ o razgovoru od 10. veljače 2012., navedenom u uvodnoj izjavi 228. pobijane odluke u vezi s uvodnim izjavama 214. do 221. i 337. do 341., Komisija je smatrala da trgovac društva Credit Suisse tijekom tog razgovora nije priopćio nijednu informaciju. Međutim, bio je prisutan na dotičnom forumu za raspravu u trenutku kad se vodio taj razgovor ili je navedenom razgovoru mogao pristupiti naknadno. Komisija tvrdi da su poslovno osjetljive informacije o trenutačnim nalozima, koje su tog dana razmijenjene na dotičnom forumu za raspravu mogle povećati stupanj povjerenja trgovca društva Credit Suisse u mogući razvoj tržišne cijene, zbog čega može donositi utemeljenije odluke u pogledu svoje poslovne strategije.

138 Tužitelji tvrde da se dotična razmjena informacija odnosi na „informacije o tržištu”, s obzirom na činjenicu da ne sadržava informacije o budućim nalozima ili pozicijama trgovaca. Prema njihovu mišljenju trgovci su tijekom te razmjene nagađali kako će kasnije trgovati konkretna ugovorna strana („JP”), a da pritom ništa nije bilo izvjesno. Dodaju da je upućivanje, među ostalim na „corp” označavalo općenit i anonimiziran pojam za korporaciju, ali da na temelju njega ipak nije moguće zaključiti da upućuje na konkretnog klijenta.

139 Komisija osporava tumačenje sadržaja dotične razmjene, kako ga predlažu tužitelji.

140 U tom pogledu, prije svega, treba navesti da se u uvodnoj izjavi 228. pobijane odluke ne navodi transkript dotičnog razgovora. Komisija je u navedenoj uvodnoj izjavi pojasnila da je bila riječ o razmjeni informacija o ugovornoj strani koja je htjela izvršiti točno određenu transakciju i pokušavala izvršiti prodajni nalog („exchange of information regarding JPMorgan ('JP') getting a specific trade and still trying to sell"). Ovaj je razgovor korišten protiv društva Credit Suisse uz obrazloženje da je njegovu trgovcu omogućio da bude uvjereniji u potencijalni razvoj tržišne cijene, a to mu je omogućilo donošenje utemeljenijih odluka o vlastitoj strategiji trgovanja.

141 S obzirom na to, treba utvrditi da tekst isječka o razmjeni od 10. veljače 2012. koji su dostavili tužitelji, potvrđuje da je trgovac USB-a u 10 sati 12 minuta 14 sekundi naveo da je konkretna ugovorna strana upravo izvršila transakciju („JP had the trade"). U 10 sati 12 minuta 46 sekundi, trgovac HSBC-a mu zahvaljuje na toj informaciji i traži dodatne informacije kako bi saznao je li profitabilno prodati valutni par GBP/USD („thx", „cable worth a sell?"), na što je trgovac UBS-a, između 10 sati 13 minuta 35 sekundi i 10 sati 14 minuta 8 sekundi odgovorio potvrdno i usto konkretno naveo da je ta ugovorna strana imala trenutačni nalog za valutni par EUR/GBP i njegov devizni tečaj („yep", „eurgbp held here at 57-60 pops draghi", „but i thik that plmub in JP is still rying to sell X"). Naposljetku, u 10 sati 15 minuta 32 sekunde, trgovac Barclaysa obavijestio je druge trgovce koji su bili prisutni na dotičnom forumu za raspravu da je upravo prodao 100 milijuna eura velikom poduzetniku („sold ton eur for a corp").

142 Stoga, razgovor od 10. veljače 2012. otkriva razmjenu konkretnih, aktualnih i povjerljivih informacija, jer se njime konkurentima prisutnima na dotičnom forumu za raspravu otkrivaju nalozi klijenata koji su izvršeni ili koje su upravo izvršili drugi sudionici, točno određuju dotični valutni parovi, njihove razine deviznog tečaja i konkretna ugovorna strana navedenog naloga. Taj razgovor, koji dakle odražava komentare koji su razmijenjeni u stvarnom vremenu u pogledu aktivnosti i pozicija trgovaca, doveo je do razmjene poslovno osjetljivih informacija.

143 Usto, kao što to jasno proizlazi iz isječka tog razgovora, trgovci su razmijenili svoja mišljenja o mogućnosti prodaje funti sterlinga za američke dolare. Naime, takva je razmjena informacija, neodvojivo povezana s određivanjem strategije trgovanja, po samoj svojoj prirodi u suprotnosti sa samostalnošću gospodarskog subjekta, koju on, prema sudskoj praksi navedenoj u točki 45. ove presude, mora imati na tržištu prilikom određivanja politike koju na njemu namjerava slijediti.

144 U tom pogledu, nije moguće prihvatiti tvrdnju tužitelja da navodno anonimizirano i općenito upućivanje na „corp" ne karakterizira nekog klijenta. Naime, neovisno o određivanju konkretnog klijenta na temelju te naznake, treba podsjetiti na to da je trgovcima, koji su stručnjaci u tom području, naznaka vrste klijenta, odnosno o tome je li on informiran ili nije, poput u konkretnom slučaju velikog poduzetnika, dovoljna da im se omogući da predvide eventualno tržišno kretanje i da se ohrabre u pogledu donošenja vlastitih strateških odluka, kao što je to navedeno u točki 94. ove presude.

145 Stoga je Komisija s pravom smatrala da se razgovor od 10. veljače 2012. odnosio na poslovno osjetljive informacije koje mogu doprinijeti protutržišnoj prirodi razmjena informacija koje su se odvijale na dotičnom forumu za raspravu.

– *Razgovori od 25. travnja, 19. lipnja, 3. i 4. srpnja 2012.*

146 Što se tiče razgovora od 25. travnja, 19. lipnja, 3. i 4. srpnja 2012., navedenih u uvodnoj izjavi 285. pobijane odluke u vezi s uvodnim izjavama 337. do 341., Komisija je smatrala da je trgovac društva Credit Suisse, koji tijekom tih razmjena nije priopćavao informacije, prisustvovao dotičnom forumu za raspravu i da je stoga imao pristup tim informacijama. Ta je institucija u bitnome smatrala da je ukupan broj razmjena poslovno osjetljivih informacija omogućio tom trgovcu da bude uvjereniji u potencijalni smjer kretanja tržišne cijene valutnih parova o kojima se raspravljalo, što mu je omogućilo donošenje utemeljenijih odluka o vlastitoj strategiji trgovanja. Konkretnije, trgovci su podijelili informacije o aktivnostima trgovanja osobito za valute EUR/JPY i USD/JPY (razmjena od 25. travnja 2012.), GBP/USD (razmjena od 19. lipnja 2012.), EUR, USD/JPY i GBP/USD (razmjena od 3. srpnja 2012), EUR i GBP/USD (razmjena od 4. srpnja 2012.).

147 Tužitelji tvrde da se prethodno spomenute razmjene tiču općih informacija o tržištu. Tvrde da su anonimizirane i da se ne odnose na buduće naloge, pozicije trgovaca i klijenata. Što se tiče razmjena od 19. lipnja, 3. i 4. srpnja 2012., one se nisu odnosile na razmijenjene količine ili njihove cijene. Dodaju da su i izrazi upotrijebljeni prilikom tih razmjena, poput „lev” (razmjene od 25. travnja i 19. lipnja 2012.) ili „models” (razmjena od 4. srpnja 2012.) također anonimizirani i općeniti. Smatraju da nije očito da izrazi „m/e”, „rm”, „rusky”, „Russia”, „roosides” (razmjena od 19. lipnja 2012.), „rusky” (razmjena od 3. srpnja 2012.), „models”, „range guy” i „desert” (razmjena od 4. srpnja 2012.) upućuju na konkretne klijente. Naposljetku, tvrde da se izrazom „51.3 is the nod” (razmjena od 4. srpnja 2012.) upućuje na ekonomske podatke, a ne na tržišnu cijenu.

148 Komisija osporava tumačenje dotičnih razmjena, kako ga iznose tužitelji.

149 Kao prvo, kad je riječ o razgovoru od 25. travnja 2012., treba utvrditi da iz njegova isječka koji su dostavili tužitelji, proizlazi da su trgovci razmijenili konkretne i aktualne informacije o svojim nedavnim aktivnostima trgovanja i, osobito, o razmijenjenim iznosima njihovim razinama deviznog tečaja (trgovac RBS-a u 9 sati 56 minuta 44 sekunde: „i lost a coupel of ton around 40 earlier” i trgovac društva Barclays u 10 sati 5 minuta 44 sekunde: „lost ton”), klijentima i dotičnom valutnom paru (trgovac UBS-a u 10 sati 3 minute 25 sekundi: „lev buys usdjpy – gt track record”, a trgovac HSBC-a u 10 sati 4 minute 54 sekunde: „anyone get paid there in euro”). Osim toga, nekoliko je trgovaca raspravljalo o strategijama koje treba primijeniti na tržištu, predlažući, među ostalim neizvršavanje transakcija kupovine neke valute u zamjenu za drugu (trgovac RBS-a u 9 sati 57 minuta 11 sekundi: „but def not right time to be long yet”, trgovac društva Barclays u 9 sati 57 minuta 24 do 26 sekundi: „nope” i „agree”) ili kupovinu konkretne valute (trgovac društva Barclays u 10 sati 13 minuta 50 sekundi: „get eur now”).

150 Naime, suprotno tvrdnjama tužitelja, takve su informacije poslovno osjetljive jer povećavaju transparentnost na tržištu samo u korist trgovaca koji sudjeluju u dotičnom forumu za raspravu i jer ih ohrabruju u donošenju njihovih strateških odluka. Slijedom toga, razmjena je tih istih informacija po samoj svojoj prirodi u suprotnosti sa zahtjevom samostalnosti gospodarskog subjekta, iz sudske prakse navedene u točki 45. ove presude, na tržištu kad određuje politiku koju na njemu namjerava slijediti.

151 U tom pogledu, ne može se prihvatiti argument tužiteljâ prema kojem na temelju izraza „lev” nije moguće donijeti zaključak o konkretnom identitetu nekog klijenta. Naime, čak i kad bi to bilo istina, u tom istom izrazu navedena je njegova vrsta, odnosno je li informiran ili nije, i to da je riječ o alternativnom investicijskom fondu (fondovi koji koriste financijsku polugu), čime se trgovcima koji raspolažu tom informacijom omogućuje da predvide kretanje deviznog tečaja za

dotični valutni par (vidjeti točku 94. ove presude). Osim toga, korist od naznake koja se odnosi na vrstu klijenta, u konkretnom slučaju „lev”, potvrđuju druge razmjene navedene u uvodnim izjavama 264. i 268. pobijane odluke, iz kojih proizlazi da su trgovci koji su sudjelovali na dotičnom forumu za raspravu bili zahvalni na primanju takve naznake.

152 Stoga treba potvrditi Komisijin zaključak o protutržišnom sadržaju informacija koje su trgovci razmijenili 25. travnja 2012.

153 Kao drugo, kad je riječ o razgovoru od 19. lipnja 2012., treba istaknuti, kao što to proizlazi iz njegova isječka koji su dostavili tužitelji, da su trgovci razmijenili informacije o svojim aktivnostima trgovanja, među kojima se osobito nalaze one o vrstama klijenata i razinama deviznog tečaja za konkretne valutne parove (trgovac UBS-a u 6 sati 42 minute 12 sekundi: „m/e sniffing in eurusd”, u 6 sati 42 minute 20 sekundi: „passes here on teh 15th price”, drugi trgovac USB-a u 7 sati 14 minuta 24 sekunde: „got cable fromrm high 80s, lively last time he dealt”, trgovac HSBC-a u 7 sati 15 minuta 2 sekunde: „Russia gave me a fex clips off highs too” i trgovac Barclaysa u 8 sati 9 minuta 53 sekunde: „lev guys selling eur”).

154 Stoga se informacije priopćene prilikom dotičnog razgovora odnose na aktualne transakcije i one usmjerene na budućnost i u njima se konkretno navode valutni parovi i vrste klijenata na koje se te transakcije odnose. Naime, priroda takvih informacija, za koje načelno znaju samo trgovac i njegov klijent, poslovno je osjetljiva.

155 Suprotno onomu što tvrde tužitelji, činjenica da upućivanja na klijente koja proizlaze iz dotičnog razgovora ne omogućuju određivanje konkretnih klijenata, nije takva da može dovesti u pitanje poslovno osjetljivu prirodu tog razgovora. Naime, pokazalo se da je vrsta klijenta u dovoljnoj mjeri relevantna za potrebe određivanja toga daje li transakcija sklopljena s potonjim informacije u pogledu tržišnog kretanja, čime se trgovcima koji raspolažu tim informacijama daje prednost u odnosu na njihove konkurente koji ne sudjeluju u dotičnom forumu za raspravu. Osim toga, relevantnost priopćavanja informacije o vrsti klijenta o kojoj je riječ potvrđuje zahvala trgovca društva Credit Suisse nakon što ju je primio (u 6 sati 42 minute 25 sekundi: „ta”).

156 Stoga, treba smatrati da informacije priopćene tijekom razgovora od 19. lipnja 2012., s obzirom na njihovu poslovno osjetljivu prirodu, njihovu određenost i aktualnost, nije moguće smatrati samo općim informacijama o tržištu.

157 Kao treće, iz isječka razgovora od 3. srpnja 2012. proizlazi da su trgovci jedni drugima priopćavali informacije o tokovima naloga klijenata u pogledu valutnih parova i vrste dotičnih klijenata („rusky sells euros”, „seeing few usdjpy sellers”, „rusky sold cable”). Dakako, razmijenjene informacije ne pružaju informacije o razmijenjenim iznosima ili konkretnim razinama deviznih tečajeva. Međutim, sama ta okolnost ne može značiti da su ostale razmijenjene informacije općenite prirode. Naime, otkrivanje informacija o nalozima – u konkretnom slučaju o prodajnima i kupovnima, o dotičnom valutnom paru i o vrsti klijenta – treba smatrati poslovno osjetljivim. Osim toga, tužitelji ne daju nikakvo objašnjenje koje bi dovelo u pitanje korist od dijeljenja takvih povjerljivih informacija na dotičnom forumu za raspravu, osim onog koji Komisija navodi u pobijanoj odluci, povezanog s koristi koju su trgovci koji su primili takve informacije mogli imati za svoje strategije trgovanja.

158 U tim okolnostima, treba potvrditi Komisijin zaključak o protutržišnom karakteru razgovora koji su trgovci vodili 3. srpnja 2012.

159 Kao četvrto, iz isječka razmjene od 4. srpnja 2012. proizlazi da je trgovac društva Barclays, u 8 sati 46 minuta 30 sekundi drugim sudionicima dotičnog foruma za raspravu priopćio informaciju o tome da je određena vrsta klijenta kupovala eure („range guy buys eur”) i da je u 8 sati 46 minuta 44 sekunde trgovac UBS-a dao informaciju o kupovini GBP/USD od strane druge vrste klijenta („desert buys cable”). Trgovac društva Credit Suisse im je zahvalio na toj informaciji u narednim minutama („ta”). U 10 sati 12 minuta 00 sekundi, trgovac društva Barclays pitao je druge prisutne trgovce na dotičnom forumu za raspravu znaju li za prodaje eura („anyone seeing this eur selling”). U 10 sati 25 minuta 39 sekundi, isti taj trgovac navodi da zna za vrstu klijenta koji još prodaje eure. U 13 sati 8 minuta 19 do 21 sekunde, trgovac UBS-a dao je informaciju o vrsti klijenta koji je prodavao funte sterlinga za američke dolare („models in selling on the toy here”, „betty”), na što je trgovac društva Barclays odgovorio da je i on utvrdio isto („same”).

160 U tom pogledu, treba utvrditi da se podijeljene informacije doista ne odnose na količine ili na razine deviznog tečaja primijenjene na te transakcije. Međutim, takve povjerljive informacije, suprotno tvrdnjama tužitelja, ipak nije moguće smatrati općenitima i anonimiziranima. Naime, njima se trgovci koji sudjeluju na dotičnom forumu za raspravu obavještavaju o aktivnostima tih trgovaca koje se odnose na trgovanje konkretnim valutama, po vrstama klijenata koji su također specifični po tome jesu li informirani li nisu, i koje su načelno poznate samo trgovcima koji sudjeluju u takvim transakcijama.

161 Osim toga, pitanje koje je postavio trgovac društva Barclays potvrđuje korist od dijeljenja tih informacija među trgovcima koji sudjeluju na dotičnom forumu za raspravu kako bi bili u prednosti u odnosu na druge sudionike na tržištu koji nisu imali pristup tim informacijama. Naime, u tim okolnostima, kao što je to smatrala Komisija, stavljanje tih informacija na raspolaganje trgovcima, stručnjacima na tom području, moglo im je stoga omogućiti da povećaju razinu povjerenja u pogledu potencijalnog smjera kretanja tržišne cijene valutnih parova o kojima se raspravljalo, što im je omogućilo donošenje informiranijih odluka o vlastitim strategijama trgovanja.

162 Stoga je Komisija s pravom smatrala da su se razgovori od 25. travnja, 19. lipnja, 3. i 4. srpnja 2012. odnosili na poslovno osjetljive informacije koje mogu doprinijeti protutržišnoj prirodi razmjena informacija koje su se odvijale na dotičnom forumu za raspravu.

– *Zaključak o razgovorima koje su tužitelji izravno osporavali*

163 Iz svega prethodno navedenog proizlazi da treba odbiti argumente tužiteljâ u okviru kojih tvrde da razmjena informacija nije bila protutržišne prirode i da su dokazi koji potječu iz razdoblja počinjenja povrede o toj prirodi nedostatni, s obzirom na to da su usmjereni protiv konkretnih razgovora obuhvaćenih prvom kategorijom, navedenom u točki 73. ove presude, osim argumenata koji se odnose na razmjenu informacija od 9. svibnja 2012., jer oni, suprotno onomu što je Komisija utvrdila u pobijanoj odluci, ne mogu potkrijepiti protutržišnu prirodu razmjena informacija koje se stavljaju na teret društvu Credit Suisse. Što se tiče posljednje razmjene, u nastavku će biti potrebno utvrditi može li ta Komisijina pogreška utjecati na osnovanost zaključaka da je Credit Suisse počinio povredu koja mu se stavlja na teret i novčane kazne koja je slijedom toga izrečena.

iii) Protutržišna priroda razgovora koje tužitelji nisu izravno osporavali

164 Tužitelji općenito osporavaju protutržišnu prirodu razgovora koje su razvrstali u drugu i treću kategoriju, koje se navode u točki 73. ove presude. S jedne strane, tvrde da razgovori analizirani u uvodnim izjavama 126. do 129., 142., 147., 183., 185. do 195., 208., 210., 225. do 228., 234. do 238., 245. do 250., 258. do 275., 277. do 280., 282. do 285., 291. do 295. i 473. pobijane odluke nisu mogli pružiti informacije o očekivanom razvoju deviznih tečajeva s obzirom na dotične količine koje su relativno male. S druge strane, razgovori analizirani u uvodnim izjavama 113. do 121., 184., 195., 204. do 207., 211. do 213. i 228. pobijane odluke mogli su imati samo jednu protutržišnu svrhu, a to je „steći prednost" pred trgovcem koji je otkrio informaciju.

165 Prije svega, kad je riječ o razgovorima iz uvodnih izjava 126. do 129., 142., 147. i 291. do 295. pobijane odluke, koji spadaju u drugu kategoriju navedenu u točki 73. ove presude te o razgovorima iz uvodnih izjava 113. do 121. pobijane odluke koji spadaju u treću kategoriju navedenu u točki 73. ove presude, oni nisu obuhvaćeni protutržišnim postupanjima koja je Komisija utvrdila u uvodnim izjavama 337. do 341. navedene odluke.

166 Naime, kao prvo, Komisija je u bitnome smatrala da razgovori iz uvodnih izjava 126. do 129. pobijane odluke dokazuju da su trgovci koji su sudjelovali u dotičnom forumu za raspravu podrazumijevali i očekivali da će se informacije koje su razmjenjivali koristiti u njihovu zajedničkom interesu, a ne protiv njihovih odnosnih interesa. Kao drugo, kad je riječ o razgovoru iz uvodne izjave 142. pobijane odluke, Komisija je u uvodnoj izjavi 144. navela da iz njega proizlazi da su se trgovci ispričavali kad ne bi postupali onako kako se od njih očekivalo. Kao treće, Komisija smatra da razgovor iz uvodne izjave 147. pobijane odluke dokazuje da su trgovci na dotičnom forumu za raspravu informacije razmjenjivali kako bi usmjeravali svoje konkurente. Kao četvrto, razgovori iz uvodnih izjava 291. do 295. pobijane odluke svjedoče o povremenim slučajevima koordiniranja, a ne o protutržišnim postupanjima kako ih je Komisija utvrdila protiv društva Credit Suisse. Kao peto, Komisija smatra da razgovori iz uvodnih izjava 113. do 121. pobijane odluke u bitnome dokazuju da su članovi dotičnog foruma za raspravu bili dio zatvorenog kruga povjerenja.

167 Nadalje, kad je riječ o razgovorima iz druge kategorije koja se spominje u točki 73. ove presude, a koji su analizirani u uvodnim izjavama 183., 185. do 195., 208., 210., 225. do 228., 234. do 238., 245. do 250., 258. do 275., 277. do 280., 283. do 285. i 473. pobijane odluke, čiji sadržaj tužitelji nisu osporavali, iz njih proizlazi da su trgovci koji su sudjelovali u dotičnom forumu za raspravu opsežno i opetovano razmjenjivali informacije o trenutnim – uključujući one koje su nedavno izvršene – ili o budućim transakcijama, kao što su konkretni valutni parovi, količine, smjerovi, uvjeti trgovanja i vrsta klijenata koji su sudjelovali u tim transakcijama. U nekoliko su navrata tražili mišljenja drugih trgovaca o načinu trgovanja kao i o nekoj valuti ili konkretnom valutnom paru, navodili da je zbog neke transakcije nekog od ostalih trgovaca sudionika porasla vrijednost određene valute aktiviranjem vlastitih „stop" naloga, dijelili svoja mišljenja o načinu trgovanja i obznanjivali razinu deviznog tečaja po kojoj je transakcija provedena.

168 Osim toga, trgovci su razmjenjivali informacije o „dugim" ili „kratkim" otvorenim rizičnim pozicijama, o konkretnim valutama na koje se odnose ti položaji i, u nekoliko navrata, o svojim namjerama, pa čak i o strategijama i to da radije neće prodati konkretnu valutu koju drže u „dugoj" poziciji i da će je držati u svojem portfelju, da neće zatvoriti svoje „kratke" pozicije jer očekuju da će se kasnije smanjiti vrijednost određene valute i da neće kupovati određenu valutu u zamjenu za drugu dok se devizni tečaj ne spusti na određenu razinu.

169 Kad je riječ o razgovorima, obuhvaćenima trećom kategorijom koja se spominje u točki 73. ove presude, navedenima u uvodnim izjavama 184., 195., 204. do 207., 211. do 213. i 228. pobijane odluke, čiji sadržaj tužitelji nisu osporavali, iz njih proizlazi da su trgovci opsežno i opetovano razmjenjivali poslovno osjetljive informacije, aktualne ili buduće, koje se odnose na različite vrste naloga koje su primili od svojih klijenata za valutne parove i konkretne devizne tečajeve te na količine i vrste dotičnih klijenata.

170 Naime, sadržaj razgovora koji su se odvijali među trgovcima koji su sudjelovali u dotičnom forumu za raspravu, među ostalim onih navedenih u točkama 167. i 169. ove presude, pokazuje da su ti trgovci samoinicijativno ili na zahtjev otkrili poslovno osjetljive informacije koje su drugi trgovci mogli upotrijebiti da bi vodili svoje aktivnosti trgovanja ili odredili svoju strategiju trgovanja, predviđajući razvoj deviznih tečajeva. Stoga su razmjene takvih informacija dovele do povećanja transparentnost samo među sudionicima u spornoj povredi.

171 Iz toga proizlazi da razmjene informacija, osobito one obuhvaćene trećom kategorijom iz točke 73. ove presude, suprotno tvrdnjama tužiteljâ, nemaju isključivo hipotetski protutržišni cilj koji podrazumijeva stjecanje prednosti pred trgovcem koji je podijelio informaciju, protivno njegovu interesu, nego smanjuju neizvjesnost koja postoji na tržištu u korist trgovaca sudionika, na štetu njihovih klijenata i drugih konkurenata.

172 Osim toga, nije moguće prihvatiti tvrdnju tužitelja da navodno mala količina transakcija o kojima se raspravljalo u okviru određenih razmjena nije mogla pružiti informacije o očekivanom razvoju deviznih tečajeva. Taj argument tužitelja u suprotnosti je s utvrđenjem iz pobijane odluke, koje potonji u konačnici nisu osporavali, prema kojem su se razmjene informacija za koje se tereti društvo Credit Suisse odnosile na transakcije značajnih količina.

173 U svakom slučaju, kad bi se utvrdilo da je za ocjenu protutržišne naravi razmjena informacija koje se razmatraju u pobijanoj odluci relevantan samo kriterij povezan s količinom transakcija o kojima se razgovaralo prilikom tih razmjena, to bi značilo da se razmjene ne razmatraju kao cjelina i da se iz područja povrede članka 101. stavka 1. UFEU-a neopravdano isključuje velik broja tih razmjena, do kojih, s obzirom na njihovu prirodu koja je u biti povjerljiva i strateška, nije trebalo doći.

174 Stoga će protutržišna priroda razgovora, čije je tumačenje konačno i dokazano, biti uzeta u obzir za potrebe ispitivanja drugog i trećeg tužbenog razloga tužiteljâ, koji su povezani s postojanjem „ograničenja s obzirom na cilj” i jedinstvene i trajne povrede, a koji će biti razmotreni u nastavku.

175 Suprotno onomu što tvrde tužitelji, treba zaključiti da su trgovci sudionici svojim izravnim, detaljnim i opetovanim kontaktima putem čestih razmjena na dotičnom forumu za raspravu koje su se odnosile na poslovno osjetljive, aktualne informacije ili one koje se odnose na budućnost, poput onih razmotrenih u točkama 81. do 106., 118. do 162. i 167. do 169. ove presude, pokazali zajedničku namjeru da surađuju na tržištu promptnih deviznih transakcija, time što su rizike tržišnog natjecanja svjesno zamijenili međusobnom praktičnom suradnjom, što utječe na njihovo ponašanje na tržištu i otkriva ponašanje koje su njihovi konkurenti, prisutni na dotičnom forumu za raspravu, namjeravali provoditi. S obzirom na sudsku praksu navedenu u točkama 45. do 47. ove presude, Komisija je dakle s pravom smatrala da se te razmjene mogu kvalificirati kao sporazumi i/ili protutržišna usklađena djelovanja u smislu članka 101. UFEU-a.

176 Treba osim toga istaknuti da je Komisijin zaključak prema kojem je razmjene informacija moguće kvalificirati kao sporazume i/ili protutržišna usklađena djelovanja u smislu članka 101. UFEU-a opravdan čak i ako se ne uzme u obzir razgovor od 9. svibnja 2012., analiziran u uvodnoj izjavi

276. pobijane odluke i razmotren u točkama 107. do 117. ove presude. Pogreška u ocjeni koju je Komisija počinila kad je riječ o prirodi informacija koje su razmijenjene tijekom tog razgovora stoga ne utječe na pobijanu odluku.

177 Nijedan argument tužitelja ne može dovesti u pitanje zaključak naveden u točki 175. ove presude.

178 U tom pogledu, treba odbiti argument tužiteljâ prema kojem nepostojanje slučajeva koordiniranja tijekom razdoblja u kojem je društvo Credit Suisse sudjelovalo u razmjenama informacija na dotičnom forumu za raspravu isključuje kvalifikaciju tih razmjena kao sporazuma i/ili usklađenih djelovanja s obzirom na sudsku praksu navedenu u točkama 45. do 47. ove presude.

179 Što se tiče argumenta da trgovci nisu djelovali u „zatvorenom krugu”, tužitelji svoje tvrdnje temelje na „dokazima iz Komisijina spisa”. Međutim, tužitelji se u prilog tom argumentu, s jedne strane, pozivaju na nepostojeći odjeljak svoje tužbe a, s druge strane, samo općenito upućuju na navedene podatke iz Komisijina spisa. Međutim, čak i da su ti dokazi dio spisa kojim raspolaže Opći sud, takvo općenito upućivanje ne može ispraviti činjenicu da ne postoje dokazi u prilog argumentaciji tužiteljâ, jer nije na Općem sudu da među svim podacima iz spisa traži one koji potkrepljuju tu istu argumentaciju (vidjeti u tom smislu presudu od 27. rujna 2006., Roquette Frères/Komisija, T-322/01, EU:T:2006:267, t. 209.).

180 Usto, s obzirom na to da tužitelji u stadiju replike samo navode da su primjeri informacija koje su podijeljene izvan dotičnog foruma za raspravu navedeni u prilogu A.8, treba posjetiti na to da njihovo općenito upućivanje na navedeni prilog ne omogućuje, u smislu sudske prakse navedene u točki 67. ove presude, da se točno utvrde elementi iz tog priloga koji potkrepljuju ili nadopunjuju njihove argumente. Stoga taj prilog nije moguće uzeti u obzir u potporu argumentu koji iznose tužitelji.

181 Iz svega prethodno navedenog proizlazi da je Komisija s pravom smatrala da na temelju razmjena informacija koje je analizirala u pobijanoj odluci može zaključiti da postoje sporazumi i/ili usklađena djelovanja protutržišne prirode u smislu članka 101. UFEU-a.

182 Stoga valja odbiti prvi i drugi prigovor iz drugog dijela prvog tužbenog razloga.

2) Treći prigovor, koji se temelji na pogrešci koja se tiče prava koju je Komisija počinila zaključivši da legitimno objašnjenje dotičnih razmjena informacija koje je dalo društvo Credit Suisse nije relevantno

183 U okviru svojeg trećeg prigovora, tužitelji u bitnome tvrde da su dali legitimna objašnjenja za svaki razgovor koji je naveden u pobijanoj odluci. U tom pogledu upućuju na točke iz tužbe koje se odnose na kategorizaciju dotičnih razgovora, navedenu u točki 73. ove presude, i tvrde da su informacije koje su razmijenjene na dotičnom forumu za raspravu bile „informacije o tržištu”. Također ističu da velika većina informacija o nalozima trgovca društva Credit Suisse nije bila podijeljena na dotičnom forumu za raspravu, što dovodi u pitanje snagu dokaza na koje se oslanja Komisija. Komisija nije valjano razmotrila legitimna objašnjenja tužiteljâ. Posljedica te pogreške bila je ta da je Komisija u točki 141. pobijane odluke pogrešno smatrala da se taj trgovac trebao distancirati od tog foruma za raspravu.

184 Komisija osporava argumentaciju tužiteljâ.

185 Kao prvo, ne može se prihvatiti argument tužiteljâ prema kojem Komisija nije razmotrila njihova legitimna objašnjenja za svaki razgovor i da je slijedom toga pogrešno smatrala da se trgovac društva Credit Suisse trebao distancirati od foruma. Naime, treba utvrditi da je Komisija u pobijanoj odluci, i to konkretno u uvodnim izjavama 455. do 480., ispitala jesu li informacije razmijenjene prilikom dotičnih razgovora bile „informacije o tržištu”, odnosno informacije koje je bilo moguće legitimno podijeliti, kao što su to tvrdili tužitelji, i smatrala da to nije bio slučaj.

186 Usto, treba podsjetiti na to, da su argumenti tužiteljâ koji se temelje na njihovoj kategorizaciji dotičnih razgovora i na tome da su informacije koje su razmijenjene prilikom određenih razgovora o kojima je riječ bile samo „informacije o tržištu”, razmotreni i odbijeni u okviru prvog i drugog prigovora u točkama 75. do 182. ove presude.

187 Kao drugo, kad je riječ o argumentu tužiteljâ prema kojem velika većina informacija o nalozima trgovca društva Credit Suisse nije bila podijeljena na dotičnom forumu za raspravu, treba, kao što je to učinila i Komisija, istaknuti da sve dok se poslovno osjetljive informacije redovito dijele na tom forumu, nema nikakvog značaja činjenica da većina informacija o nalozima tog trgovca nije bila podijeljena na tom mjestu.

188 Iz svega prethodno navedenog proizlazi da valja odbiti treći prigovor iz drugog dijela prvog tužbenog razloga.

189 K tomu, iako se tužitelji u naslovu ovog tužbenog razloga pozivaju na nedostatnost obrazloženja u pogledu kvalifikacije razmjena informacija na internetu kao protutržišnih sporazuma i/ili usklađenih djelovanja te čak i pod pretpostavkom da takvo pozivanje, koje nije potkrijepljeno, može biti dopušten argument u smislu članka 76. točke (d) Poslovnika, treba utvrditi da Komisija nije počinila nikakvu povredu obveze obrazlaganja na temelju članka 296. drugog stavka UFEU-a. Naime, iz ispitivanja ovog tužbenog razloga proizlazi da su objašnjenja iz pobijane odluke tužiteljima omogućila da razumiju Komisijino rasuđivanje o toj kvalifikaciji, a Općem sudu izvršavanje njegova nadzora u tom pogledu, čime su ispunjeni zahtjevi iz navedene odredbe (vidjeti u tom pogledu presudu od 23. studenoga 2023., Ryanair/Komisija, C-210/21 P, EU:C:2023:908, t. 105. i navedenu sudsku praksu).

190 Slijedom toga, prvi tužbeni razlog treba u cijelosti odbiti.

2. Drugi tužbeni razlog, koji se temelji na povredi članka 101. UFEU-a i nedostatnosti obrazloženja u pogledu kvalifikacije razmjena informacija na internetu kao „ograničenja s obzirom na cilj”

191 Svojim drugim tužbenim razlogom, tužitelji osporavaju kvalifikaciju razmjenâ informacija kao „ograničenja s obzirom na cilj”. Taj je tužbeni razlog podijeljen na dva dijela. U prvom dijelu navodi se da se Komisija nije oslobodila obveze koju ima na temelju članka 101. UFEU-a, a to je da dokaže da su razmjene informacija na internetu ograničile tržišno natjecanje s obzirom na cilj. U drugom dijelu navodi se da je Komisija počinila pogrešku koja se tiče prava kad je zaključila da su legitimno objašnjenje nekog ponašanja i pozitivni učinci na tržišno natjecanje irelevantni na temelju članka 101. stavka 1. UFEU-a.

a) Uvodne napomene

192 Treba zaključiti da razmjenu informacija valja smatrati protutržišno usmjerenom ako može ukloniti neizvjesnost kod zainteresiranih stranaka u odnosu na datum, opseg i način prilagodbe ponašanja na tržištu koje predmetni poduzetnici trebaju provesti (vidjeti presudu od 19. ožujka 2015., Dole Food i Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, t. 122. i navedenu sudsku praksu).

193 Tako iz sudske prakse proizlazi da pružanje poslovno osjetljivih informacija, poput informacija o cijenama, o ponudi i potražnji, uključujući one o budućim cijenama ili budućoj ponudi i potražnji, smanjuje neizvjesnost u pogledu ponašanja konkurenata na tržištu, dovodi do nastanka uvjeta tržišnoga natjecanja koji ne odgovaraju uobičajenim tržišnim uvjetima i slijedom toga, dovodi do usklađenog djelovanja čiji je cilj ograničiti tržišno natjecanje u smislu članka 101. stavka 1. TFUE-a (presuda od 29. rujna 2021., Nippon Chemi-Con Corporation/Komisija, T-363/18, EU:T:2021:638, t. 195. (neobjavljena)).

194 Valja podsjetiti na to da, kako bi bio obuhvaćen načelnom zabranom utvrđenom u članku 101. stavku 1. UFEU-a, tajni sporazum mora imati „za cilj ili posljedicu” sprečavanje, ograničavanje ili osjetno narušavanje tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu (presuda od 30. siječnja 2020., Generics (UK) i dr., C-307/18, EU:C:2020:52, t. 62.).

195 Proizlazi da se tom odredbom, kako je tumači Sud, pravi jasna razlika između pojma „ograničenja s obzirom na cilj” i „ograničenja s obzirom na posljedicu”, pri čemu svako od njih podliježe različitim pravilima o dokazivanju (presuda od 30. siječnja 2020., Generics (UK) i dr., C-307/18, EU:C:2020:52, t. 63.).

196 Tako glede praksi okvalificiranih kao „ograničenja s obzirom na cilj” ne treba istraživati niti *a fortiori* dokazivati da imaju učinak na tržišno natjecanje kako bi ih se okvalificiralo kao „ograničenje tržišnog natjecanja” u smislu članka 101. stavka 1. UFEU-a, jer iskustvo pokazuje da takva ponašanja uzrokuju smanjenje proizvodnje i povećanje cijena, koje dovodi do loše raspodjele sredstava, osobito na štetu potrošača. Glede njih samo se zahtijeva dokazivanje da one stvarno spadaju pod kvalifikaciju „ograničenja s obzirom na cilj”, pri čemu puki i nepotkrijepljeni navodi, međutim, u tu svrhu nisu dostatni (presuda od 30. siječnja 2020., Generics (UK) i dr., C-307/18, EU:C:2020:52, t. 64. i 65.).

197 Naprotiv, kada nije utvrđeno postojanje protutržišnog cilja nekog sporazuma, odluke o udruženju poduzetnika ili usklađenog djelovanja, treba ispitati njihove posljedice kako bi se dokazalo da je tržišno natjecanje bilo osjetno spriječeno, ograničeno ili narušeno (vidjeti presudu od 30. siječnja 2020., Generics (UK) i dr., C-307/18, EU:C:2020:52, t. 66.).

198 Iz sudske prakse Suda također proizlazi da pojam „ograničenje s obzirom na cilj” treba tumačiti restriktivno i da se može primijeniti samo na određene vrste usklađenog djelovanja između poduzetnika koje same po sebi i vodeći računa o ciljevima njihovih odredaba te gospodarskom i pravnom kontekstu u kojem se nalaze, pokazuju dovoljno visok stupanj štetnosti za tržišno natjecanje da se može smatrati da ispitivanje njihovih posljedica nije potrebno, stoga što se određeni oblici koordiniranja između poduzetnika mogu po svojoj naravi smatrati štetnima za dobro funkcioniranje uobičajenog tržišnog natjecanja. U okviru ocjene navedenog konteksta valja uzeti u obzir narav obuhvaćene robe ili usluga kao i stvarne uvjete funkcioniranja i strukture jednog ili više tržišta o kojima je riječ (vidjeti u tom smislu presudu od 30. siječnja 2020., Generics (UK) i dr., C-307/18, EU:C:2020:52, t. 67. i 68.).

b) Prvi dio drugog tužbenog razloga, koji se temelji na nepostojanju dokaza o postojanju ograničenja s obzirom na cilj

199 U uvodnim izjavama 394. do 454. pobijane odluke, Komisija je ispitala predstavlja li ponašanje koje se stavlja na teret društvu Credit Suisse dovoljno visok stupanj štetnosti za tržišno natjecanje da bi se moglo smatrati ograničenjem tržišnog natjecanja „s obzirom na cilj”. Ta je institucija, u uvodnoj izjavi 394. pobijane odluke, u tu svrhu podsjetila na to da u skladu sa sudskom praksom među ostalim treba uzeti u obzir njegov sadržaj, njegove ciljeve te njegov gospodarski i pravni kontekst.

200 Prije svega, kad je riječ o sadržaju tog ponašanja, Komisija je u pobijanoj odluci istaknula da su se trgovci sudionici opetovano i detaljno bavili razmjenama informacija u okviru kojih su si međusobno otkrivali poslovno osjetljive informacije, aktualne ili one usmjerene na budućnost, o povjerljivim aspektima svojeg ponašanja na tržištu, poput informacija o tekućim narudžbama klijenata, o otvorenim rizičnim pozicijama, o razlikama između ponuđenih i traženih cijena i o tekućim ili planiranim aktivnostima trgovanja (uvodna izjava 394. pobijane odluke). Osim toga je smatrala da je tijek razmijenjenih informacija uključenim poduzetnicima omogućio potpuni uvid u ono što jesu ili nisu činili njihovi konkurenti kad su stvarno trgovali na tržištu i pridonio smanjenju neizvjesnosti među uključenim poduzetnicima u pogledu vremenskog rasporeda, opsega i detalja planiranih ponašanja na tržištu i mogućeg kretanja dotičnih deviznih tečajeva. Komisija je na temelju toga zaključila da su te razmjene predstavljale više od razmjene javnih informacija i da nisu bile opravdane ciljem trgovaca da međusobno trguju kao ugovorne strane (uvodne izjave 396. i 397. pobijane odluke).

201 Komisija je zatim smatrala da je, s obzirom na narav učestalost i razinu raščlanjenosti informacija razmijenjenih na dotičnom forumu za raspravu, cilj razmjena bio taj da se uključenim poduzetnicima na tržištu promptnih deviznih transakcija smanje uobičajene neizvjesnosti tržišta, kako bi se smanjili rizici i da ih se ohrabri pri donošenju odluka o određivanju cijena. Tako su prema Komisijinu mišljenju, trajne razmjene poslovno osjetljivih informacija uključenim poduzetnicima omogućile da izbjegnu tržišno natjecanje na temelju zasluga što se tiče osnovnih parametara tržišnog natjecanja (cijena i upravljanje rizicima). Usto, taj stalni protok razmjena informacija na dotičnom forumu za raspravu doveo je do asimetrije u pogledu količine dostupnih informacija među uključenim poduzetnicima i njihovim konkurentima koji nisu sudjelovali na forumu, u korist prvonavedenih (uvodne izjave 398. do 401. pobijane odluke).

202 Naposljetku, kad je riječ o gospodarskom i pravnom kontekstu, Komisija je u pobijanoj odluci naglasila dinamičnu prirodu i likvidnost tržišta promptnih deviznih transakcija. Smatrala je da su zbog tog konteksta, vrlo česte i detaljne razmjene poslovno osjetljivih informacija koje su se odvijale dok su uključeni poduzetnici bili aktivni na tržištu, izravno doprinosile povećanju transparentnosti i smanjenju neizvjesnosti svojstvene scenariju u kojem postoji tržišno natjecanje (uvodne izjave 402. i 403. pobijane odluke).

203 Komisija je na temelju toga zaključila da opća ocjena dotičnih razmjena informacija, u vezi s ciljevima koji se objektivno žele postići i gospodarskim i pravnim kontekstom u okviru kojeg je došlo do tog ponašanja, otkriva dovoljno visok stupanj štetnosti za tržišno natjecanje da bi se smatralo da je za razmjene poslovno osjetljivih informacija, aktualnih ili onih usmjerenih na budućnost, moguće smatrati da ograničavaju tržišno natjecanje s obzirom na cilj u smislu članka 101. UFEU-a što se tiče promptnih deviznih transakcija koje se odnose na valute iz skupine G10 (uvodne izjave 404. i 405. pobijane odluke).

204 U okviru prvog dijela drugog tužbenog razloga, tužitelji Komisiji u biti prigovaraju da je pogrešno smatrala da su razmjene informacija o kojima je riječ predstavljale dovoljno visok stupanj štetnosti za tržišno natjecanje kako bi bile obuhvaćene navedenom kvalifikacijom. U prilog tom dijelu, ističu u biti četiri prigovora. U okviru prvog prigovora tvrde da se Komisijine tvrdnje prema kojima su dotične razmjene informacija imale za cilj ograničiti tržišno natjecanje temelje na netočnim činjeničnim pretpostavkama koje ta institucija nije provjerila. U okviru drugog prigovora tvrde da te tvrdnje nisu uvjerljive s obzirom na okolnosti dotičnog tržišta. U okviru trećeg prigovora tvrde da je Komisija počinila pogrešku u ocjeni kad se bez kritičkog razmatranja oslonila na pravnu kvalifikaciju ponašanja opisanog u podnesenim dokazima kako bi ishodila oslobođenje od kazne i prijedloge nagodbe. U okviru četvrtog prigovora tvrde da se Komisija ne može osloniti na svoje iskustvo na području razmjena informacija u drugim tržišnim okolnostima ili u drugim financijskim predmetima da bi olakšala vlastiti teret dokazivanja, odnosno da bi utvrdila da su razmjene informacija na dotičnom forumu za raspravu ograničile tržišno natjecanje s obzirom na cilj.

205 Najprije treba analizirati drugi prigovor.

1) Drugi prigovor, koji se temelji na pogreškama koje je Komisija počinila prilikom ocjene okolnosti dotičnog tržišta

206 Tužitelji u bitnome tvrde da je Komisija pogrešno ocijenila činjenične i pravne okolnosti promptnog deviznog tržišta, odnosno da ih je čak propustila uzeti u obzir za potrebe ocjene cilja ponašanja koje se stavlja na teret društvu Credit Suisse. Tvrde da Komisija nije pravilno ocijenila ili da nije uzela u obzir elemente navedenog tržišta koji se odnose na (i.) njegovu transparentnost, (ii.) njegovu strukturu i (iii.) ulogu trgovaca koji posluju na njemu.

207 Komisija osporava argumente tužiteljâ.

i) Transparentnost promptnog deviznog tržišta

208 Prvi prigovor koji iznose tužitelji, tiče se transparentnosti dotičnog tržišta. Smatraju da je za vrijeme trajanja navodne povrede, promptno devizno tržište karakterizirala ograničena transparentnost. Tužitelji ne osporavaju činjenicu da su elektroničke platforme znatno povećale transparentnost tržišta. Međutim, tržište trgovanja valutama karakteriziraju kao relativno netransparentno. Naime, tužitelji smatraju da je do transakcija došlo na brojnim platformama i da ne postoji centralizirani sustav prijava transakcija u stvarnom vremenu na promptnom deviznom tržištu.

209 Komisija osporava argumente tužiteljâ. Ta institucija tvrdi, pozivajući se konkretno na uvodne izjave 12. do 16. pobijane odluke, da je za promptno devizno tržište – s obzirom na razvoj elektroničkih sustava za trgovanje putem ekrana, zbog kojih su cijene (uključujući najbolje dostupne ponuđene ili tražene cijene) u stvarnom vremenu i odgovarajuće količine kojima se trgovalo na elektroničkim platformama dostupne gotovo svim sudionicima na tržištu i koji se neprestano ažuriraju – trebalo smatrati da je ono u vrijeme nastanka činjenica bilo transparentno.

210 Kao što je to istaknula u svojem odgovoru na tužbu, iz uvodnih izjava 7., 14., 53. i 402. pobijane odluke proizlazi da je Komisija, prilikom ispitivanja gospodarskog konteksta u kojem je došlo do razmjena informacija na dotičnom forumu za raspravu, smatrala da je tržište promptnih deviznih transakcija bilo široko tržište transparentne, dinamične i vrlo likvidne prirode. Upravo s obzirom

na te čimbenike, svojstvene tržištu promptnih deviznih transakcija, Komisija je u uvodnim izjavama 404. i 405. pobijane odluke zaključila da su razmjene informacija predstavljale ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj.

211 U tom pogledu, treba istaknuti da se transparentnost dotičnog tržišta, prema podacima iz spisa, definira kao sposobnost tržišnih subjekata da dobiju informacije o postupku trgovanja, primjerice o cijenama, količini naloga, količini transakcija, riziku i identitetu trgovca. Ona se tiče informacija koje su dostupne u stadiju prije trgovanja kao i onih dostupnih u stadiju nakon trgovanja i u bitnome ovisi o volji sudionika i mogućnosti burze da javno objavi naloge za kupovinu i prodaju.

212 Tako, prema podacima iz spisa, na promptnom deviznom tržištu na razini „interdealer” (vidjeti točku 24. ove presude), koju obilježava njegova hibridna struktura, treba razlikovati dva komercijalna kanala, i to jedan izravni kanal (bilateralni) i kanal brokera, s tim da se transparentnost razlikuje ovisno o komercijalnom kanalu koji se koristi. Konkretnije, u okviru izravnog komercijalnog kanala (bilateralnog), kao što je to ovdje slučaj, trgovanje nije anonimizirano, a stranke transakcije drže u tajnosti cijenu i količinu transakcija.

213 Dakako, razvoj elektroničkih sustava za trgovanje putem ekrana znatno je povećao transparentnost na dotičnom tržištu u vrijeme nastanka činjenica. Međutim, zaključak o njegovoj transparentnosti iz uvodne izjave 14. pobijane odluke, ne može se, suprotno onomu što tvrdi Komisija, u dovoljnoj mjeri utemeljiti na samoj činjenici da su cijene i količine bile dostupne na elektroničkim platformama.

214 Naime, u svojim pismenima pred Općim sudom i tijekom rasprave, i sama je Komisija priznala da drugi uvjeti osim onih koji se odnose cijenu u stvarnom vremenu i na odgovarajuće količine transakcija nisu bile dostupne svim sudionicima na tržištu. Konkretnije, pojasnila je da je, s obzirom na manjak pristupa informacijama koje su imali drugi trgovci, na tržištu i dalje postojao određeni stupanj neizvjesnosti u pogledu aktivnosti, pozicija, interesa i namjera krajnjih klijenata i konkurentnih trgovaca.

215 Međutim, informacije na koje se Komisija poziva u svojim pismenima i tijekom rasprave kako bi opravdala zaključak o postojanju određenog stupnja neizvjesnosti na tržištu, upravo su one, u slučaju kad ih trgovci ne posjeduju, koje omogućuju da se utvrdi je li promptno devizno tržište transparentno ili nije u smislu kriterija navedenih u točkama 211. i 212. ove presude.

216 Općenitije, s obzirom na to da su stranke suglasne oko činjenice da je promptno devizno tržište trgovanja valutama u osnovi asimetrično i oko važnosti uloge informacija o navedenom tržištu, Komisija ne može s pravom tvrditi da je to tržište u vrijeme nastanka činjenica trebalo smatrati transparentnim. Naime, na transparentnom tržištu, informacije su neposredno (i besplatno) dostupne svim sudionicima na tržištu, što – kao što to priznaje Komisija – nije slučaj na promptnom deviznom tržištu s obzirom na prisutnost više vrsta informacija.

217 Stoga valja smatrati da je Komisija počinila pogrešku u ocjeni time što je u uvodnoj izjavi 14. pobijane odluke smatrala da je promptno devizno tržište u vrijeme nastanka činjenica bilo transparentno. Stoga će trebati analizirati je li ta ocjena mogla utjecati, kao što to tvrde tužitelji, na kvalifikaciju predmetnih razmjena informacija kao „ograničenja s obzirom na cilj” jer je transparentnost tog tržišta jedan od čimbenika koje je Komisija uzela u obzir kako bi došla do takve kvalifikacije u uvodnim izjavama 404. i 405. pobijane odluke (vidjeti točku 210. ove presude).

ii) Struktura predmetnog tržišta

218 Drugi prigovor tužitelja temelji se na tvrdnji da Komisija nije pravilno ocijenila strukturu predmetnog tržišta, kako je karakterizira njegova koncentracija. Oni u bitnome smatraju da je upitno da bi predmetni trgovci, na tako rascjepkanom tržištu na kojem su držali minimalne tržišne udjele, mogli dovesti do značajne asimetrije u pogledu količine dostupnih informacija, na štetu drugih sudionika na tržištu. Ti minimalni tržišni udjeli stoga dovode u pitanje navodno protutržišni cilj predmetnih razmjena informacija. U konačnici Komisiji prigovaraju da nije objasnila zašto u ovom predmetu nisu bili relevantni tržišni udjeli.

219 Komisija osporava taj prigovor tužiteljâ.

220 U tom pogledu, iako je točno da je struktura tržišta, kako je karakterizira stupanj njegove koncentracije, relevantan čimbenik za ocjenu toga ograničava li se razmjenom informacija tržišno natjecanje „s obzirom na cilj” (vidjeti u tom smislu presudu od 4. lipnja 2009., T-Mobile Netherlands i dr., C-8/08, EU:C:2009:343, t. 34.), jedino je opće načelo koje je utvrđeno u vezi sa strukturom tržišta to da ponuda ne smije biti fragmentirana (presuda od 2. listopada 2003., Thyssen Stahl/Komisija, C-194/99 P, EU:C:2003:527, t. 86.).

221 Međutim, iako je Sud prvotno mogao uzeti u obzir oligopolnost ili fragmentiranost tržišta na kojem su se odvijale razmjene poslovno osjetljivih informacija, iz presude od 19. ožujka 2015., Dole Food i Dole Fresh Fruit Europe/Komisija (C-286/13 P, EU:C:2015:184) osobito proizlazi da je Sud Europske unije mogao utvrditi protutržišni cilj takvih razmjena, čak i unatoč nepostojanju oligopolne koncentracije tržišta (vidjeti presudu od 14. ožujka 2013., Dole Food i Dole Germany/Komisija, T-588/08, EU:T:2013:130, t. 341. i navedenu sudsku praksu).

222 S obzirom na to, valja utvrditi da se, s obzirom na činjenicu da se pravo tržišnog natjecanja odnosi na aktivnosti poduzetnika (presuda od 7. siječnja 2004., Ålborg Portland i dr./Komisija, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P, EU:C:2004:6, t. 59.), ipak ne može prihvatiti tvrdnja tužiteljâ kad se pozivaju, kao što su to potvrdili na raspravi, na rascjepkanost promptnog deviznog tržišta na temelju tržišnih udjela trgovaca koje su zaposlile banke uključene u spornu povredu. U svakom slučaju, kao što to proizlazi iz podataka iz spisa, tužitelji nisu uspjeli dokazati tržišne udjele navedenih banaka za aktivnost „glasovnog trgovanja”, koja je jedina bila predmet analize predmetnih razmjena informacija (vidjeti točku 16. ove presude).

223 Valja još istaknuti da je Komisija u uvodnoj izjavi 28. i narednima te u uvodnoj izjavi 402. pobijane odluke, a da se pritom nije izjasnila o stupnju njegove koncentracije s obzirom na tržišne udjele sudionika u spornoj povredi, uzela u obzir strukturu i posebnosti dotičnog tržišta, čije je značajke određivala uloga održavatelja tržišta koji su sudjelovali u razmjenama informacija na internetu. Međutim, uloga održavatelja tržišta na navedenom tržištu, koju tužitelji ne osporavaju, podrazumijeva znatne financijske obveze koje velik broj sudionika ne može snositi, što isključuje pretpostavku koju brane tužitelji a to je da je promptno devizno tržište bilo fragmentirano.

224 Osim toga, Opći je sud već smatrao, što je konkretno potvrdio i Sud, da su razmjene informacija tim osjetljivije s aspekta tržišnog natjecanja kada se odvijaju među trgovcima koji djeluju kao održavatelji tržišta, s obzirom na važnost koju oni imaju na tržištu, i konkretno, na činjenicu da interveniraju općenito i trajno i stoga sklapaju veći broj transakcija nego drugi sudionici na tržištu (presuda od 24. rujna 2019., HSBC Holdings i dr./Komisija, T-105/17, EU:T:2019:675, t. 145.,

potvrđena u tom pogledu presudom od 12. siječnja 2023., HSBC Holdings i dr./Komisija, C-883/19 P, EU:C:2023:11, t. 195.). Stoga, s aspekta postupanja u skladu s tržišnim natjecanjem na tržištu, tim je važnije da svoje strategije i –konkretnije – cijene, određuju samostalno.

225 Stoga valja odbiti prigovor tužiteljâ koji se temelji na tome da Komisija nije uzela u obzir strukturu tržišta kako ju je karakterizirala njegova fragmentirana koncentracija.

iii) Dvostruka uloga trgovaca

226 Treći prigovor tužiteljâ odnosi se na to da Komisija prilikom ocjene gospodarskog i pravnog konteksta o kojem je riječ, nije uzela u obzir obilježje promptnog deviznog tržišta a to je da su trgovci u svakom trenutku međusobno djelovali u dvostrukoj ulozi konkurenta i druge ugovorne strane. Tužitelji smatraju da iako je točno da smanjenje neizvjesnosti koje je posljedica razmjene informacija može stvarno služiti kao apsolutni kriterij za povredu „s obzirom na cilj" na tržištima na kojima svako otkrivanje poslovno osjetljivih informacija među konkurentima stvara uvjete koji nisu uobičajeni tržišni uvjeti, ono ne može služiti kao apsolutni kriterij kada uobičajeni tržišni uvjeti nalažu redovitu razmjenu poslovno osjetljivih informacija među sudionicima koji istodobno djeluju vertikalno i horizontalno.

227 Komisija osporava taj prigovor tužiteljâ.

228 U tom je pogledu točno da trgovci na promptnom deviznom tržištu općenito djeluju i kao druge ugovorne strane sklapajući međusobno transakcije i kao konkurenti prema potencijalnim klijentima. U odgovoru na mjeru upravljanja postupkom koju je odredio Opći sud tužitelji su u biti naveli da, iako je teško utvrditi formalnu razliku između dviju uloga, jasan trenutak u kojem se dva trgovca nalaze u tržišnom natjecanju jest onaj u kojem u istom trenutku žele sklopiti transakciju s istim klijentom.

229 Međutim, osim činjenice da se trgovci u dvostrukoj ulozi, koju spominju tužitelji, ne pojavljuju u odnosu na istu transakciju, nego u odnosu na dvije različite transakcije, prigovor tužiteljâ naveden u točki 226. ove presude protivi se u načelu razgraničenju područja ocjene zakonitosti razmjena informacija kako ono proizlazi iz uvodnih izjava 158. i 467. pobijane odluke, koje isključuje razmjene informacija do kojih je među trgovcima došlo u uobičajenom tijeku poslovanja kada su ispitivali mogućnosti međusobnog trgovanja.

230 Stoga valja kao neosnovanog odbiti prigovor tužiteljâ koji se odnosi na Komisijino neuzimanje u obzir obilježja promptnog deviznog tržišta u vezi s dvostrukom ulogom trgovaca.

231 Iz svega prethodno navedenog proizlazi da je drugi prigovor osnovan u dijelu u kojem se temelji na pogrešci koju je Komisija počinila time što je u uvodnoj izjavi 14. pobijane odluke smatrala da je promptno devizno tržište u vrijeme nastanka činjenica bilo transparentno, dok ga u preostalom dijelu treba odbiti. U okviru prvog prigovora trebat će analizirati je li ta ocjena mogla utjecati, kao što to tvrde tužitelji, na kvalifikaciju predmetnih razmjena informacija kao „ograničenja s obzirom na cilj".

2) Prvi prigovor, koji se temelji na tvrdnji da se Komisijin zaključak, prema kojem je cilj dotičnih razmjena informacija bio ograničiti tržišno natjecanje, temelji na neprovjerenim netočnim činjeničnim pretpostavkama

232 Tužitelji tvrde da Komisija nije ispunila svoju obvezu dokazivanja da je na temelju vrste razmijenjenih informacija i značajki predmetnog tržišta bilo moguće zaključiti da je cilj razmjena na dotičnom forumu za raspravu bio protutržišne prirode. Smatraju da Komisija nije dokazala da su razmjene informacija trgovce ohrabrile u donošenju svakodnevnih odluka o određivanju cijena i stručnom upravljanju rizicima. Ističu da Komisija nije dokazala ni svoju tvrdnju prema kojoj je ponašanje trgovaca sudionika imalo za cilj stvoriti značajnu asimetriju u pogledu količine dostupnih informacija u odnosu na ostatak tržišta. Naime, tvrde da se trgovci na promptnom deviznom tržištu potiču na dijeljenje informacija kako bi imali smjernice prilikom obavljanja svoje djelatnosti trgovanja i na njihovo prenošenje svojim klijentima. U svakom slučaju, velika većina informacija o nalozima trgovca društva Credit Suisse nije bila podijeljena na dotičnom forumu za raspravu.

233 Tužitelji također ističu da su razgovori navedeni u pobijanoj odluci, prema kojima su razmijenjene informacije trgovcima koji su sudjelovali na dotičnom forumu za raspravu omogućile da pričekaju prije zauzimanja kratke pozicije, u suprotnosti s činjenicom da su održavatelji tržišta, u skladu s tekstom pobijane odluke, trebali „biti spremni trgovati sa svakom osobom kojoj su u bilo kojem trenutku bile potrebne devize”. Smatraju da se većina pa čak i svi razgovori koji se odnose na razlike između ponuđenih i traženih cijena, koji se navode u pobijanoj odluci, ne odnose ni na kakvu naznaku o eventualnom sklapanju sporazumâ o razlikama između ponuđenih i traženih cijena i da su vođeni apstraktno pa čak i nakon što je već dana informacija o razlici između ponuđenih i traženih cijena.

234 Kako bi se odgovorilo na argumentaciju tužiteljâ, valja analizirati pitanje jesu li različite vrste razmjena informacija iz pobijane odluke predstavljale dovoljno visok stupanj štetnosti da opravdaju svoju kvalifikaciju kao „ograničenja s obzirom na cilj”.

i) Razmjene informacija o razlikama između ponuđenih i traženih cijena („bid-ask spreads”)

235 Što se tiče razmjena informacija o razlikama između ponuđenih i traženih cijena (*bid-ask spreads*), čije tumačenje se nalazi u uvodnim izjavama 245. do 251. pobijane odluke, Komisija je u uvodnim izjavama 394. do 404. navedene odluke opravdala kvalifikaciju kao „ograničenja s obzirom na cilj” zbog toga što su one pridonijele uklanjanju neizvjesnosti svojstvenih dotičnom tržištu u pogledu cijena, povećavajući transparentnost o većim razlikama između ponuđenih i traženih cijena koje su ti trgovci mogli ponuditi. Stoga su takve razmjene mogle utjecati na cijene koje su ti isti trgovci nudili klijentima, čime je došlo do smanjenja rizika povezanog s razmjenama valuta i to u njihovu korist.

236 U tom pogledu, valja istaknuti da su razlike između ponuđenih i traženih cijena, što tužitelji ne osporavaju, sastavni dio konačne cijene koju plaćaju klijenti, s obzirom na to da se primjenjuju na medijan između kupovnog i prodajnog tečaja za razmjenu određenog valutnog para, o čemu ovisi naknada koju trgovac prima za trenutačnost pružene usluge te za rizik koji slijedom toga snosi zbog držanja određene valute u svojem portfelju (vidjeti točku 20. ove presude i uvodne izjave 48. i 239. pobijane odluke). Međutim, na promptnom deviznom tržištu sposobnost banaka da procijene svoje rizike povezane s određivanjem cijena jedan je od osnovnih parametara tržišnog natjecanja, što tužitelji također ne osporavaju.

237 Stoga za razmjene informacija, u ovom slučaju o sastavnom elementu cijene, koje nisu javne i koje su precizne, treba smatrati da omogućuju smanjenje uobičajenih neizvjesnosti svojstvenih dotičnom tržištu u pogledu određivanja njegovih cijena, stvaranje asimetrije u pogledu količine dostupnih informacija samo u korist trgovaca koji sudjeluju u dotičnom forumu za raspravu i, one prema tome predstavljaju dovoljno visok stupanj štetnosti za tržišno natjecanje. Naime, takav je zaključak dovoljan kako bi se priznalo da te razmjene predstavljaju ograničenje tržišnog natjecanja s obzirom na cilj u smislu članka 101. stavka 1. UFEU-a (presuda od 12. siječnja 2023., HSBC Holdings i dr./Komisija, C-883/19 P, EU:C:2023:11, t. 204.).

238 Nijedan argument tužiteljâ ne može dovesti u pitanje navedeni zaključak.

239 Najprije valja odbiti argumente tužiteljâ prema kojima u biti razmjene informacija o razlikama između ponuđenih i traženih cijena ne predstavljaju „ograničenje s obzirom na cilj” s obzirom na nepostojanje naznake u vezi s mogućnošću sklapanja sporazuma o tim razlikama. Doduše, iz razmjena informacija o razlikama između ponuđenih i traženih cijena koje su se odvijale na dotičnom forumu za raspravu, ne proizlazi da su se trgovci usuglasili da će na konkretni valutni par zajednički primijeniti određenu razinu tih razlika. To međutim ne znači da trgovci koji su sudjelovali u dotičnom forumu za raspravu, time što su svojim konkurentima priopćili povjerljive i strateške informacije o prikladnoj razini razlika između ponuđenih i traženih cijena za konkretan valutni par ili one razine koje su upravo primijenili, nisu otkrili način na koji će se vjerojatno ponašati na tržištu, čime su smanjili neizvjesnost kod onih koji su sudjelovali u razmjenama informacija, u smislu sudske prakse navedene u točki 47. ove presude.

240 Nadalje, što se tiče argumenta tužiteljâ prema kojem se, u biti, s obzirom na to da konačnu cijenu koja se nudi klijentima utvrđuju zaposlenici prodajnog ureda banke, sa stajališta trgovaca koji su razumni sudionici, ne bi bilo logično uključiti u ponašanje u okviru kojeg se u najvećoj mogućoj mjeri povećava razlika između tih cijena, treba utvrditi da su podaci – koji se odnose na volju trgovaca da ograniče tržišno natjecanje ili na njihov gospodarski interes da to učine – obično u ograničenoj mjeri bitni za kvalifikaciju ponašanja kao „ograničenja s obzirom na cilj” (vidjeti u tom smislu i po analogiji presudu od 7. siječnja 2004., Âlborg Portland i dr./Komisija, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P, EU:C:2004:6, t. 335.).

241 Iz prethodno navedenog proizlazi da je Komisija s pravom smatrala da su razmjene informacija o razlikama između ponuđenih i traženih cijena koje su se odvijale na dotičnom forumu za raspravu pridonijele kvalifikaciji dotičnih ponašanja u cjelini kao „ograničenja s obzirom na cilj”.

ii) Razmjene informacija o nalozima klijenata

242 Kad je riječ o razmjenama informacija o nalozima klijenata, i to o „uvjetnim” nalozima (uvodne izjave 183. do 195. pobijane odluke), naloge za izvršavanje pri određenom referentnom deviznom tečaju (uvodne izjave 206. do 213. pobijane odluke) i „trenutačnim” nalozima (uvodne izjave 223. do 228. pobijane odluke), Komisija je u uvodnim izjavama 394. do 404. u vezi s uvodnim izjavama 171. do 173. pobijane odluke, opravdala njihovu kvalifikaciju kao „ograničenja s obzirom na cilj” zbog toga što su te razmjene, s obzirom na svoju prirodu, učestalost i razinu raščlanjenosti, uklonile neizvjesnosti u vezi s promptnim deviznim tržištem i povećale transparentnost u pogledu strategija trgovanja trgovaca koji su sudjelovali u dotičnom forumu za raspravu, s obzirom na to da bi dijeljenje informacije o smjeru kretanja tržišta ili o razinama na kojima tržište pruža otpor moglo trgovcu omogućiti bolje pozicioniranje kako bi od toga imao koristi ili kako bi izbjegao gubitak. Tako su trgovci putem tih razmjena primili obavijesti, među ostalim, o kretanjima cijena čime su smanjene neizvjesnosti u pogledu rizika svojstvenih njihovu određivanju

(primjerice, uzrokujući smanjenje očekivanih gubitaka), premda je cijena jedan od parametara tržišnog natjecanja na promptnom deviznom tržištu koji su banke sudionice trebale samostalno odrediti.

243 U tom pogledu valja podsjetiti, kao što to proizlazi iz podataka u spisu, na to da informacije o nalozima klijenata predstavljaju informacije koje nisu javne, koje su poznate samo strankama u transakciji, to jest trgovcu i klijentu, i da su one trgovcu koji je izvršio transakciju važne kako bi mogao stvoriti vlastito mišljenje o kretanjima deviznog tečaja ili odrediti vlastitu poslovnu strategiju. Međutim, razmjena takvih informacija može smanjiti neizvjesnosti svojstvene dotičnom tržištu, tako što održavateljima tržišta omogućuje da ne odlučuju samostalno, s jedne strane, o svojoj strategiji koja se odnosi na konkretne valutne parove o kojima imaju povjerljive i detaljne informacije i, s druge strane, o svojem ponašanju na tržištu, što im omogućuje da iskoriste ili izbjegnu gubitke koji mogu biti posljedica razvoja tržišta.

244 Stoga za prethodno navedene razmjene informacija treba smatrati, u smislu sudske prakse navedene u točki 237. ove presude, da predstavljaju dovoljno visok stupanj štetnosti za tržišno natjecanje da bi ih se kvalificiralo kao „ograničenje s obzirom na cilj”.

245 Takav zaključak ne može dovesti u pitanje tvrdnja tužiteljâ prema kojoj postoji proturječje u pogledu zaključka donesenog na temelju razmjene iz uvodne izjave 193. pobijane odluke – a to je da su uključenim trgovcima razmijenjene informacije omogućile da pričekaju prije zauzimanja kratke pozicije u svojem portfelju (kako bi povećali svoje izglede za ostvarivanje dobiti) – u odnosu na zaključak iz uvodne izjave 21. navedene odluke, a to je da su održavatelji tržišta trebali „biti spremni trgovati sa svakom osobom kojoj su u bilo kojem trenutku bile potrebne devize”. Naime, s obzirom na to da je cilj trgovaca ostvariti dobit i ograničiti svoje gubitke, bilo bi nelogično da trgovci postupaju protiv vlastitih poslovnih interesa samo zato što načelno u svakom trenutku moraju biti spremni trgovati. Iz toga se, stoga, ne može zaključiti da su trgovci zauzimali pozicije samo na temelju ulaznih naloga klijenata pa da se razmjene informacija koje se odnose na naloge klijenata ne bi kvalificirale kao „ograničenje s obzirom na cilj”.

246 Iz prethodno navedenog proizlazi da je Komisija s pravom smatrala da su razmjene informacija o nalozima klijenata, navedene u točki 242. ove presude, pridonijele kvalifikaciji dotičnih ponašanja u cjelini kao „ograničenja s obzirom na cilj”.

iii) Razmjene informacija o otvorenim rizičnim pozicijama

247 Kad je riječ o razmjenama informacija u vezi s otvorenim rizičnim pozicijama, čije je Komisijino tumačenje izneseno u uvodnim izjavama 234. do 238. pobijane odluke, Komisija je u uvodnim izjavama 394. do 404. te odluke opravdala njihovu kvalifikaciju kao „ograničenja s obzirom na cilj” jer je njihovo dijeljenje trgovcima omogućilo da budu sigurniji u svoje odnosne poslovne namjere u vezi sa svojim potencijalnim ponašanjem u pogledu zaštite od rizika („hedging conduct”) i, slijedom toga, uklonilo neizvjesnost oko mogućeg razvoja određenih deviznih tečajeva, čime je uključenim trgovcima dodijeljena prednost u odnosu na druge sudionike na tržištu jer im je pomoglo u stručnom upravljanju njihovim rizicima, u pogledu čega su bili konkurenti.

248 U tom pogledu, s obzirom na to da tužitelji nisu iznijeli konkretne argumente protiv kvalifikacije razmjena informacija o otvorenim rizičnim pozicijama kao „ograničenja s obzirom na cilj”, dovoljno je utvrditi, kao i u pobijanoj odluci, da za razmjenu tih informacija, time što se u okviru

nje točno određuje konkretna valuta i strategija koja može biti suzdržavanje od zatvaranja pozicije ili čekanje prije njezina zatvaranja, treba smatrati da može ukloniti neizvjesnosti svojstvene funkcioniranju promptnog deviznog tržišta.

249 Iz toga slijedi da takve razmjene informacija, koje se u načelu protive zahtjevu samostalnosti iz članka 101. stavka 1. UFEU-a, predstavljaju dovoljno visok stupanj štetnosti za tržišno natjecanje da bi se kvalificirale kao „ograničenje s obzirom na cilj” u smislu sudske prakse navedene u točki 237. ove presude.

250 Iz prethodno navedenog proizlazi da je Komisija s pravom smatrala da su razmjene informacija o otvorenim rizičnim pozicijama pridonijele kvalifikaciji predmetnih ponašanja u cjelini kao „ograničenja s obzirom na cilj”.

iv) Razmjene informacija o aktualnim ili budućim aktivnostima trgovanja

251 Kad je riječ o razmjenama informacija koje se odnose na aktualne ili buduće aktivnosti trgovanja, čije se Komisijino tumačenje nalazi u uvodnim izjavama 258. do 285. pobijane odluke, Komisija je u uvodnim izjavama 394. do 404. te odluke opravdala njihovu kvalifikaciju kao „ograničenja s obzirom na cilj” jer su uklonile određene neizvjesnosti svojstvene promptnom deviznom tržištu i povećale razinu transparentnosti tog tržišta time što su sudionicima dotičnog foruma za raspravu pružile uvid u aktualna ponašanja njihovih konkurenata, zbog čega je došlo do asimetrije u pogledu količine dostupnih informacija među trgovcima koji su sudjelovali u dotičnom forumu za raspravu i drugih sudionika na tržištu. Tako su prvi bili ohrabreni glede procjene svojih rizika u vezi s osmišljavanjem vlastitih strategija trgovanja, a osobito onih povezanih s cijenama.

252 U tom pogledu valja utvrditi da dijeljenje informacija o detaljima transakcija koje su izvršili trgovci i dijeljenje savjeta ili mišljenja o načinu trgovanja poput onih o kojima je riječ, trgovcima koji sudjeluju u dotičnom forumu za raspravu omogućuju, s jedne strane, stjecanje posebnih znanja s ciljem boljeg predviđanja tržišnih kretanja i, s druge strane, da slijedom toga prilagode svoje strategije trgovanja.

253 Međutim, takve su razmjene informacija u očitoj suprotnosti sa zahtjevom samostalnosti koji mora karakterizirati ponašanje održavatelja tržišta na predmetnom tržištu u sustavu učinkovitog tržišnog natjecanja. Naime, spomenute razmjene odražavateljima uklanjaju neizvjesnosti u pogledu bitnih parametara tržišnog natjecanja na navedenom tržištu, posebice cijena i stručnog upravljanja rizicima. Stoga su te razmjene mogle povećati transparentnost na promptnom deviznom tržištu u korist trgovaca sudionika na dotičnom forumu za raspravu, na štetu drugih sudionika na tržištu. One slijedom toga predstavljaju dovoljno visok stupanj štetnosti za tržišno natjecanje da bi ih se kvalificiralo kao „ograničenje s obzirom na cilj” u smislu sudske prakse navedene u točki 237. ove presude.

254 Iz prethodno navedenog proizlazi da razmjene informacija koje se odnose na razlike između ponuđenih i traženih cijena, naloge klijenata, otvorene rizične pozicije i aktualne ili buduće aktivnosti trgovanja, analizirane u pobijanoj odluci, predstavljaju dovoljno visok stupanj štetnosti za tržišno natjecanje. Komisija ih je stoga s pravom kvalificirala kao „ograničenje s obzirom na cilj”.

255 Suprotno onomu što tvrde tužitelji, okolnost prema kojoj trgovac društva Credit Suisse nije podijelio veliku većinu informacija o svojim ponudama nije relevantna za štetnost ponašanja koje se toj banci stavlja na teret. U tom je pogledu dovoljno utvrditi da se ocjena dovoljno visokog stupnja štetnosti ponašanja za tržišno natjecanje ne temelji ni na kakvom zakonskom kvantitativnom pragu informacija koje su podijeljene s konkurentima.

256 U tim okolnostima, unatoč pogrešci u ocjeni koju je Komisija počinila u pogledu transparentnosti promptnog deviznog tržišta, valja odbiti argumente tužiteljâ kojima žele osporiti kvalifikaciju dotičnih razmjena informacija kao „ograničenja s obzirom na cilj”.

257 Iz svega prethodno navedenog proizlazi da prvi prigovor treba odbiti.

3) Treći prigovor, koji se temelji na pogreškama koje je Komisija počinila oslonivši se na pravnu kvalifikaciju dotičnih razmjena informacija iznesenu u dokazima podnesenima radi oslobođenja od kazne i u prijedlozima za nagodbu

258 U uvodnim izjavama 394. do 404. pobijane odluke, u vezi s uvodnim izjavama 170. do 285., Komisija se, kako bi potkrijepila tvrdnju o postojanju ograničenja tržišnog natjecanja „s obzirom na cilj”, oslonila na dokaze iz razdoblja počinjenja povrede koje su joj na raspolaganje stavile druge banke uključene u spornu povredu, odnosno na brojne prijepise razmjena informacija koje su se odvijale na dotičnom forumu za raspravu, oslanjajući se u nekoliko navrata, u pogledu njihova dosega, na izjave koje su te banke osobito dale u okviru zahtjevâ za primjenu pokajničkog programa.

259 Tužitelji Komisiji prigovaraju da se „bez kritičkog razmišljanja” oslonila na izjave dane u svrhu primjene pokajničkog programa i prijedloge za nagodbu. Što se tiče tih izjava, ističu njihovu slabu dokaznu vrijednost, privremenu narav i neosnovanost, pri čemu pojašnjavaju da su sve stranke koje su sklopile nagodbu izrazile svoje sumnje u Komisijino razumijevanje predmetnog tržišta i cilja spornog postupanja. Tužitelji zaključuju da je Komisija svoju odluku utemeljila na izjavama danima u svrhu primjene pokajničkog programa u onim slučajevima kad one potkrjepljuju njezino tumačenje činjenica.

260 Komisija osporava argumente tužiteljâ.

261 Prije svega valja istaknuti da tužitelji – iako u okviru ove argumentacije navode odlomke iz zahtjevâ za primjenu pokajničkog programa i prijedlogâ za nagodbu, kao što su to potvrdili na raspravi – uopće konkretno ne osporavaju činjenicu da je Komisija svoju odluku utemeljila na prijedlozima za nagodbu.

262 Imajući to u vidu, s obzirom na to da stranke nisu suglasne oko dokazne vrijednosti izjava danih u svrhu primjene pokajničkog programa i oko njihova uzimanja u obzir od strane Komisije kao dokaza koji potkrepljuju postojanje povrede koja se stavlja na teret društvu Credit Suisse, valja podsjetiti na to da, prema ustaljenoj sudskoj praksi, nijedna odredba ni opće načelo prava Unije Komisiji ne zabranjuju da se protiv poduzetnika poziva na izjave drugih inkriminiranih poduzetnika. Kada tomu ne bi bilo tako, teret dokazivanja ponašanja protivnih člancima 101. i 102. UFEU-a, a koji je na Komisiji, bio bi neodrživ i nespojiv s njezinom zadaćom nadzora dobre primjene tih odredbi koja joj je povjerena UFEU-om (vidjeti presudu od 8. rujna 2016., Goldfish i dr./Komisija, T-54/14, EU:T:2016:455, t. 96. i navedenu sudsku praksu).

263 Svakako valja smatrati da, kada osoba priznaje činjenicu da je počinila povredu i time priznaje postojanje činjenica koje nadilaze one o čijem se postojanju može izravno zaključiti iz dokumenata o kojima je riječ, to, u nedostatku posebnih okolnosti koje mogu upućivati na suprotno, *a priori* znači da je ta osoba odlučila reći istinu. Stoga, izjave koje su u suprotnosti s interesima izjavitelja u načelu treba smatrati osobito pouzdanim dokazima, osim ako nisu potkrijepljene drugim dokazima (vidjeti presudu od 8. rujna 2016., Goldfish i dr./Komisija, T-54/14, EU:T:2016:455, t. 98. do 100. i navedenu sudsku praksu).

264 Osim toga, kada se Komisija, u okviru utvrđivanja povrede prava tržišnog natjecanja, oslanja na dokaze u pisanom obliku, predmetni poduzetnici dužni su ne samo iznijeti prihvatljivu alternativu Komisijinoj tezi nego i utvrditi da su dokazi upotrijebljeni u pobijanoj odluci nedovoljni za utvrđivanje postojanja povrede (vidjeti presudu od 16. lipnja 2015., FSL i dr./Komisija, T-655/11, EU:T:2015:383, t. 181. i navedenu sudsku praksu).

265 U tom pogledu potrebno je istaknuti da tužitelji u okviru svoje argumentacije, s jedne strane, ne osporavaju autentičnost izjava danih u okviru zahtjeva za primjenu pokajničkog programa i, s druge strane, nisu dokazali da su postojale posebne okolnosti koje bi upućivale na to da podnositelji zahtjeva za primjenu pokajničkog programa nisu odlučili reći istinu u smislu sudske prakse navedene u točki 263. ove presude.

266 Kada je, konkretnije, riječ o odlomcima iz izjava danih u okviru pokajničkog programa koje Komisija nije uzela u obzir unatoč tomu što nisu u skladu s njezinim tumačenjem činjenica, tužitelji se pozivaju na dokumente koje su dostavile druge dvije banke uključene u spornu povredu. Iz citiranih dijelova tih dokumenata proizlazi da su te banke u biti namjeravale upozoriti Komisiju na navodne posljedice koje bi kvalifikacija razmjena informacija koje su se odvijale na dotičnom forumu za raspravu kao „ograničenja s obzirom na cilj” imala na funkcioniranje promptnog deviznog tržišta ili istaknuti „legitimnu” prirodu tih razmjena, pa čak i onu koja „pozitivno utječe na tržišno natjecanje”.

267 Međutim, potrebno je utvrditi da se prethodno navedenim tvrdnjama, na koje se oslanjaju tužitelji, u biti nastoji „opravdati” predmetne razmjene informacija njihovom navodnom „legitimnom” prirodom, odnosno onom koja „pozitivno utječe na tržišno natjecanje”, a da se pritom ne pružaju dokazi na temelju kojih je moguće posumnjati u njihovu inherentnu sposobnost da utječu na tržišno natjecanje na predmetnom tržištu, što Komisija navodno nije uzela u obzir.

268 Upravo suprotno, iz odlomaka izjava danih u okviru pokajničkog programa, navedenih u točki 261. ove presude, kao i iz drugih odjeljaka navedenih u pobijanoj odluci, čiju materijalnu točnost tužitelji nisu osporavali, proizlazi da su podnositelji zahtjeva za primjenu pokajničkog programa priznali da su razmjene informacija koje su se odvijale na dotičnom forumu za raspravu mogle povećati transparentnost na predmetnom tržištu i zbog toga donijeti prednost sudionicima tog foruma na štetu drugih sudionika na tržištu.

269 U tim okolnostima, valja smatrati da izjave dane u okviru pokajničkog programa koje, kao što to proizlazi iz pobijane odluke, potkrjepljuju dokaze koji potječu iz razdoblja počinjenja povrede koje su druge banke dale Komisiji na raspolaganje, predstavljaju osobito pouzdane dokaze u smislu sudske prakse navedene u točki 263. ove presude, koje je Komisija mogla valjano uzeti u obzir kao činjenični kontekst koji joj omogućuje ispitivanje predmeta spornih razmjena.

270 Usto, kao što to proizlazi iz pobijane odluke, Komisija se koristila dotičnim izjavama kako bi potvrdila vlastite ocjene utemeljene na dokumentiranim dokazima kojima je raspolagala. Stoga se ne može prihvatiti tvrdnja tužiteljâ da sama Komisija nije ocijenila činjenice.

271 Tužitelji taj zaključak ne mogu dovesti u pitanje nijednim svojim argumentom.

272 Kao prvo, upravo su proturječne tvrdnje iz pismena tužiteljâ te koje ukazuju na neosnovanost njihove argumentacije. Naime, tužitelji najprije tvrde da izjave dane u okviru pokajničkog programa imaju visoku dokaznu vrijednost, a zatim da dokazi podneseni da bi se ishodila primjena pokajničkog programa imaju slabu dokaznu vrijednost. Kad su na raspravi bili upitani o tim proturječnim tvrdnjama, naveli su da ta razlika u pristupu proizlazi iz činjenice da se prva tvrdnja odnosi na načelo prema kojem izjave dane u okviru zahtjevâ za primjenu pokajničkog programa imaju visoku dokaznu vrijednost, dok se druga odnosi na slabu dokaznu vrijednost izjava o kojima je riječ u ovom slučaju. Međutim, takvom shvaćanju argumentacije tužiteljâ proturječi tekst njihovih pismena podnesenih Općem sudu, koji se u obama slučajevima pozivaju na sudsku praksu u kojoj se ističe visoka dokazna vrijednost takvih dokumenata.

273 Naime, što se tiče navodno slabe dokazne vrijednosti izjava danih u okviru pokajničkog programa koja proizlazi iz presude od 13. srpnja 2011., Kone i dr./Komisija (T-151/07, EU:T:2011:365), treba istaknuti da taj argument tužiteljâ proizlazi iz pogrešnog tumačenja navedene presude. Naime, suprotno onomu što navode, Opći je sud u toj presudi donio odluku o „značajnoj dodanoj vrijednosti” izjava danih u okviru pokajničkog programa u odnosu na dokaze kojima je Komisija već raspolagala radi smanjenja novčane kazne na temelju Obavijesti o suradnji, a ne o općenito slaboj dokaznoj vrijednosti izjava danih u okviru pokajničkog programa.

274 Kao drugo i posljednje, iako tužitelji tvrde da je činjenica da se Komisija oslonila na izjave banaka koje traže primjenu pokajničkog programa zabrinjavajuća zbog složenosti ocjene potrebne za određivanje opsega razmjene informacija koja je dopuštena na promptnom deviznom tržištu, valja utvrditi da oni u tom pogledu ne iznose nikakav konkretan pravni prigovor.

275 Stoga treba odbiti treći prigovor.

4) Četvrti prigovor, koji se temelji na tvrdnji da se Komisija nije mogla osloniti na svoje iskustvo na području razmjena informacija u drugim tržišnim okolnostima ili u drugim financijskim predmetima kako bi olakšala svoj teret dokazivanja

276 Kao prvo, tužitelji Komisiji prigovaraju da je olakšala teret dokazivanja toga da su predmetne razmjene informacija ograničavale tržišno natjecanje „s obzirom na cilj” na temelju svojeg navodnog iskustva na području razmjena informacija u drugim tržišnim okolnostima ili u drugim financijskim predmetima.

277 Kao drugo, tužitelji ističu da je Komisija taj teret prenijela na njih kako bi dokazali da su navodne nezakonite razmjene informacija bile nužne umjesto da je ispitala jesu li te razmjene na promptnom deviznom tržištu bile doista nezakonite i nalaze li se među najtežim ograničenjima tržišnog natjecanja.

278 Kao treće, tužitelji tvrde da se kvalifikacija kao „ograničenja s obzirom na cilj” može prihvatiti samo ako stečeno iskustvo i ekonomska teorija jasno upućuju na to da je neko ponašanje – po svojoj prirodi – dio najštetnijih vrsta protutržišnih ponašanja. Međutim, opće gospodarsko načelo prema kojem je očekivano da razmjena nejavnih i detaljnih informacija sama po sebi znatno šteti tržišnom natjecanju na većini tržišta, ne primjenjuje se na promptno devizno tržište.

279 Komisija osporava argumente tužiteljâ.

280 Kao prvo, što se tiče tvrdnje tužiteljâ o navodnom ublažavanju tereta dokazivanja jer se Komisija oslonila na svoje navodno iskustvo u području razmjene informacija u drugim okolnostima kako bi predmetne razmjene informacija okvalificirala kao „ograničenje s obzirom na cilj”, dovoljno je podsjetiti na to da je Komisija, kao što to proizlazi iz razmatranja navedenih u točkama 235. do 254. ove presude, s pravom smatrala da su te razmjene informacija mogle dovesti do asimetrije u pogledu količine dostupnih informacija među trgovcima sudionicima na štetu drugih trgovaca na tržištu i da su stoga predstavljale dovoljno visok stupanj štetnosti za tržišno natjecanje a da se taj zaključak ne temelji na njezinu iskustvu na drugim tržištima.

281 Kao drugo, tužitelji u tim okolnostima Komisiji ne mogu prigovoriti ni navodni prijenos tereta dokazivanja kako bi dokazali da su razmjene informacija bile nužne, niti tvrditi da je Komisija svoj zaključak temeljila na cilju navedenih razmjena s obzirom na njihovu „detaljniju ili informativniju” prirodu. Naime, iz pobijane odluke jasno proizlazi da je Komisija razmjene informacija kvalificirala kao „ograničenje s obzirom na cilj” zbog njihove poslovno osjetljive prirode koja je smanjila ili čak uklonila neizvjesnost na tržištu i, slijedom toga, utjecala na autonomiju trgovaca pri donošenju odluka na predmetnom tržištu i da su stoga predstavljale dovoljno visok stupanj štetnosti za tržišno natjecanje.

282 Kao treće, valja utvrditi da se, s jedne strane, u ekonomskoj literaturi na koju se tužitelji pozivaju u prilog svojoj argumentaciji, sažetoj u točki 278. ove presude, za potrebe potkrjepljenja njihove argumentacije uopće ne navodi slučaj promptnog deviznog tržišta.

283 S druge strane, Sud je nedavno presudio da Komisiju činjenica da u prošlosti za sporazum koji je sličan spornom sporazumu nije smatrala da zbog samog svojeg cilja ograničava tržišno natjecanje ne može spriječiti da to učini u budućnosti (presuda od 25. ožujka 2021., Lundbeck/Komisija, C-591/16 P, EU:C:2021:243, t. 130.).

284 Stoga se tužitelji ne mogu s uspjehom pozivati na nepostojanje gospodarskog konsenzusa da bi osporili kvalifikaciju predmetnih razmjena informacija kao „ograničenja s obzirom na cilj”. Stoga valja odbiti argumente koje su tužitelji iznijeli u tom smislu.

285 Iz toga slijedi da treba odbiti četvrti prigovor.

5) Zaključak o prvom dijelu drugog tužbenog razloga

286 Iz ispitivanja prigovora iznesenih u okviru prvog dijela drugog tužbenog razloga proizlazi da, unatoč pogrešci koju je Komisija počinila u pogledu transparentnosti promptnog deviznog tržišta (vidjeti točku 217. ove presude), valja odbiti argumente tužiteljâ kojima žele dovesti u pitanje kvalifikaciju predmetnih razmjena informacija kao „ograničenja s obzirom na cilj” i, slijedom toga prvi dio drugog tužbenog razloga, podložno ispitivanju, u nastavku, argumenata koji se temelje na učincima navedenih razmjena koji pozitivno utječu na tržišno natjecanje.

c) Drugi dio drugog tužbenog razloga, koji se temelji na pogreškama koje je Komisija počinila u okviru analize legitimnosti ili učinaka dotičnih razmjena informacija koji pozitivno utječu na tržišno natjecanje

287 U uvodnim izjavama 464. do 479. pobijane odluke Komisija je najprije navela da se eventualni učinci nekog ponašanja koji pozitivno utječu na tržišno natjecanje mogu uzeti u obzir u okviru ocjene članka 101. stavka 3. UFEU-a, ali da se društvo Credit Suisse u ovom slučaju nije pozvalo na primjenjivost navedenog članka. U svakom slučaju, kad je riječ o kvalifikaciji predmetnih razmjena informacija kao akcesornih ograničenja, Credit Suisse nije dokazao da promptno devizno tržište bez njih ne bi moglo funkcionirati kao ni postojanje bilo kakvog učinka tih razmjena koji pozitivno utječe na tržišno natjecanje. Nadalje, Komisija je iscrpno ispitala tvrdnje društva Credit Suisse o učincima predmetnih razmjena informacija koji pozitivno utječu na tržišno natjecanje.

288 U tom pogledu, Komisija je podsjetila na to da činjenica da se ponašanjem želi ostvariti legitiman cilj ne isključuje mogućnost da se cilj tog ponašanja smatra ograničavajućim za tržišno natjecanje. Naime, ako bi razmjena informacija mogla smanjiti razlike između ponuđenih i traženih cijena i poboljšati cijene, postojala bi temeljna razlika između takve razmjene unutar uskog kruga trgovaca na forumu za raspravu poput onog u ovom slučaju i informacije dostupne svim sudionicima na tržištu. Međutim, učinci razmjena informacija koji pozitivno utječu na tržišno natjecanje, koje navode tužitelji, ne primjenjuju se na razmjenu informacija u zatvorenom krugu, s obzirom na to da je predmetno dijeljenje informacija dovelo do asimetrije u pogledu količine dostupnih informacija među trgovcima, jer su konkurentsku prednost stekli samo sudionici dotičnog foruma za raspravu. U tim okolnostima trgovci su mogli odlučiti da neće smanjiti cijene nego da će povećati svoju dobit, s obzirom na to da su bonusi koje primaju povezani s dobiti koju ostvaruju.

289 Kao prvo, tužitelji osporavaju tu ocjenu ističući da je Komisija primijenila pogrešan pravni okvir s obzirom na to da je njihove argumente o legitimnosti i učincima razmjena informacija koji pozitivno utječu na tržišno natjecanje ispitala samo radi potpunosti. Postupivši na taj način, zaključila je da njihova priroda koja ide u korist tržišnog natjecanja nije ključna za pravnu analizu predmetnih razmjena informacija. Oni naime smatraju da usklađeno djelovanje, u slučaju da ima legitiman cilj ili cilj koji pozitivno utječe na tržišno natjecanje, nije moguće kvalificirati kao povredu s obzirom na cilj.

290 Kao drugo, prigovaraju Komisiji da je počinila pogrešku u ocjeni njihovih argumenata i dokaza s obzirom na legitimnost i prirodu razmjena informacija na dotičnom forumu za raspravu koja pozitivno utječe na tržišno natjecanje.

291 Naime, s jedne strane, informacije su bile razmijenjene informativno kako bi ih se proslijedilo klijentima i trgovcima omogućilo brzu procjenu rizika povezan s inventarom i time smanjile razlike između ponuđenih i traženih cijena koje se nude klijentima.

292 S druge strane, tvrde da je Komisija povrijedila pravila kojima je uređen teret dokazivanja jer je tužitelju, kada ponašanje karakteriziraju atipični elementi, lakše opovrgnuti Komisijine tvrdnje podnošenjem dokaza o drugom mogućem objašnjenju. Općenitije, tužitelji ističu da ponašanja o kojima je riječ ne opravdavaju njihovi učinci koji pozitivno utječu na tržišno natjecanje ili njihova „legitimna” priroda, nego da je njihov jedinstveni cilj legitiman i pozitivno utječe na tržišno natjecanje.

293 Komisija osporava argumente tužiteljâ.

294 Prije svega valja istaknuti da su stranke na raspravi pred Općim sudom stranke ispitane o zaključcima koje treba izvesti iz presude od 21. prosinca 2023., European Superleague Company (C-333/21, EU:C:2023:1011), u pogledu uzimanja u obzir, u ovom slučaju, učinaka koji pozitivno utječu na tržišno natjecanje na koje se pozivaju tužitelji. Stranke su u tom pogledu u biti tvrdile da te učinke treba uzeti u obzir u okviru kvalifikacije razmjena informacija u smislu članka 101. stavka 1. UFEU-a. Konkretnije, tužitelji su smatrali da ta presuda potvrđuje njihovo stajalište prema kojem učinke predmetnih razmjena informacija koji pozitivno utječu na tržišno natjecanje treba uzeti u obzir kao elemente gospodarskog i pravnog konteksta u okviru kojeg se one odvijaju. Komisija je smatrala da ista ta presuda potvrđuje analizu provedenu u pobijanoj odluci.

295 I dalje u tom smislu, upitani na raspravi o određenim argumentima koji se odnose na navodne „legitimne" učinke koje su naglasili u svojim pismenima pred Općim sudom, tužitelji su potvrdili da te učinke treba shvatiti kao dio istog gospodarskog i pravnog konteksta te da su kao takvi relevantni da bi se dovela u pitanje kvalifikacija razmjena informacija kao „ograničenja s obzirom na cilj".

296 Imajući to u vidu, treba podsjetiti na to da kako bi se u određenom slučaju odredilo predstavljaju li sporazum, odluka udruženja poduzetnika ili usklađena praksa po samoj svojoj prirodi dovoljno visok stupanj štetnosti za tržišno natjecanje da bi se moglo smatrati da imaju cilj sprečavanja, ograničavanja ili narušavanja tog tržišnog natjecanja, potrebno je ispitati, kao prvo, sadržaj sporazuma, odluke ili prakse o kojima je riječ, kao drugo, gospodarski i pravni kontekst u kojem se nalaze i, kao treće, ciljeve koji se njima nastoje postići (vidjeti presudu od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 165. i navedenu sudsku praksu).

297 U tom pogledu, treba također prije svega podsjetiti na to da kad je riječ o gospodarskom i pravnom kontekstu ponašanja o kojem je riječ, valja uzeti u obzir prirodu obuhvaćenih proizvoda ili usluga kao i stvarne uvjete koji obilježavaju strukturu i funkcioniranje jednog ili više sektora ili tržišta u pitanju. Suprotno tomu, nipošto nije potrebno ispitati, a tim više ni dokazati posljedice tog postupanja za tržišno natjecanje, neovisno o tome jesu li stvarne ili potencijalne i negativne ili pozitivne (vidjeti presudu od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 166. i navedenu sudsku praksu).

298 Nadalje, kad je riječ o ciljevima koji se nastoje postići ponašanjem o kojem je riječ, valja utvrditi objektivne ciljeve koji se tim ponašanjem žele postići u pogledu tržišnog natjecanja. Suprotno tomu, okolnost da su uključeni poduzetnici djelovali bez subjektivne namjere da spriječe, ograniče ili naruše tržišno natjecanje i činjenica da su nastojali postići određene legitimne ciljeve nisu odlučujuće za potrebe primjene članka 101. stavka 1. UFEU-a (vidjeti presudu od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 167. i navedenu sudsku praksu).

299 Naposljetku, iz uzimanja u obzir svih elemenata navedenih u točkama 296. do 298. ove presude u svakom slučaju trebaju proizaći precizni razlozi zbog kojih ponašanje o kojem je riječ predstavlja dovoljno visok stupanj štetnosti za tržišno natjecanje na temelju kojeg se opravdano može smatrati da ima cilj sprečavanja, ograničavanja ili narušavanja tog tržišnog natjecanja (vidjeti presudu od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 168. i navedenu sudsku praksu).

300 Valja istaknuti da iz ispitivanja prvog tužbenog razloga i prvog dijela drugog tužbenog razloga proizlazi da je Komisija analizirala sadržaj predmetnih razmjena informacija, njihov gospodarski i pravni kontekst i ciljeve koji su se njima željeli postići te da je objasnila zašto je, nakon što je sve te elemente uzela u obzir, zaključila da su te razmjene imale protutržišni cilj, u skladu sa sudskom praksom navedenom u točkama 296. do 299. ove presude.

301 Usto, valja istaknuti da, kao što to proizlazi iz sudske prakse navedene u točkama 297. i 298. ove presude, suprotno onomu što tvrde stranke, ne treba, s jedne strane, uzeti u obzir učinke koji kao takvi idu u korist tržišnog natjecanja, kako bi se ocijenilo treba li predmetne razmjene informacija kvalificirati kao ograničenje tržišnog natjecanja „s obzirom na cilj” na temelju članka 101. stavka 1. UFEU-a, uključujući u okviru eventualnog ispitivanja postojanja stupnja štetnosti koji je potreban za takvu kvalifikaciju. S druge strane, uzimanje u obzir navodnih legitimnih ciljeva nije odlučujuće za navedenu ocjenu.

302 Stoga tužitelji Komisiji ne mogu valjano prigovoriti počinjenje pogreške koja se tiče prava koja se temelji na „primjeni pogrešnog pravnog okvira”.

303 U svakom slučaju, valja utvrditi da je Komisija u uvodnim izjavama 465. do 479. pobijane odluke ispitala argumente društva Credit Suisse koji se temelje na legitimnosti ili prirodi učinaka razmjena informacija koji pozitivno utječu na tržišno natjecanje. Valja ispitati mogu li argumenti tužiteljâ dovesti u pitanje osnovanost te ocjene.

304 Kao prvo, što se tiče ekonomske teorije na koju se tužitelji pozivaju u svojim pismenima, u kojoj je samo navedeno da povećanje učinkovitosti poduzetnika „može” imati lančane učinke koji su u biti korisni, valja smatrati da se veza između zaključka koji proizlazi iz te ekonomske teorije i predmetnih razmjena informacija ne može smatrati utvrđenom u dovoljnoj mjeri. Usto, tvrdnja tužiteljâ pokazuje se kontradiktornom sa stajališta poslovne logike i ekonomske racionalnosti održavatelja tržišta jer, kada ograničeni krug konkurenata koji djeluju kao održavatelji tržišta raspolaže s više informacija nego drugi sudionici na tržištu, logika najvećeg mogućeg povećanja njihove dobiti s obzirom na te informacije više dovodi do usklađivanja cjenovnih ponuda njihovim klijentima, a ne do predlaganja manjih razlika između ponuđenih i traženih cijena.

305 Suprotno tvrdnjama tužitelja, nijedan podatak iz spisa ne dokazuje da su dotični trgovci svojim klijentima, s obzirom na razmijenjene informacije, namjeravali ponuditi manju razliku između ponuđenih i traženih cijena. U tom pogledu, s jedne strane, tužitelji se pozivaju na razmjenu informacija od 24. lipnja 2011., navedenu u Prilogu A.12. Uzimajući u obzir datum te razmjene, a koji prethodi sudjelovanju društva Credit Suisse u predmetnoj povredi, tu razmjenu treba smatrati irelevantnom.

306 S druge strane, kad je riječ o drugom primjeru iz priloga A.12, valja utvrditi da je do te razmjene došlo 19. lipnja 2012., a riječ je o danu koji je uključen u relevantno razdoblje. Kao prvo, taj primjer dokazuje da je došlo do razmjene informacija između 10 sati 40 minuta 33 sekunde i 10 sati 41 minute 38 sekundi tijekom koje se trgovac društva Credit Suisse kod trgovca RBS-a koji je sudjelovao u dotičnom forumu za raspravu informirao o rasponu razlike između ponuđenih i traženih cijena primjenjivom na iznos od 50 milijuna eura za valutni par EUR/GBP („whats spread 50 x these days”). Odgovarajući na to pitanje, trgovac RBS-a naveo je relevantnu razliku između ponuđenih i traženih cijena („3”). Trgovac društva Credit Suisse zahvalio mu je na toj informaciji („yeh thats what I thought”; „ta mate”).

307 Kao drugo, iz druge razmjene navedene u prilogu A.12, koja se odvijala između 7 sati 30 minuta 20 sekundi i 7 sati 30 minuta 47 sekundi, 19. lipnja 2012. na drugom forumu za raspravu, proizlazi da su dvije osobe razmijenile informacije o rasponu razlike između ponuđenih i traženih cijena primjenjivoj na valutni par EUR/GBP („50 eurgbp”; „sure”, „42 46”, „off”, „ref”). U tom pogledu tužitelji smatraju da je razmjena do koje je došlo između trgovca društva Credit Suisse i RBS-ova trgovca, navedena u točki 306. ove presude, vjerojatno navela trgovca društva Credit Suisse na to da klijentu društva Credit Suisse ponudi smanjenu razliku između ponuđenih i traženih cijena. Međutim, kao što to proizlazi iz podataka u spisu, razmjena između trgovaca društva Credit Suisse i društva RBS uslijedila je nakon razmjene informacija na drugom forumu za raspravu. Osim toga, nijedan podatak u spisu ne potkrepljuje tvrdnju tužiteljâ da je ta razmjena bila povezana s razmjenom između trgovca društva Credit Suisse i RBS-ova trgovca.

308 Međutim, čak i pod pretpostavkom da se ta dva primjera razmjena informacija iz priloga A.12 odnose na eventualno smanjenje razlika u cijenama koje su predvidjeli dotični trgovci, na temelju toga nije moguće s dovoljnom sigurnošću zaključiti da su razmjene informacija o razlikama između ponuđenih i traženih cijena, među predmetnim trgovcima sustavno pogodovale klijentima, na temelju čega bi se moglo utvrditi relevantne legitimne i dovoljno važne učinke svojstvene dotičnoj praksi.

309 Naprotiv, i sami tužitelji u tužbi priznaju da razmjena informacija na forumima za raspravu (izvan konteksta mogućih transakcija) trgovcima omogućuje upravljanje rizikom transakcija i utvrđivanje preciznijih cijena u kratkom roku i, slijedom toga, smanjenje rizika povezanog s njihovom ulogom održavatelja tržišta.

310 Međutim, iako razmjena informacija doista može dovesti do povećanja učinkovitosti i učiniti banke uspješnijima, omogućujući im među ostalim usporedbu svojih praksi i poboljšanje svojih pozicija na tržištu, takve inicijative ipak ne opravdavaju primjenu protutržišnih praksi poput razmjene informacija koje su sa stajališta prava tržišnog natjecanja povjerljive i strateške, kao što su to u ovom slučaju one koje se odnose na razlike između ponuđene i tražene cijene, naloge klijenata, rizične pozicije i aktualne ili planirane aktivnosti trgovanja i pozicije konkurentskih trgovaca koje predstavljaju informacije koje su korisne za određivanje cijena i stručno upravljanje rizicima, odnosno parametre na temelju kojih se uspostavlja tržišno natjecanje na promptnom deviznom tržištu.

311 Općenitije, čak i pod pretpostavkom da su predmetne razmjene informacija mogle pogodovati kupcima u pogledu cijena koje su im se nudile, takva pogodnost sama po sebi nije takva da bi mogla dovesti u pitanje dovoljan stupanj štetnosti tih razmjena za tržišno natjecanje. Naime, treba podsjetiti na to da članak 101. UFEU-a, kao i druga pravila o tržišnom natjecanju iz Ugovora, nije namijenjen samo zaštiti neposrednih interesa konkurenata ili potrošača, već i zaštiti strukture tržišta te time i samog tržišnog natjecanja (presuda od 19. ožujka 2015., Dole Food i Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, t. 125.). Međutim, tužitelji ničime ne potkrjepljuju svoju tvrdnju da su razmjene informacija općenito bile korisne za tržište.

312 Suprotno onomu što tvrde tužitelji, teret dokazivanja koji je na njima kako bi se moglo razumno posumnjati u dovoljnu štetnost razmjena informacija o kojima je riječ, ne može se ublažiti ni s obzirom na navodne „atipične” elemente tih razmjena ni s obzirom na dokaznu vrijednost dokaznih elemenata na kojima je Komisija utemeljila svoju pobijanu odluku, s obzirom na to da tužitelji u konačnici nisu doveli u pitanje tu vrijednost i dostatnost tih dokaznih elemenata.

313 Kao drugo, valja utvrditi da se tužitelji u prilog svojoj argumentaciji iznesenoj u točkama 290. do 292. ove presude pozivaju na stručna izvješća iz priloga A.5 i A.11 tužbi (u daljnjem tekstu: stručno izvješće 1. i stručno izvješće 2.).

314 U tom pogledu, potrebno je podsjetiti na to da se dokazna vrijednost, u skladu sa sudskom praksom, među ostalim izvješća koje je na zahtjev jedne stranke, a kako bi se poduprli njezini navodi, podnijela treća osoba koja se poziva na svojstvo stručnjaka, ocjenjuje u više pogleda. S jedne strane, njihov autor mora osigurati da iznese svoje kvalifikacije i iskustvo te objasni na kojoj su osnovi oni relevantni za davanje mišljenja o razmatranom pitanju. S druge strane, u tom mišljenju moraju se izložiti razlozi zbog kojih ono zaslužuje da ga se uzme u obzir, neovisno o tome radi li se o pouzdanosti upotrijebljene metodologije ili relevantnosti odgovora danog na to pitanje za potrebe ovog predmeta (presuda od 14. rujna 2022., Google i Alphabet/Komisija (Google Android), T-604/18, žalbeni postupak u tijeku, EU:T:2022:541, t. 96.).

315 Međutim, zbog razloga navedenih u nastavku, sadržaj stručnih izvješća ne može ispuniti drugi zahtjev naveden u točki 314. ove presude i stoga potkrijepiti argumente tužiteljâ.

316 Kao prvo, zaključci iz među ostalim, stručnog izvješća 1., prema kojima su razmjene informacija između trgovaca bile od izravne koristi klijentima, oslanjaju se na znanstvene članke koji nisu takve prirode da bi mogli potkrijepiti njihovu istinitost. Naime, dijelovi članaka, koje su tužitelji dostavili tijekom upravnog postupka pred Komisijom odgovarajući na njezin zahtjev za pojašnjenjem kao i pred Općim sudom, uopće se ne tiču tvrdnje o navodno korisnom utjecaju razmjena poslovno osjetljivih informacija, kao što su one u ovom slučaju, na manje razlike između ponuđenih i traženih cijena, a još manje na smanjenje cijena koje su ponuđene klijentima. Isti se zaključak nameće u pogledu objave koju tužitelji navode u prilog stručnom izvješću 1. koja, iako uspostavlja vezu između manjih razlika između ponuđenih i traženih cijena s mogućnošću trgovca da zatvori svoju poziciju uz nizak trošak, ni na koji način ne dovodi do zaključka o postojanju veze između razmjene poslovno osjetljivih informacija i nižih cijena ponuđenih klijentima od kojih bi, po samoj logici, koristi mogli imati samo klijenti.

317 Kao drugo, analiza iznesena u stručnim izvješćima 1. i 2. ne odnosi se na pretpostavku iz ovog slučaja, odnosno na razmjene informacija u zatvorenom krugu trgovaca, nego se više usredotočuje na opće tvrdnje o razmjenama informacija među trgovcima na promptnom deviznom tržištu ili se pak ne odnosi na povjerljive i strateške informacije koje su razmijenjene u ovom slučaju, nego se odnosi na opće informacije („boje tržišta”, „razlike”, „pozicije o agregiranim i anonimiziranim nalozima klijenata”). Konkretnije, u izvješćima se upućuje na trgovce koji razmjenjuju informacije na dotičnom forumu za raspravu, osobito kako bi se isključila protutržišna pretpostavka zbog njihovih malih tržišnih udjela, a ne kako bi se potvrdili učinci, priroda ili legitimni cilj razmjena poslovno osjetljivih informacija u ograničenom krugu trgovaca.

318 Suprotno onomu što tvrde tužitelji, stručno izvješće 2., koje je relativno nejasno i nepotkrijepljeno, ne temelji se ni na jednom gospodarskom modelu na temelju kojeg bi se mogla utvrditi legitimna priroda ponašanja koje se odvijalo na dotičnom forumu za raspravu kada su razmijenjene informacije bile razmijenjene u zatvorenoj skupini. To je *a fortiori* slučaj kad je riječ o stručnom izvješću 1. koje se ne temelji ni na jednom drugom „znanstvenom uređaju” kojim se mogu potkrijepiti tvrdnje o navodno legitimnoj naravi razmjena informacija o klijentima ili o tržištu općenito.

319 U tim okolnostima valja utvrditi da tužitelji nisu dokazali da su razmjene informacija koje su se odvijale na dotičnom forumu za raspravu bile legitimne ili takve prirode da pozitivno utječu na tržišno natjecanje što bi moglo dovesti u pitanje njihov dovoljan stupanj štetnosti za tržišno natjecanje i, prema tome, njihovu kvalifikaciju kao „ograničenja s obzirom na cilj”. Stoga Komisija nije počinila pogrešku u ocjeni kada je odbila argumentaciju koja joj je u tom pogledu iznesena tijekom upravnog postupka.

320 Iz prethodno navedenog proizlazi da drugi dio drugog tužbenog razloga treba odbiti.

321 K tomu, kad je riječ o tome da se tužitelji u naslovu ovog tužbenog razloga pozivaju na nedostatnost obrazloženja u pogledu kvalifikacije razmjena informacija na internetu kao „ograničenja s obzirom na cilj”, pa čak i pod pretpostavkom da takvo nepotkrijepljeno pozivanje može biti dopušten argument u smislu članka 76. točke (d) Poslovnika, treba utvrditi da Komisija nije počinila nikakvu povredu obveze obrazlaganja na temelju članka 296. drugog stavka UFEU-a. Naime, iz ispitivanja ovog tužbenog razloga proizlazi da su objašnjenja iz pobijane odluke tužiteljima omogućila razumijevanje Komisijina rasuđivanja o toj kvalifikaciji, a Općem sudu izvršavanje njegova nadzora u tom pogledu, čime su ispunjeni zahtjevi iz navedene odredbe (vidjeti u tom pogledu presudu od 23. studenoga 2023., Ryanair/Komisija, C-210/21 P, EU:C:2023:908, t. 105. i navedenu sudsku praksu).

322 Slijedom toga, drugi tužbeni razlog treba odbiti u cijelosti.

3. Treći tužbeni razlog, koji se temelji na povredi članka 101. UFEU-a i nedostatnosti obrazloženja kad je riječ o kvalifikaciji jedinstvene i trajne povrede iz pobijane odluke

323 Tužitelji u okviru trećeg tužbenog razloga osporavaju kvalifikaciju jedinstvene i trajne povrede iz pobijane odluke. Taj tužbeni razlog sastoji se od dva dijela. Prvi dio temelji se na nedostatnosti dokaza i obrazloženja o postojanju sveobuhvatnog plana kojim su nastojali postići zajednički cilj kojem je Credit Suisse namjeravao doprinijeti, za koji je znao ili koji je trebao predvidjeti. Drugi dio temelji se na pogrešci koja se tiče prava u pogledu kvalifikacije prethodnog dogovora kao elementa jedinstvene i trajne povrede u kojoj je moguće sudjelovati u različitim omjerima.

324 U tom pogledu, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da povreda članka 101. stavka 1. UFEU-a može biti posljedica ne samo izdvojenog djela, nego također niza djela ili čak trajnog ponašanja, iako jedan ili više elemenata tog niza djela ili tog trajnog ponašanja može isto tako sâm po sebi i zasebno predstavljati povredu te odredbe. Stoga, ako različita ponašanja predmetnih poduzetnika čine „sveobuhvatni plan” jer njihov istovjetni cilj narušava tržišno natjecanje na unutarnjem tržištu, Komisija može pripisati odgovornost za ta ponašanja ovisno o sudjelovanju u čitavoj povredi (vidjeti presudu od 16. lipnja 2022., Sony Corporation i Sony Electronics/Komisija, C-697/19 P, EU:C:2022:478, t. 62. i navedenu sudsku praksu).

325 Poduzetnik koji je u takvoj jedinstvenoj i trajnoj povredi sudjelovao vlastitim ponašanjem, obuhvaćenim pojmom „sporazuma” ili „usklađenog djelovanja” koji imaju protutržišni cilj u smislu članka 101. stavka 1. UFEU-a i usmjerenim na pridonošenje počinjenju čitave povrede, može biti odgovoran i za ponašanja drugih poduzetnika u okviru te povrede tijekom čitavog razdoblja svojeg sudjelovanja u navedenoj povredi. Takav je slučaj kad se utvrdi da je navedeni poduzetnik vlastitim ponašanjem nastojao doprinijeti zajedničkim ciljevima svih sudionika i da je znao za protupravna ponašanja koja su drugi poduzetnici planirali ili izvršavali pri ostvarivanju istih ciljeva, ili koje je mogao razumno predvidjeti te da je bio spreman snositi povezani rizik

(vidjeti u tom smislu presudu od 24. lipnja 2015., Fresh Del Monte Produce/Komisija i Komisija/Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P i C-294/13 P, EU:C:2015:416, t. 157. i navedenu sudsku praksu).

326 Suprotno tomu, ako je poduzetnik izravno sudjelovao u jednom ili više protutržišnih ponašanja koja čine jedinstvenu i trajnu povredu, ali nije utvrđeno da je vlastitim ponašanjem namjeravao doprinijeti svim zajedničkim ciljevima drugih sudionika zabranjenog sporazuma ni da je znao za sva druga protupravna djelovanja koja su planirali ili izvršavali ti sudionici pri ostvarivanju istih ciljeva ni da ih je taj poduzetnik mogao razumno predvidjeti te je bio spreman snositi povezani rizik, Komisija mu može pripisati odgovornost samo za ponašanja u kojima je izravno sudjelovao i ona koja su planirali ili izvršavali drugi sudionici prilikom ostvarivanja ciljeva koji su jednaki kao oni koje je on želio ostvariti i kad je dokazano da je on znao za njih ili ih je mogao razumno predvidjeti i bio spreman snositi povezani rizik (vidjeti u tom smislu presudu od 24. lipnja 2015., Fresh Del Monte Produce/Komisija i Komisija/Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P i C-294/13 P, EU:C:2015:416, t. 159. i navedenu sudsku praksu).

327 To, međutim ne može dovesti do toga da se tog poduzetnika izuzme od odgovornosti za ponašanja u kojima je sudjelovao ili za ona za koja se stvarno može smatrati odgovornim. Naime, činjenica da poduzetnik nije sudjelovao u svim sastavnim dijelovima zabranjenog sporazuma ili da je imao manje važnu ulogu u aspektima u kojima je sudjelovao nije relevantna za utvrđivanje postojanja povrede koju je počinio, s obzirom na to da te elemente treba uzeti u obzir samo prilikom ocjene težine povrede i, ovisno o slučaju, utvrđivanja iznosa novčane kazne (presuda od 6. prosinca 2012., Komisija/Verhuizingen Coppens, C-441/11 P, EU:C:2012:778, t. 45.).

328 Osim toga, budući da kvalifikacija jedinstvene i trajne povrede dovodi do toga da se poduzetniku pripiše sudjelovanje u povredi prava tržišnog natjecanja, valja podsjetiti na to da u okviru prava tržišnog natjecanja, Komisija u slučaju spora o postojanju povrede mora iznijeti dokaze o povredama koje utvrđuje i odrediti dokaze kojima u dovoljnoj mjeri može dokazati postojanje činjenica koje predstavljaju povredu (vidjeti presude od 22. studenoga 2012., E.ON Energie/Komisija, C-89/11 P, EU:C:2012:738, t. 71. i navedenu sudsku praksu te od 28. studenoga 2019., ABB/Komisija, C-593/18 P, neobjavljenu, EU:C:2019:1027, t. 38. i navedenu sudsku praksu).

329 Tako iz sudske prakse navedene u točkama 324. do 328. ove presude proizlazi da su za donošenje zaključka o sudjelovanju poduzetnika u jedinstvenoj i trajnoj povredi odlučna tri elementa. Prvi se odnosi na samo postojanje jedinstvene i trajne povrede. Naime, različita ponašanja o kojima je riječ moraju biti dio „sveobuhvatnog plana” koji ima jedinstven cilj. Drugi i treći čimbenik odnose se na mogućnost pripisivanja jedinstvene i trajne povrede poduzetniku. Da bi mu se mogla pripisati ta povreda, taj je poduzetnik morao, s jedne strane, znati za protupravna ponašanja koja su drugi poduzetnici planirali ili izvršavali pri ostvarivanju istih ciljeva ili ih je trebao moći razumno predvidjeti i biti spreman snositi s njima povezan rizik te, s druge strane, imati namjeru vlastitim ponašanjem doprinijeti zajedničkim ciljevima svih sudionika.

a) Prvi dio trećeg tužbenog razloga, koji se temelji na nedostatnosti dokaza i obrazloženja o postojanju sveobuhvatnog plana kojim se nastoji postići zajednički cilj kojem je društvo Credit Suisse namjeravalo doprinijeti, za koji je znalo ili koji je trebalo predvidjeti

330 U okviru prvog dijela trećeg tužbenog razloga tužitelji tvrde da Komisija nije dokazala i da nije u dovoljnoj mjeri obrazložila postojanje sveobuhvatnog plana kojim se nastoji postići jedinstveni protutržišni cilj kojem je društvo Credit Suisse namjeravalo doprinijeti, za koji je znalo ili koji je trebalo predvidjeti.

1) Postojanje „sveobuhvatnog plana" kojim se nastoji postići zajednički cilj

331 Kao prvo, Komisija je u uvodnim izjavama 481. do 484. i 488. do 491. pobijane odluke razmatrala kvalifikaciju jedinstvene i trajne povrede tako što je ispitala postojanje sveobuhvatnog plana za postizanje zajedničkog cilja. Ta je institucija u biti smatrala da (i.) detaljne i opetovane razmjene informacija, (ii.) povremeni slučajevi koordiniranja i (iii.) prethodni dogovor čine navedenu povredu kojom se nastoji postići zajednički cilj, a to je smanjiti uobičajene neizvjesnosti svojstvene tržištu promptnih deviznih transakcija kako bi se smanjio rizik i uključeni poduzetnici ohrabrili u pogledu donošenja odluka o određivanju cijena i upravljanju rizicima, i to kako si ne bi samostalno konkurirali. Osim toga, postojanje „sveobuhvatnog plana" dokazano je objektivnim elementima, to jest „*modusom operandi*" dotičnog foruma za raspravu i stalnošću trgovaca sudionika te uključenih banaka.

332 Tužitelji prigovaraju Komisiji da je postojanje sveobuhvatnog protutržišnog plana utemeljila na „*modusu operandi*" dotičnog foruma za raspravu, odnosno na tome da su trgovci sudionici redovito bili u kontaktu na „privatnom" forumu i da je sudjelovanje na tom forumu bilo moguće „samo uz poziv". Tvrde da je upotreba višestranog foruma za raspravu česta i dobro poznata činjenica na promptnom deviznom tržištu. Ti forumi su privatni samo u smislu da su osobe u njima mogle sudjelovati nakon primanja poziva od administratora, s tim da je potonji mogao biti bilo koji drugi trgovac koji ima pristup forumu Bloomberg. Dodaju da se sastav tih foruma mogao često mijenjati i osporavaju Komisijinu tvrdnju iz uvodne izjave 497. pobijane odluke, prema kojoj postoji „visoka razina kontinuiteta sudjelovanja dotičnih osoba" zbog toga što nijedan podatak iz Komisijina spisa ne upućuje na to da su trgovci bili „zatvorena skupina". Štoviše, smatraju da takav model, čak i da su trgovci informacije razmjenjivali prema „gotovo svakodnevnom" modelu komunikacije, odgovara uobičajenom ponašanju održavanja tržišta na temelju kojeg stoga nije moguće dokazati postojanje „sveobuhvatnog plana".

333 Komisija osporava argumente tužiteljâ.

334 Valja podsjetiti na to da je sudska praksa utvrdila nekolicinu kriterija kao relevantne za ocjenu jedinstvenosti povrede, i to istovjetnost ciljeva predmetnih djelovanja, istovjetnost dotičnih proizvoda i usluga, istovjetnost poduzetnika koji su sudjelovali u povredi te istovjetnost načina njezine provedbe (vidjeti u tom smislu presudu od 19. prosinca 2013., Siemens i dr./Komisija, C-239/11 P, C-489/11 P i C-498/11 P, neobjavljenu, EU:C:2013:866, t. 243.; vidjeti također presudu od 17. svibnja 2013., Trelleborg Industrie i Trelleborg/Komisija, T-147/09 i T-148/09, EU:T:2013:259, t. 60. i navedenu sudsku praksu). Osim toga, istovjetnost fizičkih osoba uključenih za račun poduzetnika i istovjetnost zemljopisnog područja primjene predmetnih djelovanja elementi su koji se mogu uzeti u obzir za potrebe tog ispitivanja (presuda od 17. svibnja 2013., Trelleborg Industrie i Trelleborg/Komisija, T-147/09 i T-148/09, EU:T:2013:259, t. 60.).

335 U tom pogledu, iz Komisijinih utvrđenja iz pobijane odluke, koja se među ostalim temelje na razgovorima koji su se odvijali prije i tijekom razdoblja sudjelovanja društva Credit Suisse u predmetnoj povredi, proizlazi da se cilj koji se tada nastojao postići drugim ponašanjima koja prema Komisijinu mišljenju čine jedinstvenu i trajnu povredu, i to osobito povremenim slučajevima koordiniranja i prethodnim dogovorom, u biti sastojao od smanjenja uobičajenih neizvjesnosti na tržištu promptnih deviznih transakcija, što je trgovce ohrabrilo u donošenju odluka o određivanju cijena i upravljanju rizicima, što tužitelji ne osporavaju. Štoviše, kao što to proizlazi iz točaka 235. do 254. ove presude, razmjene poslovno osjetljivih informacija, u kojima je sudjelovao Credit Suisse, imale su isti cilj.

336 Osim toga, razgovori koji su se osobito odvijali za vrijeme razdoblja sudjelovanja društva Credit Suisse potkrepljuju ocjene iz pobijane odluke prema kojima su, u biti, objektivni elementi potvrdili da su protutržišna ponašanja sudionika bila međusobno povezana i da su ta ponašanja doprinijela sveobuhvatnom planu kojim se nastojao postići protutržišni cilj koji je opisala Komisija.

337 U tom pogledu, potrebno je utvrditi, kao prvo, da su predmetna ponašanja pratila jednake načine djelovanja („*modus operandi*”), odnosno svakodnevne i česte razgovore o poslovno osjetljivim informacijama u okviru dotičnog foruma za raspravu. Osim toga, ta su se ponašanja odvijala u okviru „privatnog” foruma za raspravu. Naime, tužitelji ne osporavaju, kao što su to potvrdili na raspravi, da je dotičnom forumu za raspravu bilo moguće pristupiti samo uz osobni poziv (vidjeti primjerice uvodne izjave 107. i 111. pobijane odluke).

338 Kao drugo, dotična ponašanja uključivala su stabilnu grupu poduzetnika, i to Barclays, HSBC, RBS te UBS i odvijala su se između istih fizičkih osoba koje su u njima sudjelovale za račun tih poduzetnika tijekom usporednih ili susjednih razdoblja. Ta se grupa povećala nakon što je trgovac jedne od tih banaka promijenio poslodavca i preuzeo funkcije u društvu Credit Suisse, što je dovelo do sudjelovanja potonjeg društva u razmjenama poslovno osjetljivih informacija na dotičnom forumu za raspravu tijekom cijelog relevantnog razdoblja.

339 Međutim, nejasna i nepotkrijepljena argumentacija tužiteljâ kojom se samo želi „opravdati” ponašanja koja su se odvijala na dotičnom forumu za raspravu navodno uobičajenom i dobro poznatom upotrebom višestranih foruma za raspravu ili pak navodno redovitom prirodom svakodnevnog modela komunikacija ni na koji način ne umanjuje utvrđenje da je doista postojala privatna i stabilna grupa subjekata i poduzetnika koji su sudjelovali u dotičnim razmjenama.

340 Usto, čak i pod pretpostavkom da su trgovci sudionici bili članovi drugih foruma za raspravu, s obzirom na to da se forumi za raspravu uvelike koriste na promptnom deviznom tržištu, ili pak da se sastav tih foruma često mijenjao, na temelju svih razmjena informacija analiziranih u pobijanoj odluci ipak se može utvrditi identitet trgovaca koji su sudjelovali u dotičnom forumu za raspravu za vrijeme cijelog trajanja povrede.

341 Kao treće, postojanje sveobuhvatnog plana koji ima jedinstven protutržišni cilj uostalom potvrđuju drugi podaci iz spisa. Kao što to proizlazi iz svih dokaza koji potječu iz razdoblja počinjenja povrede koje je prikupila Komisija, sva dotična ponašanja odnosila su se na iste proizvode, odnosno na valute iz skupine G10. Tu ocjenu ilustrira više razgovora koje je Komisija analizirala u pobijanoj odluci, prema kojima su isti trgovci tijekom istog dana razmjenjivali informacije u vezi s navedenim valutama (vidjeti, primjerice, razgovore navedene u točkama 92., 101. i 132. ove presude).

342 Naime, s obzirom na to da su elementi navedeni u točkama 337. do 341. ove presude relevantni za ocjenu toga jesu li ponašanja dio sveobuhvatnog plana i jesu li dio jedinstvene povrede na temelju sudske prakse navedene u točki 334. ove presude, Komisija je pravilno zaključila da postoji sveobuhvatan plan kojim se nastoji postići zajednički cilj.

343 Osim toga, kad je riječ o navodno legitimnim razlozima razmjena informacija koje pozitivno utječu na tržišno natjecanje, s obzirom na to da se u njima ponavljaju argumenti istaknuti u okviru drugog dijela drugog tužbenog razloga analiziranog u ovoj presudi, upućuje se na rasuđivanje izneseno u točkama 287. do 319. ove presude radi njihova odbijanja na temelju tih istih razloga.

344 Stoga valja odbiti argumentaciju tužiteljâ kojom žele dovesti u pitanje Komisijin zaključak o postojanju sveobuhvatnog plana kojim se nastoji postići zajednički cilj.

2) Saznanja i namjera doprinošenja zajedničkom cilju

345 U uvodnim izjavama 500. do 505. pobijane odluke Komisija je ispitala namjeru društva Credit Suisse da doprinese zajedničkom cilju i njegova saznanja o protupravnim ponašanjima drugih sudionika. Ona je u biti smatrala, s jedne strane, da je njegov trgovac imao namjeru doprinijeti tom cilju jer je primao i pružao poslovno osjetljive informacije na dotičnom forumu za raspravu i, s druge strane, da je znao za razmjene informacija i prethodni dogovor te da je znao ili, u svakom slučaju, morao razumno predvidjeti činjenicu da su razmjene informacija trgovcima omogućavale da utvrde prilike za koordiniranje. Usto, u uvodnim izjavama 507. do 538. pobijane odluke, Komisija je odbila veći broj argumenata društva Credit Suisse.

346 Naposljetku, što se tiče odgovornosti društva Credit Suisse za jedinstvenu i trajnu povredu, Komisija ga je u uvodnim izjavama 539. do 547. pobijane odluke oslobodila od odgovornosti za prethodni dogovor i povremene slučajeve koordiniranja, ali ga je ipak smatrala odgovornim za opsežne i opetovane razmjene aktualnih poslovno osjetljivih informacija, ili onih koje su usmjerene na budućnost, a koje su bile dio navedene povrede.

347 Tužitelji prigovaraju Komisiji da je donijela zaključak o tome da je njihov trgovac znao za protutržišni cilj, pa čak i za sveobuhvatni protutržišni plan, na temelju, s jedne strane, utvrđenja prema kojima razgovori upućuju na to da je navedeni trgovac bio upoznat s identitetom administratora i članova dotičnog foruma za raspravu (uvodna izjava 527. pobijane odluke), da ga se zvalo njegovim nadimkom kad se vratio na navedeni forum za raspravu (uvodna izjava 525. pobijane odluke), da se tom forumu nije pridružio niti na njega bio pozvan slučajno (uvodna izjava 155. pobijane odluke), da se bavio istim praksama otkad mu se pridružio ili da je pak morao znati da su cilj i pravila tog foruma bili nepromijenjeni (uvodna izjava 521. pobijane odluke) i, s druge strane, na temelju prijedloga za nagodbu druge banke, koja nije adresat pobijane odluke, za koju je trgovac društva Credit Suisse prethodno radio. U tom pogledu, ističu da je Komisija počinila pogrešku koja se tiče prava time što je svoju odluku utemeljila na dokazima o razgovorima i na prijedlogu za nagodbu druge banke koji su prethodili razdoblju sudjelovanja društva Credit Suisse u povredi.

348 Komisija osporava argumente tužiteljâ.

349 Kao prvo, s jedne strane, treba istaknuti da se većina Komisijinih utvrđenja iz uvodnih izjava pobijane odluke, navedenih u točki 347. ove presude temelji na razgovorima od 7. veljače 2012. koji su se dakle odvijali za vrijeme relevantnog razdoblja. S druge strane, treba istaknuti da je

Komisija u uvodnoj izjavi 519. pobijane odluke s pravom smatrala da je prethodno zaposlenje trgovca društva Credit Suisse bilo dio okolnosti i da ga je mogla uzeti u obzir kako bi utvrdila da je to društvo znalo za povredu. Naime, kao što je to Komisija istaknula u svojem odgovoru na tužbu, iz sudske prakse proizlazi da su događaji koji su se dogodili izvan razdoblja povrede koja se stavlja na teret poduzetniku, elementi koji čine dio skupa indicija na koji se Komisija može pozvati kako bi dokazala protutržišnu narav ponašanja tog poduzetnika (vidjeti u tom smislu presudu od 2. veljače 2012., Denki Kagaku Kogyo i Denka Chemicals/Komisija, T-83/08, neobjavljenu, EU:T:2012:48, t. 188.).

350 Kao drugo, valja podsjetiti na to da je utvrđenje postojanja jedinstvene povrede različito od pitanja može li se odgovornost u cjelini pripisati poduzetniku (vidjeti u tom smislu presudu od 26. rujna 2018., Infineon Technologies/Komisija, C-99/17 P, EU:C:2018:773, t. 174.). Osim toga, pripisivanje poduzetniku jedinstvene i trajne povredu u cjelini treba ocijeniti s obzirom na dva elementa, odnosno, kao prvo, na namjerni doprinos navedenog poduzetnika zajedničkim ciljevima koje nastoje ostvariti svi sudionici i, kao drugo, na činjenicu da je znao za protupravna postupanja koja su planirali ili izvršavali drugi poduzetnici pri ostvarivanju istih ciljeva ili činjenicu da ih je trebao moći razumno predvidjeti i biti spreman snositi s njima povezan rizik (vidjeti točke 324. do 329. ove presude).

351 U ovom slučaju, s obzirom na izričit tekst uvodnih izjava 543., 545. i 547. pobijane odluke, u vezi s izrekom navedene odluke, treba smatrati da Komisija, kao što je to potvrdila na raspravi odgovarajući na pitanje Općeg suda, odgovornost za jedinstvenu i trajnu povredu u cjelini ne pripisuje društvu Credit Suisse, nego mu pripisuje odgovornost za tu povredu u mjeri u kojoj je sudjelovalo u jednom od njezinih sastavnih elemenata, odnosno u opsežnim i opetovanim razmjenama poslovno osjetljivih aktualnih informacija ili onih usmjerenih na budućnost.

352 Međutim, s obzirom na to da se društvo Credit Suisse ne smatra odgovornim za predmetnu povredu u cjelini, nego samo u mjeri u kojoj je sudjelovao u jednom od njezinih sastavnih elemenata, u predmetnom slučaju uopće nije nužno analizirati je li imao saznanja o tajnim ponašanjima drugih sudionika te povrede i je li vlastitim ponašanjem namjeravao doprinijeti zajedničkim ciljevima svih sudionika (vidjeti u tom smislu presudu od 26. rujna 2018., Infineon Technologies/Komisija, C-99/17 P, EU:C:2018:773, t. 177.).

353 Iz toga posljedično proizlazi da obrazloženje pobijane odluke koje se odnosi na „namjeru doprinosa zajedničkom cilju i na saznanja” ni na koji način ne utječe na pripisivanje navedene povrede društvu Credit Suisse. Tužitelji slijedom toga ne mogu s uspjehom osporavati osnovanost razloga iz tog obrazloženja da bi doveli u pitanje navedeno pripisivanje.

3) Distanciranje od razmjena informacija

354 U uvodnim izjavama 529. do 533. pobijane odluke, odgovarajući na argumente koje je društvo Credit Suisse iznijelo tijekom upravnog postupka, Komisija je smatrala da trgovac te banke ne samo da se nije distancirao od predmetnih razmjena informacija, nego je nastavio sudjelovati u toj razmjeni nakon što ga je zaposlilo društvo Credit Suisse.

355 Tužitelji u okviru svoje argumentacije ističu da je Komisija trgovcu društva Credit Suisse pogrešno prigovorila da se nije distancirao od razmjena informacija koje su se odvijale na dotičnom forumu za raspravu kako bi izbjegao svoju odgovornost. Smatraju da su trgovci bili automatski povezani sa

svim forumima za raspravu čiji su bili članovi za vrijeme svojeg spajanja na sustav Bloomberg, pri čemu na temelju tog pukog spajanja nije moguće donijeti zaključak o tome da je znao za razgovore u kojima nije sudjelovao.

356 Komisija osporava argumente tužiteljâ.

357 U tom pogledu, kad je riječ o pitanju može li Komisija kao dokaz protutržišnog postupanja upotrijebiti razgovore koji su se odvijali na forumu za raspravu na koji se poduzetnik prijavio, ali u kojima nije aktivno sudjelovao, valja podsjetiti na to da, prema ustaljenoj sudskoj praksi, pasivni načini sudjelovanja u povredi, kao što su nazočnost nekog poduzetnika na sastancima na kojima su sklopljeni sporazumi koji imaju protutržišni cilj, a da se tomu nije izrijekom protivio, ukazuju na suučesništvo koje može dovesti do njegove odgovornosti na temelju članka 101. stavka 1. UFEU-a, s obzirom na to da prešutno odobravanje zabranjene inicijative, bez javnog distanciranja od njezina sadržaja ili njezina prijavljivanja upravnim tijelima, za učinak ima ohrabrivanje nastavljanja povrede i ugrožavanje njezina razotkrivanja (vidjeti u tom smislu presudu od 22. listopada 2015., AC-Treuhand/Komisija, C-194/14 P, EU:C:2015:717, t. 31. i navedenu sudsku praksu).

358 Jasno je da se narav dotične povrede, koja se pojavila u obliku višestranih kontakata između različitih subjekata na dotičnom forumu za raspravu, ne može smatrati „sudjelovanjem" na „sastanku" u smislu sudske prakse navedene u točki 357. ove presude. Međutim, tužitelji ne iznose razloge koji sprečavaju prenošenje te sudske prakse na razgovore vođene u okviru internetskih forumâ za raspravu. Naime, činjenica da trgovci banaka uključenih u djela nisu fizički prisutni, nego da su se samo iz daljine spojili na dotični forum za raspravu na kojem su se odvijale sporne razmjene informacija, nije relevantna ako se sadržaj tih razmjena informacija, kao što to proizlazi iz točaka 77. do 173. ove presude, pokaže protutržišnim.

359 Osim toga, u mjeri u kojoj upućivanje tužitelja na presude od 30. studenoga 2011., Quinn Barlo i dr./Komisija (T-208/06, EU:T:2011:701, t. 51.) i od 10. listopada 2014., Soliver/Komisija (T-68/09, EU:T:2014:867, t. 105.), treba razumjeti na način da žele osporiti primjenu sudske prakse o zahtjevu javnog distanciranja iako nije utvrđena protutržišna priroda tih razmjena, valja ga odbiti kao neosnovanog. Naime, Komisija je na temelju razloga navedenih u točkama 77. do 173. ove presude, dokazala protutržišnu narav dotičnih razmjena.

360 Tako je Komisija u ovom slučaju mogla s pravom smatrati da je Credit Suisse znao za razmjene informacija koje su se odvijale na dotičnom forumu za raspravu na koji se spojio njegov trgovac, iako on nije aktivno sudjelovao u nekima od razmjena informacija analiziranih u pobijanoj odluci. Stoga je, s obzirom na izostanak javnog distanciranja ili prijave dotičnih praksi upravnim tijelima, moguće utvrditi odgovornost društva Credit Suisse.

361 Drukčije bi moglo biti samo da su tužitelji na temelju određenih i konkretnih dokaza o vremenu i datumu mogli dokazati da Credit Suisse stvarno nije znao za inkriminirajuću razmjenu odnosno razmjene ili da je za njih saznao tek onda kad su informacije sadržane u tim razmjenama izgubile svoju osjetljivu prirodu.

362 U tom pogledu, tužitelji – koji samo ističu da od više od 100 razmjena informacija analiziranih u pobijanoj odluci, njih 36 odgovara slučajevima u kojima trgovac društva Credit Suisse (i.) nije bio spojen na forum, (ii.) nije bio aktivan i (iii.) nije bio zaposlen u društvu Credit Suisse – nisu podnijeli nijedan dokaz u tom smislu, pri čemu ne upućuju ni na koju drugu konkretnu razmjenu informacija. Međutim, na temelju takvih nepotkrijepljenih tvrdnji koje su općenito i neodređeno

usmjerene protiv 36 razmjena informacija analiziranih u navedenoj odluci, ne može se dovesti u pitanje Komisijin zaključak prema kojem je taj trgovac sudjelovao u svim razmjenama informacija analiziranima u pobijanoj odluci za relevantno razdoblje i stoga, Komisijin zaključak o odgovornosti društva Credit Suisse koja je utvrđena zbog tog sudjelovanja.

363 Stoga valja zaključiti da Komisijin zaključak ne sadržava pogrešku, a argumente koje su tužitelji istaknuli protiv njega treba odbiti.

364 K tomu, ako se tužitelji u naslovu ovog tužbenog razloga te u naslovu i tekstu ovog dijela pozivaju na nedostatnost obrazloženja, u biti u pogledu kvalifikacije jedinstvene i trajne povrede iz pobijane odluke te čak i pod pretpostavkom da takvo nepotkrijepljeno pozivanje može biti dopušten argument u smislu članka 76. točke (d) Poslovnika, treba utvrditi da Komisija nije počinila nikakvu povredu obveze obrazlaganja na temelju članka 296. drugog stavka UFEU-a. Naime, iz ispitivanja ovog tužbenog razloga proizlazi da su objašnjenja iz pobijane odluke tužiteljima omogućila razumijevanje Komisijina rasuđivanja koje se odnosi na tu kvalifikaciju, a Općem sudu izvršavanje njegova nadzora u tom pogledu, čime su ispunjeni zahtjevi iz navedene odredbe (vidjeti u tom pogledu presudu od 23. studenoga 2023., Ryanair/Komisija, C-210/21 P, EU:C:2023:908, t. 105. i navedenu sudsku praksu).

365 Stoga valja odbiti prvi dio trećeg tužbenog razloga.

b) Drugi dio trećeg tužbenog razloga, koji se temelji na pogrešci koja se tiče prava u pogledu kvalifikacije prethodnog dogovora kao elementa jedinstvene i trajne povrede u kojoj je moguće sudjelovati u različitim omjerima

366 Tužitelji u okviru drugog dijela trećeg tužbenog razloga u biti tvrde da prethodni dogovor ne predstavlja vrstu ponašanja koje se razlikuje od razmjene informacija u kojoj je društvo Credit Suisse moglo djelomično sudjelovati, nego „*modus operandi*” navodne povrede. Zaključuju da je Komisija počinila pogrešku, čak i da je sama sebi proturječila time što je smatrala da činjenica da nije sudjelovalo u prethodnom dogovoru i povremenim slučajevima koordiniranja ne mijenja zaključak o sudjelovanju tog društva u razmjenama informacija.

367 Komisija osporava argumente tužiteljâ.

368 Prije svega, valja istaknuti da tužitelji – u okviru drugog dijela trećeg tužbenog razloga, u ograničenoj mjeri i upućivanjem na argumente iznesene u okviru prvog tužbenog razloga – ponavljaju svoju tvrdnju koja se u biti odnosi na nepostojanje autonomije razmjena informacija u odnosu na prethodni dogovor. Međutim, tu tvrdnju treba odbiti zbog istih razloga kao što su oni navedeni u točkama 48. do 59. ove presude.

369 S obzirom na navedeno, valja podsjetiti na to da je Komisija pravilno utvrdila da su prethodni dogovor i razmjene informacija zasebni elementi jedinstvene i trajne povrede, koja je izvršavana istim načinima djelovanja („*modus operandi*”), i to svakodnevnim i čestim razgovorima o poslovno osjetljivim informacijama na dotičnom forumu za raspravu (vidjeti točke 334. do 342. ove presude). Štoviše, iz dokaza navedenih u pobijanoj odluci proizlazi da je trgovac društva Credit Suisse sudjelovao u razmjenama informacija koje su se odvijale na dotičnom forumu za raspravu, što su tužitelji izričito priznali u svojim pismenima, barem u odnosu na veliku većinu tih razmjena.

370 Stoga, s obzirom na opsežne i opetovane razmjene poslovno osjetljivih aktualnih informacija ili onih usmjerenih na budućnost, analiziranih u pobijanoj odluci, pogreška u kvalifikaciji koju je Komisija počinila u odnosu na razgovor od 9. svibnja 2012., analiziran u uvodnoj izjavi 276. pobijane odluke (vidjeti točke 107. do 117. ove presude) ne utječe na Komisijin zaključak da je društvo Credit Suisse sudjelovalo u jedinstvenoj i trajnoj povredi.

371 Osim toga, valja istaknuti da tužitelji u svojim pismenima pred Općim sudom ne osporavaju trajnu prirodu jedinstvene povrede. Na raspravi su međutim naveli da bi takva tvrdnja – s obzirom na činjenicu da se na temelju određenih razmjena informacija na kojima je Komisija utemeljila pobijanu odluku, ne može dokazati postojanje jedinstvene i trajne povrede – trebala i Opći sud navesti na to da analizira trajnost cijelog zabranjenog sporazuma kojeg su te razmjene informacija navodno bile dio. Međutim, s obzirom na to da, kao što je to Komisija u biti istaknula na raspravi, nije iznesen u okviru tužbe, takav je argument tužiteljâ, koji se ne temelji na činjeničnim ili pravnim pitanjima za koja se saznalo tijekom postupka i koji se ne može shvatiti kao proširenje njezine argumentacije iznesene u potporu trećem tužbenom razlogu, nepravodoban i stoga nedopušten u skladu s člankom 84. stavkom 1. Poslovnika koji u biti zabranjuje iznošenje novih argumenata tijekom postupka (vidjeti u tom smislu presudu od 16. prosinca 2020., Fakro/Komisija, T-515/18, neobjavljenu, EU:T:2020:620, t. 92.).

372 Stoga treba potvrditi Komisijin zaključak da je Credit Suisse sudjelovao u jedinstvenoj i trajnoj povredi, u mjeri u kojoj je riječ o razmjenama informacija.

373 Iz prethodno navedenog proizlazi da valja odbiti drugi dio trećeg tužbenog razloga i, slijedom toga, taj tužbeni razlog u cijelosti.

4. Peti tužbeni razlog koji se temelji na povredi načela dobre uprave

374 U okviru svojeg petog tužbenog razloga tužitelji Komisiji prigovaraju da je u biti povrijedila načelo dobre uprave. Tvrde da je Komisija povrijedila svoju obvezu provođenja nepristrane i pažljive istrage o dokazima iz spisa, selektivno se oslanjajući na njih i izjave trećih stranaka u hibridnom postupku, što ne može opravdati navodnom obradom brojnih financijskih predmeta.

375 Osim toga, načelo slobodne ocjene dokaza ne treba razumjeti na način da je Komisijino tumačenje dokaza – koje bi bilo očito nespojivo s pravima obrane društva Credit Suisse – odlučujuće. Iz načela prema kojem pretpostavka nedužnosti za tužitelja znači primjenu načela *in dubio pro reo*, proizlazi da je, u slučaju nepouzdanih dokaza, i njegov teret podnošenja dokaza koji osporavaju Komisijine tvrdnje također slab.

376 Osim toga, Komisija s jedne strane nije ispunila svoju obvezu da kritički ispita informacije dostavljene u okviru postupka nagodbe, niti je, s druge strane, u okviru redovnog postupka „iznova, u skladu s načelom ‚*tabula rasa*'" „preispitala dokaze kojima je raspolagala". Komisija nije pravilno izvršila ni svoju diskrecijsku ovlast koja joj omogućuje da odluči o prikladnosti donošenja dodatnih istražnih mjera.

377 Komisija osporava argumentaciju tužiteljâ.

378 U skladu s člankom 41. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, koji se odnosi na „pravo na dobru upravu", svatko ima pravo, među ostalim, da institucije Unije njegove predmete obrađuju nepristrano. Takva obveza nepristranosti obuhvaća, s jedne strane, subjektivnu nepristranost, u smislu da nijedan član institucije u pitanju koji je zadužen za predmet ne smije pokazati

pristranosti ili osobne predrasude te, s druge strane, objektivnu nepristranost, u smislu da institucija mora pružiti dovoljno jamstva da isključi svaku legitimnu sumnju u tom pogledu (vidjeti presudu od 11. srpnja 2013., Ziegler/Komisija, C-439/11 P, EU:C:2013:513, t. 155. i navedenu sudsku praksu).

379 Među jamstvima koje se pravnim poretkom Unije dodjeljuju u upravnim postupcima, koja su povezana s načelom dobre uprave, nalazi se obveza nadležne institucije da pažljivo i nepristrano ispita sve relevantne elemente konkretnog slučaja (vidjeti presudu od 27. rujna 2012., Shell Petroleum i dr./Komisija, T-343/06, EU:T:2012:478, t. 170. i navedenu sudsku praksu).

380 Prije svega, valja istaknuti da tužitelji, iako se u okviru ovog tužbenog razloga pozivaju na povredu prava obrane, u tom pogledu ne iznose nikakvu konkretnu argumentaciju. Naime, čini se da se njihova argumentacija zapravo temelji na pogrešnoj zamjeni između Komisijina poštovanja zahtjeva objektivne nepristranosti, s jedne strane, i stvarne mogućnosti iznošenja obrane u trenutku kad je Komisija društvu Credit Suisse uputila prigovore, s druge strane. Tužitelji ne osporavaju da je Credit Suisse u okviru redovnog upravnog postupka prije donošenja pobijane odluke imao priliku učinkovito ostvarivati svoja prava obrane u skladu sa svim postupovnim jamstvima povezanima s njihovim izvršavanjem, u pisanom i usmenom obliku, te stoga osporiti činjenice i dokaze na temelju kojih je Komisija donijela svoju odluku.

381 S obzirom na to, tužitelji smatraju da je Komisija „zanemarila” „bojazni” i pojašnjenja koja je Credit Suisse iznio tijekom upravnog postupka, zbog čega je ona navodno povrijedila svoju obvezu nepristranosti prilikom *„de novo* preispitivanja dokaza kojima raspolaže, u skladu s načelom ‚tabula rasa'”. Međutim, nijedan argument tužiteljâ ne dokazuje da Komisija u ovom slučaju nije pružila sva jamstva kako bi isključila svaku legitimnu sumnju u svoju nepristranosti prilikom ispitivanja predmeta u odnosu na društvo Credit Suisse a osobito prilikom ispitivanja argumenata i dokaza koje je to društvo moglo podnijeti u okviru izvršavanja svojih prava obrane tijekom redovnog upravnog postupka. Naime, činjenica da Komisija navedene „bojazni” i pojašnjenja koja je Credit Suisse iznio tijekom upravnog postupka nije smatrala uvjerljivima, obuhvaćena je ispitivanjem osnovanosti ocjena koje je ta institucija izvršila, a ne nadzorom nad poštovanjem jamstava priznatih pravom Unije u redovnom upravnom postupku.

382 Stoga tužitelji Komisiji ne mogu valjano prigovoriti da nije izvršila svoju diskrecijsku ovlast u pogledu svrsishodnosti donošenja dodatnih istražnih mjera kako bi se provjerile tvrdnje koje je Credit Suisse iznio tijekom upravnog postupka. Naime, potonja tvrdnja, osim što je općeg karaktera s obzirom na to da tužitelji u njoj samo navode da bi Komisijina uporaba dodatnih istražnih ovlasti bila „prikladna na složenom tržištu”, temelji se na pogrešnoj pretpostavci prema kojoj konkurenti na predmetnom tržištu, u uobičajenom tijeku njihova poslovanja, mogu razmjenjivati poslovno osjetljive informacije.

383 U svakom slučaju, Komisija – s obzirom na to da raspolaže marginom prosudbe u pogledu prikladnosti donošenja istražnih mjera – (vidjeti u tom smislu presudu od 2. veljače 2022., Scania i dr./Komisija, T-799/17, EU:T:2022:48, t. 154.), uopće nije bila dužna upotrijebiti svoje istražne ovlasti kako bi zatražila dodatne podatke ili se savjetovala sa stručnjakom radi provjere tvrdnji društva Credit Suisse.

384 Osim toga, valja smatrati da zahtjev nepristranosti prilikom *de novo* preispitivanja predmeta u odnosu na postupak nagodbe, u pogledu stranke koja je odlučila da se neće nagoditi, ne može biti prepreka tomu da Komisija dođe do činjeničnih utvrđenja ili pravnih kvalifikacija koji su slični onima iz odluke o nagodbi, ako dokazi kojima raspolaže idu u tom smjeru (vidjeti, suprotno tomu, presudu od 2. veljače 2022., Scania i dr./Komisija, T-799/17, EU:T:2022:48, t. 149.).

385 U tom pogledu, uzimajući u obzir navode tužiteljâ o dokazima na temelju kojih je Komisija donijela pobijanu odluku, nije moguće utvrditi njezinu bilo kakvu pristranost. Naime, tužitelji samo ističu da je Komisija navodno odabrala dokaze koji su skladu s njezinim unaprijed utvrđenim tumačenjem događaja u predmetu, a da s tim u vezi ne daju nikakvu konkretnu naznaku. Štoviše, oni samo tvrde da je Komisija odbila druge dokaze društva Credit Suisse koji navodno dovode u pitanje Komisijine zaključke iz pobijane odluke, ponavljajući u okviru jedne rečenice argumentaciju istovjetnu onoj koja je odbijena u okviru njihova prvog tužbenog razloga.

386 Osim toga, s obzirom na to da tužitelji ponavljaju svoje argumente iznesene u okviru prvog tužbenog razloga, koji se temelje na tvrdnji da dokazi podneseni radi primjene pokajničkog programa i dokumenti koji su doveli do nagodbe izazivaju sumnje u pravila prethodnog dogovora koja je utvrdila Komisija, valja podsjetiti na to da ih Opći sud ne treba ispitati zbog razloga navedenih u točki 58. ove presude.

387 Osim toga, s obzirom na to da je Komisija, oslanjajući se na dostatan skup indicija iz ovog predmeta, utvrdila postojanje povrede i sudjelovanje društva Credit Suisse u njoj, okolnost da su određene Komisijine tvrdnje o cilju razmjene informacija preuzete iz rečenice izjave koju je dala treća osoba u upravnom postupku ne može upućivati ni na kakvu povredu načela dobre uprave. Naposljetku, što se tiče tvrdnje tužiteljâ prema kojoj, u biti, pretpostavka nedužnosti znači da je, u slučaju nepouzdanih dokaza teret tužitelja koji se odnosi na podnošenje dokaza koji opovrgavaju Komisijine tvrdnje slab, tu tvrdnju treba odbiti jer tužitelji nisu dokazali da su dokazi na koje se Komisija oslonila bili nepouzdani.

388 Peti tužbeni razlog treba u cijelosti odbiti zbog prethodno navedenih razloga.

5. Zaključak o članku 1. pobijane odluke

389 Iz ispitivanja prvog, drugog, trećeg i petog tužbenog razloga, istaknutih u prilog zahtjevu za poništenje članka 1. pobijane odluke na temelju kojeg je Komisija smatrala da je društvo Credit Suisse povrijedilo članak 101. stavak 1. UFEU-a sudjelovanjem u jedinstvenoj i trajnoj povredi, proizlazi da ti tužbeni razlozi nisu osnovani i da stoga treba odbiti taj dio tužbenog zahtjeva.

B. Članak 2. točka (a) pobijane odluke

1. Četvrti tužbeni razlog, koji se temelji na povredi članka 23. Uredbe 1/2003, Smjernica o metodi za izračunavanje kazni, načelâ proporcionalnosti i jednakog postupanja te obveze obrazlaganja

390 U okviru svojeg četvrtog tužbenog razloga tužitelji prigovaraju Komisiji da je u različitim stadijima izračuna iznosa novčane kazne izrečene društvu Credit Suisse počinila razne pogreške. Taj tužbeni razlog dijeli se na pet dijelova. Prvi dio temelji se na pogrešci u izračunu približne vrijednosti. Drugi dio temelji se na pogrešci koja se odnosi na smanjenje novčane kazne

odobreno na temelju olakotnih okolnosti. Treći dio temelji se na pogrešci u vezi s precjenjivanjem novčane kazne na temelju čimbenika povezanog s težinom povrede. Prvi žalbeni razlog temelji se na povredi načela jednakog postupanja. Naposljetku, peti dio temelji se na nedostatnosti obrazloženja pobijane odluke o proporcionalnosti izračuna novčane kazne izrečene tužiteljima u odnosu na onu izrečenu drugim sudionicima povrede.

391 Prije svega, treba podsjetiti na to da se sustav sudskog nadzora Komisijinih odluka u vezi s postupcima na temelju članaka 101. i 102. UFEU-a sastoji od kontrole zakonitosti akata institucija, koja je utvrđena u članku 263. UFEU-a (vidjeti presudu od 26. rujna 2018., Infineon Technologies/Komisija, C-99/17 P, EU:C:2018:773, t. 47. i navedenu sudsku praksu).

392 Kad je riječ o opsegu nadzora zakonitosti predviđenog u članku 263. UFEU-a, on se proteže na sve elemente Komisijinih odluka u vezi s postupcima primjene članaka 101. i 102. UFEU-a nad kojima sud Unije provodi detaljan nadzor kako prava tako i činjenica u pogledu razloga koje ističe tužitelj i uzimajući u obzir sve elemente koje je tužitelj naveo (vidjeti presudu od 26. rujna 2018., Infineon Technologies/Komisija, C-99/17 P, EU:C:2018:773, t. 48. i navedenu sudsku praksu).

393 Sud se pri provedbi tog nadzora ne može osloniti na diskrecijsku ovlast Komisije ni u pogledu izbora elemenata uzetih u obzir prilikom primjene kriterija navedenih u Smjernicama o metodi za utvrđivanje kazni ni u pogledu ocjene tih elemenata kako bi odustao od provođenja detaljnog nadzora nad pravom i činjenicama (presuda od 8. prosinca 2011., Chalkor/Komisija, C-386/10 P, EU:C:2011:815, t. 62.).

394 Treba međutim podsjetiti na to da sudovi Unije ne mogu, u okviru nadzora zakonitosti iz članka 263. UFEU-a, vlastitim obrazloženjem zamijeniti ono autora pobijanog akta (vidjeti u tom smislu presudu od 24. siječnja 2013., Frucona Košice/Komisija, C-73/11 P, EU:C:2013:32, t. 89. i navedenu sudsku praksu).

395 Kao prvo, Komisija je u uvodnim izjavama 574. do 660. pobijane odluke istaknula da je Credit Suisse namjerno povrijedio članak 101. UFEU-a i da mu stoga namjerava izreći novčanu kaznu u skladu s metodologijom utvrđenom u Smjernicama o metodi za utvrđivanje kazni.

396 Kao drugo, u okviru utvrđivanja vrijednosti prihoda od prodaje koja služi kao polazna točka za izračun osnovnog iznosa novčanih kazni, Komisija je utvrdila da proizvodi o kojima je riječ, odnosno valute iz skupine G10, ne generiraju prodaju u uobičajenom smislu pojma i stoga ih nije moguće izravno pratiti na računima uključenih poduzetnika. Stoga je u ovom slučaju bilo primjereno izračunati približnu vrijednost. Potonja se temeljila, s jedne strane, na zamišljenim iznosima utvrđenima na godišnjoj razini koji odgovaraju valutnim parovima kojima se najviše trgovalo, uključujući jednu od valuta Europskog gospodarskog prostora (EGP) (euro, dansku krunu, funtu sterlinga, norvešku i švedsku krunu), transakcije koje su sklopljene s drugim ugovornim stranama na području EGP-a tijekom mjeseci sudjelovanja poduzetnikâ u povredi i, s druge strane, na faktoru prilagodbe koji predstavlja razliku između ponuđenih i traženih cijena koja odražava vrijednost prihoda od djelatnosti održavanja tržišta i vrijednost prihoda od djelatnosti trgovanja za vlastiti račun.

397 Kao treće, Komisija je osnovni iznos novčane kazne društva Credit Suisse izračunala uzimajući u obzir udio od 16 % približne vrijednosti na temelju težine sporne povrede, pomnožen s koeficijentom trajanja za društvo Credit Suisse, odnosno 0,42 dijela godine, čemu je naposljetku dodala iznos od 16 % u svrhu preventivnog djelovanja.

398 Četvrto, Komisija je prilagodila osnovni iznos izračunan za društvo Credit Suisse. U tom pogledu, nije utvrdila postojanje otegotnih okolnosti. Suprotno tomu, primijenila je olakotne okolnosti tako što je od osnovnog iznosa izračunanog za Credit Suisse oduzela 2 % zbog toga što nije odgovoran za prethodni dogovor, s jedne strane, i s druge strane za povremene slučajeve koordiniranja, odnosno riječ je o ukupnom umanjenju od 4 %. Naposljetku, novčanu kaznu izrečenu tom društvu nije povećala u svrhu preventivnog djelovanja.

a) Prvi dio četvrtog tužbenog razloga, koji se temelji na pogrešci u izračunu približne vrijednosti

399 Tužitelji osporavaju način na koji je u pobijanoj odluci utvrđena vrijednost prihoda od prodaje, tvrdeći da približna vrijednost koju je Komisija utvrdila znatno i proizvoljno precjenjuje vrijednost prihoda od prodaje društva Credit Suisse i ekonomsku važnost sporne povrede, čime je odstupila od pojma „vrijednost prihoda od prodaje” iz Smjernica o metodi za utvrđivanje kazni.

400 Komisija osporava te argumente.

401 U skladu s točkom 13. Smjernica o metodi za utvrđivanje kazni, „[u] određivanju osnovnog iznosa kazne koju će nametnuti, Komisija će upotrijebiti vrijednost prihoda od prodaje robe ili usluga tog poduzetnika na koju se povreda izravno ili neizravno […] odnosi u odgovarajućem zemljopisnom području unutar EGP-a”.

402 U njihovu uvodnom dijelu, Smjernice o metodi za utvrđivanje kazni u točki 6. Propisuju da se „kombinacija vrijednosti prihoda od prodaje na koju se odnosi povreda te trajanje povrede smatra […] primjerenom formulom koja odražava ekonomsku važnost povrede kao i relativnu težinu svakog poduzetnika u povredi”.

403 Stoga je cilj točke 13. Smjernica o metodi za utvrđivanje kazni kao polazište za izračunavanje novčane kazne koja se izriče nekom poduzetniku uzeti iznos koji odražava ekonomsku važnost povrede i težinu sudjelovanja dotičnog poduzetnika u toj povredi. Prema tome, iako se pojam „vrijednost prihoda od prodaje” iz te točke ne može proširiti do te mjere da uključuje prodaju dotičnog poduzetnika koja nije obuhvaćena područjem primjene dotičnog zabranjenog sporazuma, cilj postavljen tom odredbom ipak bi bio ugrožen kad bi se taj pojam tumačio na način da se odnosi samo na prihod ostvaren samom prodajom za koju je utvrđeno da je stvarno bila obuhvaćena tim zabranjenim sporazumom (presuda od 11. srpnja 2013., Team Relocations i dr./Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, t. 76.).

404 Također valja podsjetiti na to da iz točke 15. Smjernica o metodi za utvrđivanje kazni proizlazi da Komisija prilikom određivanja vrijednosti prihoda od prodaje koje je ostvario poduzetnik, uzima u obzir najbolje raspoložive podatke tog poduzetnika.

405 U uvodnim izjavama 584. do 620. pobijane odluke Komisija je utvrdila vrijednost prihoda od prodaje na temelju približne vrijednosti jer djelatnosti trgovanja valutama iz skupine G10 ne generiraju prodaju u uobičajenom smislu tog pojma.

406 U tom pogledu, Komisija je smatrala prikladnim kao približnu vrijednost uzeti zamišljene iznose društva Credit Suisse utvrđene na godišnjoj razini, koji odgovaraju valutnim parovima kojima se najviše trgovalo, uključujući jednu od valuta EGP-a, odnosno euro, funtu sterlinga, norvešku krunu, švedsku krunu ili dansku krunu, tijekom mjeseci sudjelovanja te banke u predmetnoj povredi, koja je počinjena s drugim ugovornim stranama s područja EGP-a, a ti su iznosi zatim

pomnoženi jedinstvenim faktorom prilagodbe, koji predstavlja razlika između ponuđenih i traženih cijena koja odražava vrijednost prihoda od djelatnosti održavanja tržišta (u daljnjem tekstu: faktor prilagodbe koji se odnosi na održavanje tržišta) i, s druge strane, od djelatnosti trgovanja za vlastiti račun (u daljnjem tekstu: faktor prilagodbe koji se odnosi na trgovanje za vlastiti račun). Komisija je stoga utvrdila da iznos od 381 888 991 eura predstavlja vrijednost prihoda od prodaje za društvo Credit Suisse.

1) Zamišljeni iznosi društva Credit Suisse utvrđeni na godišnjoj razini

407 Kad je riječ o argumentu društva Credit Suisse prema kojem su zamišljeni iznosi koji su relevantni za izračun približne vrijednosti uključivali transakcije u kojima je Credit Suisse kupio likvidna sredstva, a ne one u kojima ih je isporučio, Komisija je u uvodnoj izjavi 628. pobijane odluke potvrdila njegovu bespredmetnost. U tom je pogledu istaknula da ne treba uzeti u obzir način na koji su trgovci birali osigurati i upravljati rizikom povezanim s otvorenim pozicijama u svojem portfelju i da traženje likvidnih sredstava, držanje, povećanje ili zatvaranje otvorenih pozicija predstavljaju osnovu djelatnosti nekog trgovca i da je riječ o aktivnostima koje su dio kupovne i prodajne cijene koje su trgovci nudili svojim klijentima.

408 Tužitelji smatraju da metodologija koju je Komisija primijenila u pobijanoj odluci pogrešno uključuje zamišljene iznose povezane s transakcijama u okviru kojih si Credit Suisse osigurava likvidna sredstva, s obzirom na to da se takvim uključivanjem potonjem društvu pripisuju zamišljeni iznosi drugih banaka. Naime, ti iznosi predstavljaju troškove pružanja usluge održavanja tržišta i stoga ne mogu biti dio izračuna vrijednosti prihoda od prodaje, na temelju kojeg se žele utvrditi prihodi. Komisija je na taj način precijenila ekonomsku važnost navodne povrede.

409 Komisija osporava argumente tužiteljâ.

410 Prije svega, valja istaknuti da tužitelji ne dovode u pitanje sâmo načelo utvrđivanja zamišljenih iznosa na godišnjoj razini, nego iz njih nastoje isključiti transakcije kupnje valuta od strane društva Credit Suisse.

411 Imajući u vidu navedeno, valja utvrditi da je Komisija prilikom primjene metodologije za izračun približne vrijednosti, s obzirom na to da na računima uključenih poduzetnika nisu postojali iznosi koje je bilo moguće izravno pratiti, željela postupiti na način koji se može usporediti s izračunom vrijednosti prihoda od prodaje, u mjeri u kojoj se potonja ocjenjuje u odnosu na kombinaciju količine prodanih jedinica i njihove prodajne cijene (uvodne izjave 585. i 586. pobijane odluke). Stoga je navedena količina u ovom slučaju odgovarala zamišljenim iznosima utvrđenima na godišnjoj razini.

412 Komisija dakako prilikom izračuna tih zamišljenih iznosa nije pravila razliku između zamišljenih iznosa koji su jednaki transakcijama koje je Credit Suisse proveo u svrhu nabave likvidnih sredstava ili njihove isporuke. Međutim, izostanak takvog razlikovanja prilikom izračuna zamišljenih iznosa utvrđenih na godišnjoj razini, treba smatrati opravdanim posebnostima promptnog deviznog tržišta, koje tužitelji ne osporavaju, prema kojima prihodi ovise o cjelokupnoj transakciji zamjene nekog valutnog para, odnosno o prodajnoj i kupovnoj transakciji. Konkretnije, kao što to s pravom ističe Komisija, s obzirom na to da trgovac na tržištu promptnih deviznih transakcija želi ostvariti korist i od svojih kupovnih i prodajnih transakcija, transakcija čiji je cilj kupovina likvidnih sredstva na tržištu sastavni je dio njegove uobičajene aktivnosti na tom tržištu, i među ostalim, njegovih prihoda.

413 Suprotno onomu što tvrde tužitelji, transakcije kupovine valuta od strane društva Credit Suisse ne mogu se, kako bi se odredila približna vrijednost, isključiti iz zamišljenih iznosa zbog toga što one u biti ne predstavljaju prihode u strogom smislu te riječi, kao ni zbog činjenice da se toj banci pripisuju zamišljeni iznosi drugih banaka.

414 Tužitelji se u tom pogledu ne mogu valjano pozivati na metodu navedenu u bilješci priloženoj prilogu C.5 replici. Naime, oni u svojoj replici samo općenito upućuju na navedeni prilog. Međutim, nije na Općem sudu da među svim podacima iz spisa traži one koji su takve prirode da potkrjepljuju njihovu tvrdnju (vidjeti u tom smislu presudu od 27. rujna 2006., Roquette Frères/Komisija, T-322/01, EU:T:2006:267, t. 209.).

415 Osim toga, tužitelji ne osporavaju da su transakcije kojima si je Credit Suisse, među ostalim bankama, želio osigurati likvidna sredstva, izvršene na tržištu na koje je utjecao zabranjeni sporazum, na kojem je traženje likvidnih sredstava u konačnici dio upravljanja rizicima povezanima sa zalihama na razini portfelja. Međutim, osim kako bi se umjetno smanjila ekonomska važnost povrede koju je ta banka počinila i Komisiju slijedom toga navelo na izricanje novčanih kazni koje nisu u stvarnoj vezi s područjem primjene dotičnog zabranjenog sporazuma, približna vrijednost – poput vrijednosti prihoda od prodaje – ne može se izračunati samo na temelju transakcija za koje je utvrđeno da je taj zabranjeni sporazum utjecao na njih, nego se može izračunati, kao u ovom slučaju, na temelju svih transakcija obuhvaćenih navedenim zabranjenim sporazumom, kao što to proizlazi iz sudske prakse navedene u točki 403. ove presude.

416 Stoga je Komisija imala pravo kad je za izračun približne vrijednosti uzela zamišljene iznose društva Credit Suisse utvrđene na godišnjoj razini koji se odnose kako na transakcije kupovine tako i na transakcije prodaje deviznih valuta.

2) Jedinstveni faktor prilagodbe iz pobijane odluke

417 Komisija je u pobijanoj odluci, kako bi izračunala približnu vrijednost, u biti primijenila metodologiju koja se sastojala od množenja zamišljenih iznosa utvrđenih na godišnjoj razini s faktorom prilagodbe. Što se tiče tog faktora prilagodbe, Komisija je smatrala da se on sastoji, s jedne strane, od faktora prilagodbe povezanog s održavanjem tržišta i, s druge strane, od faktora prilagodbe povezanog s trgovanjem za vlastiti račun.

i) Faktor prilagodbe koji se odnosi na održavanje tržišta

418 U pobijanoj odluci, Komisija je, što se tiče vrijednosti prihoda od održavanja tržišta, smatrala da faktor prilagodbe treba iznositi 50 % razlike između kupovne i prodajne cijene kako bi se uzela u obzir činjenica da ukupna razlika između ponuđenih i traženih cijena ovisi o dvama dijelovima transakcije i da stoga prihodi koje je trgovac ostvario od određene transakcije predstavljaju polovinu te razlike. Kako bi utvrdila iznos te razlike, Komisija je odlučila upotrijebiti podatke iz razmjena informacija na dotičnom forumu za raspravu prilikom kojih se raspravljalo o razlikama između ponuđenih i traženih cijena u pogledu transakcija do iznosa od 500 milijuna u osnovnoj valuti, odnosno uzorak razmjena informacija koji obuhvaća razlike između tih cijena koje su se odvijale od 2011. do 2012. Tako je utvrdila raspon razlike između ponuđenih i traženih cijena koji se kreće od 6,2 do 8,9 bodova, a temelji se na metodologiji utvrđivanja, kao prvo, donje granice raspona razlike između ponuđenih i traženih cijena na najnižoj razini prosjeka i medijana minimalnih razlika između tih cijena i, kao drugo, gornje granice raspona na najvišoj razini prosjeka i medijana maksimalnih razlika. Taj je raspon poslužio za utvrđivanje prikladne razlike

između ponuđenih i traženih cijena, procijenjene na 7 bodova jer se ta razina nalazi blizu sredine razlike između kupovnog i prodajnog tečaja koji je posljedica tih razmjena koje su uključivale sve kombinacije valuta iz skupine G10 s najmanje jednom valutom EGP-a. Primjenom smanjenja za jednu polovinu razlike Komisija je procijenila da taj faktor prilagodbe iznosi 3,5 bodova (uvodne izjave 597., 598., 604. do 609. i bilješka na dnu stranice br. 501).

419 Tužitelji ističu da je faktor prilagodbe koji se odnosi na održavanje tržišta neprimjeren i pristran jer se koriste veće razlike između ponuđenih i traženih cijena čime se precjenjuje približna vrijednost društva Credit Suisse, a one ne odražavaju ekonomsku važnost povrede. Smatraju da je uzorak koji je Komisija upotrijebila u pobijanoj odluci ograničen i nereprezentativan, i to tim više jer se ne odnosi na razdoblje sudjelovanja društva Credit Suisse u navedenoj povredi. Komisija „primjerenost" svoje metodologije, prema njihovu mišljenju, nije mogla utemeljiti na činjenici da su stranke u postupku nagodbe prihvatile raspon novčanih kazni. U svakom slučaju, da je Komisija svoju odluku utemeljila na prethodno navedenom uzorku, mogla je ponderirati razlike na način da uzme u obzir raspodjelu transakcija kako bi taj uzorak postao reprezentativan.

420 Tužitelji su na raspravi potvrdili da su tijekom upravnog postupka Komisiji dostavili „najbolje raspoložive podatke" u odnosu na uzorak koji je uzela u obzir u pobijanoj odluci, odnosno podatke Bloomberg BFIX koji se odnose na relevantno razdoblje. Odgovarajući na mjeru upravljanja postupkom tužitelji su Općem sudu dostavili te podatke.

421 Komisija osporava argumente tužiteljâ. Prema njezinu mišljenju, uzorak razmjena informacija upotrijebljen u pobijanoj odluci najprikladnija je i najreprezentativnija baza podataka, s obzirom na to da je najbliža gospodarskoj djelatnosti društva Credit Suisse na koju se odnosi predmetna povreda. Naime, taj se uzorak odnosi na sve razgovore na dotičnom forumu za raspravu na kojem su se odvijale razmjene informacija kao i na posebne financijske proizvode na koje se odnosi povreda i potječe od poduzetnika koji su stvarno sudjelovali u toj povredi. Komisija smatra da nije bila dužna, kako bi osigurala jednako postupanje, izraditi metodologiju koja bi bila napravljena baš za društvo Credit Suisse, nego je uzela u obzir dokaze koji datiraju iz vremena nastanka činjenica koji se odnose na druge uključene poduzetnike. Osim toga, smatra da uzimanje u obzir samo transakcija koje su manje ili jednake 500 milijuna u osnovnoj valuti, čini reprezentativnim uzorak djelatnosti trgovanja uključenih poduzetnika. U svakom slučaju, zamišljenim iznosima utvrđenima na godišnjoj razini već je uzeto u obzir razdoblje pojedinačnog sudjelovanja društva Credit Suisse u povredi i težinu njegova sudjelovanja u povredi. Ta institucija traži da se odbiju argumenti tužiteljâ.

422 Komisija je na raspravi ponovila svoje stajalište prema kojem je uzorak razmjena informacija, koji je u pobijanoj odluci upotrijebljen za izračun faktora prilagodbe povezanog s održavanjem tržišta, bio reprezentativniji od podataka Bloomberga BFIX, jer je bio karakterističan za dotičnu povredu. Odgovarajući na mjeru upravljanja postupkom Komisija je dostavila navedeni uzorak koji je, prema njezinu mišljenju, predstavljao „najbolje raspoložive podatke" za navedeni izračun, na kojima se može utemeljiti najbolja moguća procjena ekonomske važnosti povrede.

423 U tom pogledu, valja istaknuti da se stranke slažu o relevantnosti uzimanja u obzir, u ovom slučaju, polovine razlike između ponuđenih i traženih cijena za potrebe izračuna faktora prilagodbe povezanog s održavanjem tržišta. Međutim, stranke se u bitnome ne slažu oko pitanja predstavlja li uzorak razgovora o razlikama između ponuđenih i traženih cijena, koji je u pobijanoj odluci upotrijebljen za izračun faktora prilagodbe povezanog s održavanjem tržišta, „najbolje raspoložive podatke" u smislu točke 15. Smjernica o metodi za utvrđivanje kazni.

424 Naime, s jedne strane valja podsjetiti na to da iz točke 15. Smjernica o metodi za utvrđivanje kazni proizlazi da „Komisija prilikom određivanja vrijednosti prihoda od prodaje koje je ostvario poduzetnik, uzima u obzir najbolje raspoložive podatke tog poduzetnika”. Stoga je njezina zadaća prilikom provedbe metodologije koju utvrđuje da, među ostalim, uzme u obzir „najbolje raspoložive podatke”, pri čemu sud Unije provodi detaljan nadzor prava i činjenica, kao što to proizlazi iz sudske prakse navedene u točki 393. ove presude.

425 S druge strane, Komisija je – prema sudskoj praksi Suda – usvajajući pravila postupanja kao što su Smjernice o metodi za utvrđivanje kazni i njihovim objavljivanjem najavila da će ih ubuduće primjenjivati na slučajeve na koje se one odnose, sama sebi nametnula granice u izvršavanju svoje diskrecijske ovlasti i ona od tih pravila ne može odstupiti a da to za posljedicu nema, ovisno o slučaju, njezino sankcioniranje zbog povrede općeg načela prava, kao što su jednako postupanje ili zaštita legitimnih očekivanja (vidjeti u tom smislu presudu od 28. lipnja 2005., Dansk Rørindustri i dr./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, t. 211.).

426 U ovom slučaju, iz pobijane odluke proizlazi da se uzorak koji je Komisija upotrijebila za potrebe izračuna faktora prilagodbe povezanog s održavanjem tržišta, odnosio na šesnaest razmjena informacija. Iz nje također proizlazi da se taj uzorak odnosi na razlike između ponuđenih i traženih cijena iz razgovora održanih 2011. godine (dva razgovora od 24. lipnja, razgovor od 11. srpnja, dva razgovora od 10. kolovoza, razgovor od 20. rujna, razgovor od 5. listopada i od 21. listopada) i 2012. godine (razgovor od 5. siječnja, razgovor od 11. siječnja, razgovor od 31. siječnja, od 17. veljače, od 1. ožujka, od 5. travnja, od 18. travnja i od 18. lipnja), tijekom kojih su si trgovci priopćavali razlike između ponuđenih i traženih cijena za sljedeće valutne parove: GBP/USD (šest razgovora), EUR/CHF (jedan razgovor), EUR/GBP (sedam razgovora), GBP/JPY (jedan razgovor) i EUR/JPY (jedan razgovor).

427 U tom pogledu, kao prvo, valja ispitati prigovore tužiteljâ koji se odnose na uzorak koji je upotrijebila Komisija.

428 Kao prvo, što se tiče razdoblja na koje se odnose razlike između ponuđenih i traženih cijena proizašle iz uzorka upotrijebljenog u pobijanoj odluci, treba utvrditi, kao što to tvrde tužitelji, da se njegovo uzimanje u obzir ne može smatrati primjerenim s obzirom na to da prekoračuje relevantno razdoblje.

429 Naime, uzimanje u obzir razlika između ponuđenih i traženih cijena proizašlih iz većeg broja razgovora koji datiraju iz 2011. godine, prije razdoblja povrede društva Credit Suisse, uopće nije relevantno za određivanje približne vrijednosti koja proizlazi iz transakcija koje uključuju različite valutne parove, čiji se zamišljeni iznosi utvrđeni na godišnjoj razini odnose na 2012. godinu.

430 Naime, imajući u vidu nestabilnost i likvidnost promptnog deviznog tržišta, devizni tečajevi – čiji je sastavni dio razlika između ponuđenih i traženih cijena – na koje utječu te posebnosti tržišta, brzo se mijenjaju, kao što to uostalom pokazuje uzorak iz pobijane odluke. Konkretnije, iz tog uzorka proizlazi da su se razlike između ponuđenih i traženih cijena za transakciju koja se odnosi na isti iznos i isti valutni par razlikovale ovisno o datumu. Stoga treba utvrditi da primjena razlika između ponuđenih i traženih cijena koje su si trgovci priopćavali 2011. godine, Komisiju s objektivnog stajališta ne obavještava precizno o stvarnoj vrijednosti prihoda ostvarenih održavanjem tržišta od strane društva Credit Suisse 2012. godine, tijekom razdoblja povrede.

431 U tim okolnostima, uzimanje u obzir razlika između ponuđenih i traženih cijena koje se odnose na različite datume u 2011. godini treba smatrati neprikladnim i neprimjerenim za odražavanje stvarne gospodarske situacije društva Credit Suisse za vrijeme razdoblja povrede.

432 Kao drugo, uzorak od šesnaest razmjena, upotrijebljen za izračun faktora prilagodbe povezanog s održavanjem tržišta, čini se ograničenim u odnosu na broj transakcija koji odgovara zamišljenim iznosima utvrđenima na godišnjoj razini koje je Komisija uzela u obzir kako bi mogla objektivno prikazati ekonomsku važnost navodne povrede.

433 U tom pogledu, iako navedeni broj transakcija nije naveden u pobijanoj odluci, s obzirom na to da je Komisija kao osnovu koristila samo transakcije čiji su iznosi niži ili jednaki 500 milijuna u osnovnoj valuti (uvodna izjava 604.) i na to da zamišljeni iznosi koje je uzela u obzir ukupno iznose 1 060 802 752 528 eura (uvodna izjava 592.), ako se ti zamišljeni iznosi podijele s najvećim brojem transakcija koje je koristila kao osnovu (500 000 000), valja smatrati da broj transakcija koji odgovara tim zamišljenim iznosima iznosi najmanje 2121. Osim toga, tužitelji tvrde da je Credit Suisse izvršio 22 000 transakcija za vrijeme razdoblja u kojem je sudjelovao u navodnoj povredi, što Komisija nije osporavala.

434 Kao treće, valja podsjetiti na to da je Komisija, kako bi izračunala približnu vrijednost, upotrijebila zamišljene iznose utvrđene na godišnjoj razini koji odgovaraju valutnim parovima kojima se najviše trgovalo, uključujući jednu od valuta EGP-a, odnosno euro, funtu sterlinga, norvešku krunu, švedsku krunu ili dansku krunu, tijekom mjeseci sudjelovanja banaka u dotičnoj povredi (uvodna izjava 589. pobijane odluke). Međutim, kao što to proizlazi iz dokaza koji se odnose na uzorak razgovora o razlikama između ponuđenih i traženih cijena, koji je uzet u obzir u pobijanoj odluci, taj uzorak uključuje jedva pet valutnih parova od mogućih četrdeset kombinacija.

435 Naime, ta nereprezentativnost valutnih parova na koje se odnosi uzorak razlika između ponuđenih i traženih cijena iz pobijane odluke, može znatno utjecati na ocjenu „najboljih podataka” koji su dostupni u vrijeme donošenja pobijane odluke za izračun približne vrijednosti društva Credit Suisse. Naime, kao što to proizlazi iz navedenog uzorka, različiti valutni parovi o kojima je riječ u ovom slučaju razlikuju se u pogledu likvidnosti i primijenjene razlike između ponuđenih i traženih cijena (na primjer, za 200 milijuna valutnog para EUR/GBP najmanja razlika između ponuđenih i traženih cijena kretala se između 10 i 12, pri čemu se najveća razlika između ponuđenih i traženih cijena kretala između 12 i 14 dok je za istu količinu valutnog para GBP/USD minimalna razlika između tih cijena iznosila 18, a najviša 20).

436 S obzirom na prethodno navedeno, potrebno je zaključiti da malobrojni elementi iz uzorka koji je Komisija upotrijebila za izračun faktora prilagodbe o kojem je riječ, od kojih se više od polovine ne odnosi na relevantno razdoblje (vidjeti točku 426. ove presude), nisu dovoljno detaljni kad je riječ o svakom valutnom paru koji je Komisija prilikom navedenog izračuna smatrala relevantnim. Stoga se ne može smatrati da navedeni uzorak pruža podatke koji bi bili dovoljni da se osigura razmjerna zastupljenost svih dotičnih valutnih parova s obzirom na logiku faktora prilagodbe povezanog s održavanjem tržišta, odnosno uzimanje u obzir činjenice da prihodi od transakcija čine dio razlike između prodajnog i kupovnog tečaja primijenjenog na razmjenu valutnog para koji uključuje valutu EGP-a.

437 Kao drugo, tužiteljima je međutim važno da dokažu da su, u okviru metodologije koju je zakonito utvrdila Komisija, stvarno postojali bolji podaci od onih koje je ta institucija uzela u obzir i da su oni stvarno dostupni (vidjeti u tom smislu presudu od 24. rujna 2019., HSBC Holdings i dr./Komisija, T-105/17, EU:T:2019:675, t. 324.). Stoga valja utvrditi jesu li podaci Bloomberg

BFIX, koje su tužitelji Komisiji ponudili za utvrđivanje faktora prilagodbe povezanog s održavanjem tržišta, predstavljali „najbolje raspoložive podatke” za provedbu metodologije koju je ta institucija utvrdila u pobijanoj odluci.

438 U tom pogledu, kao prvo, valja utvrditi da je, kao što su to tužitelji naglasili na raspravi, upotreba podataka Bloomberg BFIX Komisiji omogućila da uzme u obzir tisuće podataka o relevantnom razdoblju i stoga mnogobrojnijih i slijedom toga reprezentativnijih primjera razlika između ponuđenih i traženih cijena koje se odnose na razdoblje povrede društva Credit Suisse, s obzirom na znatan broj transakcija koje je Komisija uzela u obzir pri izračunu približne vrijednosti (vidjeti točke 432. i 433. ove presude). Tako se uzimanjem u obzir tih podataka mogla utvrditi proporcionalna veza između tih razlika i zamišljenih iznosa utvrđenih na godišnjoj razini u odnosu na to isto razdoblje – u skladu s logikom na kojoj se temelji izračun vrijednosti prihoda od prodaje u ovom slučaju – i na valutne parove uključene u opseg izračuna faktora prilagodbe o kojem je riječ.

439 Kao drugo, kao što je to istaknula na raspravi, Komisija osporava prikladnost podataka Bloomberg BFIX. Prema njezinu mišljenju, ti su podaci ograničeni jer na temelju njih nije moguće filtrirati razlike između ponuđenih i traženih cijena koje su stvarno izvršile banke koje su sudjelovale u povredi. Ti su podaci, kao što je to Komisija istaknula na raspravi i u odgovoru na mjeru upravljanja postupkom Općeg suda, također nekarakteristični za predmetnu povredu, osobito zato što ne potječu s mjesta na kojem se odvijala ta povreda i što se ne odnose na transakcije koje su izvršile banke uključene u nju.

440 Međutim, iako je točno da se Smjernice o metodi za utvrđivanje kazni temelje na tome da se za utvrđivanje osnovnog iznosa novčanih kazni koje treba izreći uzima u obzir vrijednost prihoda od prodaje proizvoda o kojima je riječ na koju se odnosi povreda (presuda od 10. srpnja 2019., Komisija/Icap i dr., C-39/18 P, EU:C:2019:584, t. 26.), njima je u točki 16. predviđena i mogućnost da Komisija odredi navedenu vrijednost ako su podaci koje je poduzetnik stavio na raspolaganje nepotpuni ili nepouzdani, na temelju, među ostalim, svih drugih informacija koje drži bitnima i primjerenima. Stoga iz tih smjernica ne proizlazi da podaci koje je Komisija uzela u obzir nužno moraju biti specifični za povredu.

441 Naime, pojam „najbolji raspoloživi podaci” u smislu točke 15. Smjernica o metodi za utvrđivanje kazni ne podrazumijeva pronalaženje podataka koji odražavaju potpuno točnu sliku ekonomske važnosti povrede i relativne težine sudjelovanja poduzetnika u njoj, nego podrazumijeva pronalaženje onih čija je kvaliteta veća od one drugih dostupnih podataka, osobito u smislu da su dosljedniji, potpuniji i vjerodostojniji za odražavanje te važnosti i te težine sudjelovanja (vidjeti u tom smislu presudu od 11. srpnja 2014., RWE i RWE Dea/Komisija, T-543/08, EU:T:2014:627, t. 230., 234. i 237.).

442 Međutim, s obzirom na činjenicu da podaci Bloomberg BFIX omogućuju uzimanje u obzir svih valutnih parova obuhvaćenih opsegom valuta na koje se odnosi izračun dotičnog faktora prilagodbe, predstavljajući značajniji uzorak koji proporcionalno odražava zamišljene iznose utvrđene na godišnjoj razini na koje je primijenjen navedeni faktor i da se odnose na razdoblje povrede društva Credit Suisse, treba ih smatrati dosljednijima, potpunijima i pouzdanijima od onih na koje se oslonila Komisija kako bi prikazala ekonomsku važnost povrede i relativnu težinu sudjelovanja društva Credit Suisse u njoj.

443 Iz prethodno navedenog proizlazi da podaci Bloomberg BFIX, koje su tužitelji Komisiji predložili tijekom upravnog postupka i dostavili Općem sudu, suprotno onomu što tvrdi Komisija, predstavljaju „najbolje raspoložive podatke” koji točnije odražavaju približnu vrijednost društva Credit Suisse.

444 Komisija ne može valjano opravdati uzimanje u obzir nereprezentativnih podataka o stvarnoj vrijednosti prihoda ostvarenih održavanjem tržišta zahtjevom poštovanja jednakog postupanja prema sudionicima povrede, s obzirom na to da na sve sudionike u povredi treba primijeniti istu metodu.

445 Naime, treba podsjetiti na to da načelo jednakog postupanja zahtijeva da se u usporedivim situacijama ne postupa na različit način i da se u različitim situacijama ne postupa na jednak način, osim ako takvo postupanje nije objektivno opravdano (vidjeti presudu od 12. studenoga 2014., Guardian Industries i Guardian Europe/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, t. 51. i navedenu sudsku praksu). Međutim, primjena načela jednakog postupanja ne može biti u suprotnosti s time da se u ovom slučaju uzmu u obzir individualizirani podaci poduzetnika koji sudjeluju u povredi, s tim da se za izračun približne vrijednosti mora primijeniti ista metodologija. Naime, upotreba individualiziranih podataka o razlikama između ponuđenih i traženih cijena u vezi s razdobljem sudjelovanja društva Credit Suisse u povredi u ovom je slučaju samo jedan način provedbe Komisijine metodologije koja se primjenjuje na sve sudionike u navedenoj povredi, a koja ne mijenja njezinu bit, nego samo može povećati preciznost približne vrijednosti te banke u pogledu važnosti i opsega njezine djelatnosti za vrijeme razdoblja njezina sudjelovanja u povredi.

446 Osim toga, Opći je sud već presudio da je Komisijin pristup – u okviru kojeg se pri izračunu vrijednosti prihoda od prodaje uzimaju u obzir podaci iz različitih razdoblja s obzirom na različita razdoblja sudjelovanja predmetnih poduzetnika u povredi, kako bi se, među ostalim, uzela u obzir stvarna gospodarska situacija tih poduzetnika tijekom razdoblja povrede i izbjeglo to da se vrijednošću prihoda od prodaje podcijeni ekonomska važnost povrede – u skladu s načelom jednakog postupanja (presuda od 29. rujna 2021., Tokin/Komisija, T-343/18, EU:T:2021:636, t. 110. do 114. i 118.).

447 Usto, suprotno onomu što tvrdi Komisija, ni činjenica da su stranke koje su sklopile nagodbu prihvatile upotrebu jedinstvenih podataka za potrebe izračuna faktora prilagodbe koji je primijenjen u okviru Komisijine metodologije ne može dovesti u pitanje zaključak o njegovoj neprikladnosti i neprimjerenosti u odnosu na društvo Credit Suisse.

448 Slijedom toga, Komisija je, time što nije upotrijebila „najbolje raspoložive podatke” za izračun faktora prilagodbe koji treba primijeniti na društvo Credit Suisse za izračun približne vrijednosti, povrijedila Smjernice o metodi za utvrđivanje kazni i pogrešno izračunala osnovni iznos novčane kazne koju mu je izrekla.

ii) Faktor prilagodbe koji se odnosi na trgovanje za vlastiti račun

449 Komisija je u pobijanoj odluci, što se tiče faktora prilagodbe koji se odnosi na trgovanje za vlastiti račun, s obzirom na to da su trgovci razmjenjivali informacije o svojim otvorenim rizičnim pozicijama, nakon što je podsjetila na to da nijedna od dotičnih banaka nije mogla dostaviti podatke potrebne za procjenu tih poslovnih prihoda i uzimajući u obzir tehničke izazove izračuna približne vrijednosti prihoda od trgovanja za vlastiti račun, u svrhu utvrđivanja razlike između ponuđenih i traženih cijena odlučila osloniti na javne izvore povezane s transakcijama na

razini „interdealer” (vidjeti točku 24. ove presude). Stoga je te prihode, kako ih ne bi precijenila, odlučila izračunati množenjem zamišljenog iznosa s 10 % prikladne razlike između ponuđenih i traženih cijena, za koju je prema vlastitoj ocjeni ocijenila da iznosi između 0,6 i 1,5 bodova. Na temelju tih utvrđenja uzela je u obzir razliku između ponuđenih i traženih cijena koja iznosi jedan bod, koju je podijelila s prethodno navedenih 10 %. Stoga je procijenila da taj faktor prilagodbe iznosi 0,1 bod.

450 Tužitelji Komisiji prigovaraju da je proizvoljno upotrijebila faktor prilagodbe kako bi u obzir uzela prihode koje su uključene banke ostvarile od držanja otvorenih rizičnih pozicija i da je za potrebe njegova utvrđenja primijenila 10 % „intertraders” razlike između ponuđenih i traženih cijena. Smatraju da se prihodi ostvareni držanjem otvorenih rizičnih pozicija temelje na potencijalnom povećanju vrijednosti pozicije trgovca, a ne na razlici koju u konačnici mora platiti trgovac. Stoga upotreba razlike između ponuđenih i traženih cijena radi uzimanja u obzir navodnih prihoda ne odražava prihode koje je Credit Suisse mogao ostvariti od te djelatnosti. U svakom slučaju, Komisija nije dokazala da je prosječni prihod od vlastitog trgovanja proporcionalan razlici između ponuđenih i traženih cijena.

451 Komisija osporava argumente tužiteljâ.

452 U tom pogledu, prije svega valja napomenuti da tužitelji ne osporavaju tvrdnju navedenu u uvodnoj izjavi 610. pobijane odluke prema kojoj su, s jedne strane, banke uključene u dotičnu povredu izvršavale transakcije ne samo kao održavatelji tržišta nego i za vlastiti račun i, s druge strane, od svih tih transakcija ostvareni prihodi. Ne osporavaju ni utvrđenje iz uvodne izjave 630. te odluke prema kojem „razlike između ponuđenih i traženih cijena odražavaju očekivanja banaka u pogledu rizika povezanog s otvorenom izloženošću”.

453 Imajući to u vidu, valja podsjetiti na to da razlika između ponuđenih i traženih cijena na promptnom deviznom tržištu predstavlja naknadu koju trgovac prima, među ostalim, za rizik koji snosi zbog posjedovanja određene valute u svojem portfelju slijedom izloženosti otvorenim rizičnim pozicijama do koje dolazi zbog brzine fluktuacija deviznih tečajeva na tržištu (vidjeti točku 21. ove presude i uvodne izjave 35. i 36. pobijane odluke koje tužitelji nisu osporavali).

454 Stoga valja smatrati da je pristup koji je Komisija primijenila kako bi izračunala faktor prilagodbe koji se odnosi na trgovanje za vlastiti račun i temelji na razlici između ponuđenih i traženih cijena, u skladu sa stvarnim stanjem na promptnom deviznom tržištu. Taj pristup Komisije u skladu je i s logikom na kojoj se temelji odabir približne vrijednosti jer se njime, među ostalim, uzimaju u obzir prihodi ostvareni djelatnošću trgovanja društva Credit Suisse za vlastiti račun.

455 U tim se okolnostima tužitelji, koji samo tvrde da razlika između ponuđenih i traženih cijena nije relevantna za izračun prihoda od djelatnosti trgovanja za vlastiti račun, a da pritom ne predlažu prikladniju alternativnu metodu, ne mogu valjano pozivati na Komisijinu navodno pogrešnu upotrebu te razliku kako bi utvrdila prihode koje je Credit Suisse mogao ostvariti od djelatnosti trgovanja za vlastiti račun.

456 Općenitije govoreći, navod tužiteljâ prema kojem trgovci u kontekstu djelatnosti trgovanja za vlastiti račun plaćaju a ne zarađuju razliku, treba smatrati paradoksalnim s gledišta poslovne logike i gospodarskog smisla postupanja za vlastiti račun a oni mogu, među ostalim, kao što je to navedeno u pobijanoj odluci, koju tužitelji u tom pogledu nisu osporavali, „itekako povećati,

smanjiti ili likvidirati otvorene rizične pozicije ‚zarađujući razliku' drugih trgovaca […]; to je naime bit dobrog održavatelja tržišta i općenito trgovca i ukazuje na to da su održavanje tržišta i trgovanje za vlastiti račun usko povezani" (uvodna izjava 630.).

457 Naposljetku, čak i ako tužitelji formalno osporavaju proporcionalnost prosječnog prihoda od trgovanja za vlastiti račun naspram razlike između ponuđenih i traženih cijena na temelju „vrlo čestih razlika" konkretne studije, oni ne iznose nikakvo konkretno objašnjenje u prilog toj tvrdnji. Naime, oni samo tvrde da je „visoka učestalost transakcija irelevantna za ovaj predmet". U svakom slučaju, tužitelji Komisiji ne mogu valjano prigovoriti bilo kakvo prebacivanje tereta dokazivanja, s obzirom na to da potonja prilikom izračuna novčane kazne raspolaže marginom prosudbe. Usto, ne može se prihvatiti argument tužiteljâ koji proizlazi iz obične ničim potkrijepljene tvrdnje, a temelji se na navodnoj proizvoljnosti i neprikladnosti primjene od 10 % „intertraders" razlike između ponuđenih i traženih cijena za određivanje predmetnog faktora prilagodbe.

458 Iz prethodno navedenog proizlazi da je Komisija pravilno utvrdila faktor prilagodbe u odnosu na trgovanje za vlastiti račun. Stoga argumente koje su tužitelji iznijeli u odnosu na njega valja odbiti kao neosnovane.

3) Alternativna metodologija koju su tužitelji predložili za izračun približne vrijednosti

459 Tužitelji smatraju da je alternativna metodologija koju je Credit Suisse predložio tijekom upravnog postupka prikladnija i pouzdanija osnova za određivanje vrijednosti njegovih prihoda od prodaje. Tvrde da se ta metodologija u biti sastoji od izračuna zamišljenih iznosa za svaku kombinaciju valutnih parova i mjeseci trgovanja proizašlih iz transakcija prilikom kojih je Credit Suisse isporučio likvidna sredstva, koji se množe faktorom prilagodbe koji se odnosi na razliku između ponuđenih i traženih cijena, jednaku polovini te razlike po specifičnoj kombinaciji valutnih parova i konkretnih mjeseci trgovanja na temelju podataka neovisne treće osobe.

460 Prema mišljenju tužiteljâ, na temelju te metodologije moguće je preciznije procijeniti približnu vrijednost. Tvrde da Komisija međutim nije ozbiljno ispitala argumente i alternativnu metodologiju koje je predložio Credit Suisse. Tužitelji Komisiji prigovaraju da je u tom pogledu povrijedila svoju obvezu obrazlaganja.

461 Komisija osporava argumente tužiteljâ.

462 Prije svega valja podsjetiti na to da se metodologija koju predlažu tužitelji razlikuje od one primijenjene u pobijanoj odluci jer se njome iz izračuna isključuju zamišljeni iznosi koji se odnose na transakcije kupovine te faktor prilagodbe koji se odnosi na trgovanje za vlastiti račun, ali se njome provodi ponderiranje razlika između ponuđenih i traženih cijena koje se odnose na djelatnosti održavanja tržišta.

463 Međutim, kao što to proizlazi iz točaka 410. do 416. ove presude, tužitelji pogrešno žele dokazati da se pri izračunu zamišljenih iznosa utvrđenih na godišnjoj razini trebalo uzeti u obzir samo transakcije prodaja valuta. Naime, takvim se izračunom ne uzimaju u obzir sve relevantne transakcije koje je izvršio Credit Suisse, i to čak i ako bi se izračunale na temelju specifične kombinacije valutnih parova i mjeseci trgovanja. U svakom slučaju, kao što to proizlazi iz stručnog izvješća na koje se tužitelji pozivaju u prilog svojoj metodologiji, alternativni izračun zamišljenih iznosa ne nalazi svoj temelj u preciznim podacima na temelju kojih bi se mogle utvrditi samo transakcije tijekom kojih je Credit Suisse isporučio likvidna sredstva.

464 Osim toga, što se tiče činjenice da metodologija izračuna približne vrijednosti isključuje vrijednost prihoda od djelatnosti za vlastiti račun, iako bi njihovo neuzimanje u obzir omogućilo smanjenje navodno „napuhane” približne vrijednosti, takvo isključenje ne uzima u obzir ekonomsku važnost povrede i relativnu težinu sudjelovanja društva Credit Suisse u njoj, s obzirom na to da su ti prihodi izvor prihoda banaka i predstavljaju samu bit njihovih djelatnosti.

465 Što se tiče argumenta o nedostatnosti obrazloženja koji se temelji na tvrdnji da Komisija nije objasnila zašto nije uzela u obzir alternativnu metodu koju su predložili tužitelji, valja napomenuti da je Komisija, kao što to proizlazi iz uvodnih izjava 626. do 633. pobijane odluke, navela razloge zbog kojih alternativnu metodologiju koju su predložili tužitelji nije smatrala prikladnom. Što se ostalog tiče, potrebno je utvrditi da se navedeni argument više podudara s ispitivanjem osnovanosti ocjene navedene metodologije. U svakom slučaju, treba podsjetiti na to da se Komisiji u skladu sa sudskom praksom ne može naložiti da u svojim odlukama objasni razloge zbog kojih, u pogledu izračuna iznosa novčane kazne, nije prihvatila alternativne pristupe onima koje je stvarno primijenila u pobijanoj odluci (presuda od 15. srpnja 2015., SLM i Ori Martin/Komisija, T-389/10 i T-419/10, EU:T:2015:513, t. 206.).

466 Stoga treba prihvatiti prvi dio četvrtog tužbenog razloga samo u dijelu u kojem Komisija u odnosu na društvo Credit Suisse nije upotrijebila najbolje raspoložive podatke za određivanje faktora prilagodbe koji se odnosi na održavanje tržišta.

467 S obzirom na navedeno, Opći sud smatra prikladnim nastaviti s ispitivanjem četvrtog tužbenog razloga razmatranjem trećeg, a zatim drugog, četvrtog i petog dijela.

b) Treći dio četvrtog tužbenog razloga, koji se temelji na precjenjivanju novčane kazne koje je posljedica čimbenika povezanog s težinom povrede

468 U skladu sa Smjernicama o metodi za utvrđivanje kazni, osnovni iznos kazne povezan je s udjelom vrijednosti prihoda od prodaje, ovisno o stupnju težine povrede, pomnoženo s godinama trajanja povrede (točka 19.). Težina svake vrste povrede ocjenjuje se za svaki slučaj posebno, uzimajući u obzir sve okolnosti pojedinog slučaja (točka 20.). U pravilu se udio vrijednosti prihoda od prodaje koji se uzima u obzir utvrđuje u visini do 30 % vrijednosti prihoda od prodaje (točka 21.). Pri odlučivanju treba li udio vrijednosti prihoda od prodaje, koji se u danom slučaju treba razmotriti, biti na donjem ili na gornjem dijelu tog raspona, Komisija uzima u obzir niz čimbenika kao što je narav povrede, zajednički tržišni udio svih dotičnih poduzetnika, zemljopisni opseg povrede te je li povreda u potpunosti izvršena ili ne (točka 22.). Usto, s obzirom na to da se najteži oblici ograničavanja tržišnog natjecanja, kao što su horizontalni sporazumi o određivanju cijena, kažnjavaju visokim novčanim kaznama, udio vrijednosti prihoda od prodaje koji se uzima u obzir u takvim slučajevima povreda je u pravilu u gornjem dijelu tog raspona (točka 23.).

469 U uvodnim izjavama 634. do 637. pobijane odluke Komisija je, uzimajući u obzir pravila navedena u točki 468. ove presude, u biti smatrala da faktor težine povrede, s obzirom na narav i zemljopisni opseg povrede, treba utvrditi na 16 %.

470 Tužitelji tvrde da je Komisija pogrešno postupila kad je faktor težine povrede utvrdila u tom postotku. Kao prvo, tvrde da nije uzela u obzir zanemarive tržišne udjele trgovaca, odnosno da čak nije objasnila zašto ih nije uzela u obzir, iako su relevantni za utvrđivanje gospodarske snage uključenih banaka i težine povrede. Kao drugo, tvrde da Komisija prilikom ocjene faktora težine

povrede nije uzela u obzir legitiman cilj razmjena informacija koji pozitivno utječe na tržišno natjecanje. Kao treće, čimbenici koji mogu utjecati na težinu neke povrede, odnosno broj i intenzitet ponašanja, Komisiju su razumno trebali navesti na primjenu nižeg faktora težine.

471 Komisija osporava argumente tužiteljâ.

472 U tom pogledu valja podsjetiti na to da je Komisija, što se tiče čimbenika koji nisu iscrpne prirode, navedenih u točki 22. Smjernica o metodi za utvrđivanje kazni, koje je uzela u obzir da bi utvrdila udio vrijednosti prihoda od prodaje koji treba uzeti u obzir u određenom slučaju, pravilno utvrdila da je sporna povreda obuhvaćala cijeli EGP i da se pojavila u obliku sporazuma i/ili usklađenih djelovanja čiji je cilj, u biti, smanjiti ili ukloniti uobičajene neizvjesnosti svojstvene tržištu promptnih deviznih transakcija. Međutim, to smanjenje ili uklanjanje ohrabrilo je banke uključene u povredu u donošenju odluka o određivanju cijena i upravljanju rizicima, iako potonji predstavljaju parametre s obzirom na koje se te banke trebaju nalaziti u tržišnom natjecanju na promptnom deviznom tržištu. Tako povreda o kojoj je riječ predstavlja jedno od najtežih ograničenja tržišnog natjecanja. Naime, u skladu s točkom 23. Smjernica o metodi za utvrđivanje kazni, udio vrijednosti prihoda od prodaje koji se uzima u obzir u takvim slučajevima povreda nalazi se u pravilu u gornjem dijelu tog raspona.

473 Komisiji se stoga ne može prigovoriti da je faktor težine povrede utvrdila na 16 %, odnosno na razinu koja se nalazi među najnižim stopama na rasponu sankcija predviđenih za takve povrede na temelju Smjernica o metodi za utvrđivanje kazni.

474 Tužitelji taj zaključak ne mogu dovesti u pitanje nijednim svojim argumentom.

475 Kao prvo, Komisija prilikom utvrđivanja faktora težine povrede nije bila dužna uzeti u obzir tržišne udjele trgovaca uključenih u jedinstvenu i trajnu povredu. Naime, takav element nije dio čimbenika navedenih u točki 23. Smjernica o metodi za utvrđivanje kazni. Osim toga, iako je točno da za određivanje težine povrede valja uzeti u obzir sve elemente koji mogu ulaziti u ocjenu njezine težine, osobito veličinu uključenih poduzetnika, Sud je također podsjetio na to da ne postoji obvezujuć ili iscrpan popis kriterija koji se obvezno moraju uzeti u obzir za ocjenu težine povrede (vidjeti u tom smislu presudu od 26. rujna 2018., Infineon Technologies/Komisija, C-99/17 P, EU:C:2018:773, t. 196. do 198. i navedenu sudsku praksu).

476 Kao drugo, ni broj i intenzitet protutržišnih ponašanja nisu dio čimbenika navedenih u točki 23. Smjernica o metodi za utvrđivanje kazni. Iako je također točno da su, prema sudskoj praksi, takvi elementi načelno relevantni za utvrđivanje iznosa novčanih kazni (vidjeti presudu od 26. rujna 2018., Infineon Technologies/Komisija, C-99/17 P, EU:C:2018:773, t. 197. i navedenu sudsku praksu), Komisija ipak može uzeti u obzir relativnu težinu sudjelovanja poduzetnika u povredi i posebne okolnosti predmeta bilo prilikom ocjene težine povrede bilo prilikom prilagodbe osnovnog iznosa s obzirom na olakotne i otegotne okolnosti (presuda od 11. srpnja 2013., Team Relocations i dr./Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, t. 104.).

477 U tim okolnostima, treba smatrati da je Komisija s pravom utvrdila koeficijent težine uzimajući u obzir povredu u cijelosti i da se relativna težina sudjelovanja društva Credit Suisse u toj povredi mogla ispitati, među ostalim, u okviru ocjene olakotnih okolnosti, a ne u stadiju odlučivanja o faktoru težine.

478 Kao treće i posljednje, što se tiče Komisijina navodnog neuzimanja u obzir legitimnog cilja razmjene informacija koji pozitivno utječe na tržišno natjecanje, treba podsjetiti na to da je Komisija, kao što je to učinjeno u okviru ispitivanja drugog dijela drugog tužbenog razloga, s pravom odbila te argumente. Stoga ih nije imala nikakvog razloga razmatrati u stadiju utvrđivanja faktora težine.

479 Iz toga proizlazi da treći dio četvrtog tužbenog razloga treba odbiti kao neosnovan.

c) Drugi dio četvrtog tužbenog razloga, koji se temelji na pogrešci u vezi s time da je smanjenje novčane kazne odobreno na temelju olakotnih okolnosti nerazmjerno malo

480 U uvodnim izjavama 650. do 656. pobijane odluke Komisija je u biti smatrala da društvu Credit Suisse, u skladu s točkom 29. Smjernica o metodi za utvrđivanje kazni, uzimajući u obzir posebne okolnosti konkretnog slučaja, odnosno nepostojanje odgovornosti društva Credit Suisse za prethodni dogovor, s jedne strane, i povremene slučajeve koordiniranja, s druge strane, treba odobriti 2 % na temelju svakog od tih ponašanja i stoga novčanu kaznu na temelju olakotnih okolnosti smanjiti za ukupno 4 %.

481 Tužitelji tvrde da smanjenje koje je Komisija odobrila na temelju olakotnih okolnosti ne uzima u dovoljnoj mjeri u obzir činjenicu da je odgovornost društva Credit Suisse utvrđena samo za jedno od triju ponašanja koja čine jedinstvenu i trajnu povredu, i to tim više jer je to ponašanje od svih triju po svojoj težini bilo najneznatnije. Prema njihovu mišljenju, da bi se odrazilo to činjenično stanje, Komisija je trebala primijeniti smanjenje novčane kazne od otprilike 75 % ili barem dvije trećine, odnosno 66 %. Osim toga, prigovaraju Komisiji da nije uzela u obzir olakotne okolnosti koje se odnose, kao prvo, na navodno vrlo ograničenu uključenost društva Credit Suisse i, kao drugo, na činjenicu da je izbjegao sporno protutržišno ponašanje time što je informacije dobivene na dotičnom forumu za raspravu priopćio klijentima, prodajnim uredima i drugim trgovcima.

482 Komisija osporava argumente tužiteljâ.

483 U tom pogledu, kao prvo, valja podsjetiti na to da su, kao što to proizlazi iz točke 335. ove presude, sva ponašanja koja čine jedinstvenu i trajnu povredu imala zajednički cilj koji se u biti sastojao od smanjenja uobičajenih neizvjesnosti svojstvenih tržištu promptnih deviznih transakcija, pri čemu nije moguće utvrditi nikakvu navodnu razliku u pogledu njihove težine. Stoga nije moguće prihvatiti općenitu i nepotkrijepljenu tvrdnju tužiteljâ da razmjene informacija predstavljaju ponašanje koje je među trima ponašanjima koja čine navedenu povredu „po svojoj težini bilo najneznatnije”, što bi trebalo uzeti u obzir na temelju olakotnih okolnosti.

484 Kao drugo, ne mogu se prihvatiti ni argumenti tužiteljâ kojima žele dokazati postojanje olakotnih okolnosti različitih od onih koje je Komisija priznala u pobijanoj odluci.

485 U tom pogledu, kao prvo, s obzirom na to da se Credit Suisse smatra odgovornim za jedinstvenu i trajnu povredu u dijelu u kojem se odnosi na razmjene informacija, valja podsjetiti na to da je, kao što to proizlazi iz više od sto razgovora analiziranih u pobijanoj odluci, ponašanje društva Credit Suisse bilo vrlo slično onomu drugih uključenih banaka u istom razdoblju. Stoga njegovo sudjelovanje u povredi nije bilo znatno ograničeno, što je moglo predstavljati olakotnu okolnost u smislu točke 29. Smjernica o metodi za utvrđivanje kazni.

486 Kao drugo, što se tiče navodnog konkurentnog ponašanja društva Credit Suisse, dovoljno je utvrditi da Komisija, s obzirom na to da se taj argument u biti temelji na argumentima koji su odbijeni u stadiju analize drugog i trećeg tužbenog razloga, ni u kojem slučaju nije bila dužna taj element uzeti u obzir kao olakotnu okolnost.

487 Kao treće i posljednje, treba analizirati utjecaj Komisijine pogreške utvrđene prilikom ispitivanja prvog tužbenog razloga u vezi s kvalifikacijom razgovora od 9. svibnja 2012. (uvodna izjava 276. pobijane odluke) u dijelu u kojem ta kvalifikacija ulazi u ocjenu relativne težine sudjelovanja društva Credit Suisse u predmetnoj povredi, koja na temelju olakotnih okolnosti može ograničiti tu težinu (vidjeti točke 107. do 117. ove presude).

488 Međutim, u tom pogledu valja utvrditi da ta pogreška u kvalifikaciji koju je Komisija počinila ne utječe na proporcionalnost iznosa novčane kazne s obzirom na posebne okolnosti ovog predmeta. Naime, s obzirom na više od sto razgovora razmotrenih u pobijanoj odluci, od kojih jedan njihov dio prethodi a drugi je uslijedio nakon razgovora od 9. svibnja 2012., što ne prekida niti utječe na odvijanje ponašanja koje se stavlja na teret društvu Credit Suisse, ni činjenica da se jedino taj razgovor pogrešno koristi protiv potonjeg društva ne omogućuje smanjenje težine povrede koja mu se stavlja na teret s obzirom na velik broj ponavljanja događaja i težinu ponašanja koje se toj banci stavlja na teret.

489 S obzirom na te elemente, treba odbiti drugi dio četvrtog tužbenog razloga.

d) Četvrti dio četvrtog tužbenog razloga, koji se temelji na povredi načela jednakog postupanja

490 Tužitelji ističu da je Komisija povrijedila načelo jednakog postupanja time što nije uzela u obzir, s jedne strane, činjenicu da je društvo Credit Suisse smatrano odgovornim samo za jedan sastavni element jedinstvene i trajne povrede, o čemu smanjenje od 4 % koje je primijenila Komisija ne vodi dovoljno računa i, s druge strane, ograničeno sudjelovanje društva Credit Suisse u navodnoj povredi, dok su druge banke uključene u navodne radnje ostvarile pravo na smanjenje zbog vremenskog preklapanja. Stoga Komisija nije uzela u obzir individualnu odgovornost društva Credit Suisse. Naposljetku, tužitelji Komisiji prigovaraju da nije pravilno izvršila svoju diskrecijsku ovlast prilikom utvrđivanja novčanih kazni u ovom predmetu.

491 Komisija osporava argumente tužiteljâ.

492 Prije svega, valja podsjetiti na to da je, u skladu sa sudskom praksom navedenom u točki 445. ove presude, načelo jednakog postupanja povrijeđeno samo kada se u usporedivim situacijama postupa različito ili kada se u različitim situacijama postupa jednako, osim ako je takvo postupanje objektivno opravdano.

493 Također valja podsjetiti na to da je za izračun novčanih kazni izrečenih poduzetnicima koji su sudjelovali u zabranjenom sporazumu različito postupanje prema predmetnim poduzetnicima svojstveno izvršavanju ovlasti koje Komisija ima u tom području. Naime, u okviru svoje margine prosudbe, Komisija treba individualizirati sankciju prema ponašanju i posebnim svojstvima tih poduzetnika kako bi u svakom konkretnom slučaju osigurala potpunu djelotvornost pravila tržišnog natjecanja Unije (vidjeti presudu od 5. prosinca 2013., Caffaro/Komisija, C-447/11 P, neobjavljenu, EU:C:2013:797, t. 50. i navedenu sudsku praksu).

494 U tom pogledu, što se tiče tvrdnje o nejednakom postupanju zbog navodnog neuzimanja u obzir ograničenog sudjelovanja društva Credit Suisse u povredi, valja podsjetiti na to da je Komisija, suprotno onomu što tvrde tužitelji, prilikom izračuna novčane kazne uzela u obzir trajanje njegova sudjelovanja, koje je u ovom slučaju bilo najkraće od svih sudionika u povredi (uvodne izjave 643. do 645. pobijane odluke). Usto, Komisija je uzela u obzir činjenicu da je Credit Suisse sudjelovao samo u jednoj jedinstvenoj i trajnoj povredi – u dijelu u kojem je riječ o razmjenama informacija – na koju se odnosi pobijana odluka u ovom predmetu, za razliku od drugih banaka koje su sudjelovale u više povreda na različitim forumima za raspravu. Međutim, različito postupanje prema situacijama društva Credit Suisse i drugih banaka stoga treba smatrati objektivno opravdanim u smislu sudske prakse navedene u točkama 492. i 493. ove presude na temelju razlika u pogledu trajanja i broja povreda počinjenih na različitim forumima za raspravu.

495 Osim toga, potrebno je utvrditi da se tužitelji, svojom općenitom i nepotkrijepljenom argumentacijom o Komisijinoj navodnoj povredi načela jednakog postupanja do koje je došlo zbog odbijanja da se društvu Credit Suisse odobri smanjenje od 66 do 75 % osnovnog iznosa novčane kazne kao što je to slučaj s drugim strankama koje su sudjelovale u višestrukim povredama na tom tržištu kako bi se uzelo u obzir vremensko preklapanje, u biti žele pozvati na olakotnu okolnost koja se temelji na ponašanju drugih sudionika u povredi.

496 Međutim, prema ustaljenoj sudskoj praksi, sudionik u povredi ne može se pozivati na olakotnu okolnost koja se temelji na ponašanju drugih sudionika u toj povredi (vidjeti presudu od 11. srpnja 2019., Huhtamäki i Huhtamaki Flexible Packaging Germany/Komisija, T-530/15, neobjavljenu, EU:T:2019:498, t. 193. i navedenu sudsku praksu). Stoga činjenica da su drugi članovi zabranjenog sporazuma sudjelovali u različitim vremenskim razdobljima ili u više povreda na različitim forumima za raspravu može, ovisno o slučaju, predstavljati otegotnu okolnost koju treba utvrditi u odnosu na njih, a ne olakotnu okolnost u korist društva Credit Suisse (vidjeti u tom smislu presudu od 11. srpnja 2019., Huhtamäki i Huhtamaki Flexible Packaging Germany/Komisija, T-530/15, neobjavljenu, EU:T:2019:498, t. 194. i navedenu sudsku praksu).

497 U svakom slučaju, potrebno je utvrditi da smanjenje koje je odobreno drugim sudionicima u odluci o nagodbi nije primijenjeno na osnovni iznos u odnosu na koji tužitelji traže smanjenje, nego u okviru izračuna približne vrijednosti. Stoga traženo smanjenje nije usporedivo s onim na koje su pravo ostvarili drugi sudionici u povredi.

498 Stoga treba odbiti četvrti dio četvrtog tužbenog razloga.

e) Peti dio četvrtog tužbenog razloga, koji se temelji na nedostatnosti obrazloženja pobijane odluke o proporcionalnosti izračuna novčane kazne izrečene tužiteljima u odnosu na onu izrečenu drugim sudionicima u povredi

499 Tužitelji prigovaraju Komisiji da nije u dovoljnoj mjeri obrazložila čimbenike koji su se pokazali relevantnima za izračun novčanih kazni izrečenih strankama u nagodbi. Smatraju da im je stoga uskraćena mogućnost procjene opsega povrede prava društva Credit Suisse na jednako postupanje, kao što je to slučaj i s Općim sudom prilikom ocjene proporcionalnosti smanjenja odobrenog društvu Credit Suisse za njegovo ograničeno sudjelovanje.

500 Komisija osporava argumente tužiteljâ.

501 U tom se pogledu ističe da se argumentacija tužiteljâ o navodnoj nedostatnosti obrazloženja u pogledu proporcionalnosti iznosa novčane kazne, kako je iznesena u tužbi, u biti temelji na nemogućoj usporedbi smanjenja novčane kazne društva Credit Suisse s onim koje je odobreno drugim strankama koje su sklopile nagodbu, i to zato što tužitelji u vrijeme podnošenja tužbe nisu raspolagali odlukom o nagodbi. Međutim, kad je ta odluka za vrijeme postupka pred Općim sudom postala dostupna, oni u stadiju replike nisu iznijeli nikakav dodatni argument o navedenoj nedostatnosti obrazloženja.

502 Upitani na raspravi, tužitelji su potvrdili da u biti više ne ostaju pri svojim argumentima iznesenima u okviru petog dijela četvrtog tužbenog razloga u pogledu nedostatnosti obrazloženja pobijane odluke u odnosu na „čimbenike koji su se pokazali relevantnima za izračun novčanih kazni izrečenih strankama u nagodbi”. Međutim, smatrali su da je drugi dio njihove argumentacije, koji se odnosi na proporcionalnost novčane kazne, i dalje relevantan za ovu tužbu.

503 Međutim, u tom pogledu treba utvrditi da objašnjenje tužiteljâ izneseno na raspravi, koje se odnosi na proporcionalnost novčane kazne, ni na koji način nije potkrijepljeno argumentacijom iz petog dijela četvrtog tužbenog razloga, kako je sažeta u točkama 499. i 501. ove presude. Naime, općenita i nedovoljno obrazložena tvrdnja o proporcionalnosti smanjenja novčane kazne, čiji se sadržaj navodi u dvjema rečenicama u tužbi, od kojih druga predstavlja posljedicu koju tužitelji izvode iz nedostupnosti odluke o nagodbi, ni u kojem slučaju nije iznesena samostalno u odnosu na nedostatak u obrazloženju. Stoga, s obzirom na to da se ta tvrdnja nadovezuje na argument od kojeg su tužitelji odustali tijekom postupka, više nema potrebe za njegovim ispitivanjem.

504 U svakom slučaju, smanjenje novčane kazne izrečene društvu Credit Suisse, na temelju olakotnih okolnosti zbog smanjenja odobrenih drugim sudionicima u povredi, ne može biti prikladan element za odlučivanje o eventualnoj neproporcionalnosti novčane kazne (vidjeti, po analogiji, presudu od 4. srpnja 2006., Hoek Loos/Komisija, T-304/02, EU:T:2006:184, t. 85.). Naime, navedena smanjenja su, među ostalim, posljedica različitih okolnosti povezanih s pojedinačnim ponašanjem društva Credit Suisse i s ponašanjem drugih sudionika u povredi, čije je uzimanje u obzir prilikom izračuna novčane kazne opravdano načelom individualizacije sankcije. Međutim, kao što to proizlazi iz točaka 492. do 498. ove presude, s obzirom na činjenicu da su druge banke uključene u predmetnu povredu sudjelovale i u drugim povredama počinjenima na drugim forumima za raspravu i koje su se dakle nalazile u objektivno različitim situacijama od društva Credit Suisse, Komisija je mogla primijeniti drukčije smanjenje. Slijedom toga nije moguće prihvatiti tu argumentaciju.

505 Iz prethodno navedenog proizlazi da je četvrti tužbeni razlog djelomično osnovan u pogledu njegova prvog dijela o faktoru prilagodbe koji se odnosi na održavanje tržišta. Međutim taj tužbeni razlog u preostalom dijelu treba odbiti.

2. Zaključak o članku 2. točki (a) pobijane odluke

506 Iz svega prethodno navedenog proizlazi da Komisijina pogreška koja se odnosi na podatke upotrijebljene za određivanje faktora prilagodbe koji treba primijeniti za izračun približne vrijednosti dovodi do poništenja članka 2. točke (a) pobijane odluke.

C. Zahtjev za smanjenje iznosa novčane kazne

507 Trećim dijelom svojeg tužbenog zahtjeva tužitelji od Općeg suda zahtijevaju smanjenje iznosa novčane kazne izrečene društvu Credit Suisse, i to neovisno o zaključku Općeg suda o njihovu prvom dijelu tužbenog zahtjeva koji se odnosi na poništenje pobijane odluke.

508 Slijedom toga treba odlučiti o zahtjevu tužiteljâ za smanjenje iznosa novčane kazne, na temelju neograničene nadležnosti koja je Općem sudu priznata člankom 261. UFEU-a i člankom 31. Uredbe br. 1/2003.

509 U tom pogledu, treba podsjetiti na to da, iako prema sudskoj praksi Suda neograničena nadležnost priznata sudu Unije člankom 31. Uredbe br. 1/2003, u skladu s člankom 261. UFEU-a, ovlašćuje sud da, uz izvršavanje običnog nadzora zakonitosti sankcije još i svojom ocjenom zamijeni Komisijinu ocjenu te da posljedično tome ukine, smanji ili poveća izrečenu novčanu kaznu ili periodični penal, izvršavanje te neograničene nadležnosti ne znači da se nadzor provodi po službenoj dužnosti, a postupak pred sudovima Unije je i dalje kontradiktoran. Na tužitelju je načelno obveza isticanja tužbenih razloga protiv sporne odluke i podnošenja dokaza u prilog tim razlozima (vidjeti u tom smislu presudu od 26. rujna 2018., Infineon Technologies/Komisija, C-99/17 P, EU:C:2018:773, t. 193. do 194. i navedenu sudsku praksu).

510 Izvršavanje neograničene nadležnosti od strane Općeg suda, na temelju članka 23. stavka 3. Uredbe br. 1/2003, podrazumijeva uzimanje u obzir težine predmetne povrede kao i njezino trajanje, uvažavajući osobito načela obrazlaganja, proporcionalnosti, individualizacije sankcija i jednakog postupanja, a da taj sud nije vezan okvirnim pravilima koja je Komisija definirala u svojim Smjernicama o metodi za utvrđivanje kazni, iako potonje mogu usmjeravati sudove Unije kada izvršavaju svoju neograničenu nadležnost (vidjeti presudu od 21. siječnja 2016., Galp Energía España i dr./Komisija, C-603/13 P, EU:C:2016:38, t. 90. i navedenu sudsku praksu).

511 Također treba istaknuti da postupak na temelju kojeg Opći sud određuje novčanu kaznu sam po sebi nije aritmetički precizan. Osim toga, kada odlučuje na temelju svoje neograničene nadležnosti, Opći sud mora izvršiti vlastitu ocjenu, uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja (vidjeti presudu od 15. srpnja 2015., Trafilerie Meridionali/Komisija, T-422/10, EU:T:2015:512, t. 398. i navedenu sudsku praksu).

512 U okviru svoje obveze obrazlaganja Opći je sud dužan podrobno izložiti čimbenike koje uzima u obzir radi utvrđivanja iznosa novčane kazne (vidjeti u tom smislu presudu od 14. rujna 2016., Trafilerie Meridionali/Komisija, C-519/15 P, EU:C:2016:682, t. 52.).

513 U ovom slučaju, da bi se utvrdio iznos novčane kazne kojemu je svrha sankcionirati protupravno ponašanje društva Credit Suisse, kako proizlazi iz ispitivanja pet tužbenih razloga iznesenih u ovoj tužbi, valja uzeti u obzir sljedeće okolnosti.

514 Kao prvo, što se tiče težine i trajanja povrede, valja istaknuti sljedeće.

515 Pokazalo se svrsishodnim upotrijebiti metodologiju kojom se, poput one koju je u ovom slučaju koristila Komisija, prvo određuje osnovni iznos novčane kazne, koji se potom može prilagoditi ovisno o pojedinačnim okolnostima predmeta.

516 Prije svega, što se tiče vrijednosti prihoda od prodaje kao početnog podatka, valja kao približnu vrijednost uzeti u obzir zamišljene iznose društva Credit Suisse utvrđene na godišnjoj razini koji su u vezi s transakcijama kupovine i prodaje valutnih parova u relevantnom razdoblju. Nadalje, te zamišljene iznose utvrđene na godišnjoj razini valja prilagoditi primjenom faktora koji čini zbroj, s jedne strane, polovine razlike između kupovnog i prodajnog tečaja u vezi s prihodima ostvarenima od djelatnosti održavanja tržišta i, s druge strane, 10 % razlike između ponuđenih i traženih cijena u vezi s prihodima ostvarenima od djelatnosti za vlastiti račun.

517 Kao što to proizlazi iz točaka 428. do 436. ove presude, Komisija je pogrešno smatrala da su podaci iz uzorka razmjena informacija koje su se odvijale na dotičnom forumu za raspravu predstavljali „najbolje raspoložive podatke” u svrhu izračuna faktora prilagodbe koji se odnosi na održavanje tržišta, zbog čega je došlo do nepravilnosti pri izračunu približne vrijednosti društva Credit Suisse, s tim da je riječ o sastavnom elementu izračuna osnovnog iznosa novčane kazne i stoga konačnog iznosa novčane kazne koja mu je izrečena. Zato pobijanu odluku valja izmijeniti kako bi se pri određivanju približne vrijednosti uzeli u obzir podaci Bloomberg BFIX (vidjeti točke 437. do 448. ove presude).

518 S jedne strane, što se tiče faktora prilagodbe koji se odnosi na održavanje tržišta, tužitelji smatraju da je na temelju tih podataka razlika između ponuđenih i traženih cijena iznosila 1,47 baznih bodova i da je, slijedom toga, taj faktor prilagodbe, koji predstavlja 50 % navedene razlike, iznosio 0,73 bazna boda. Tužitelji su izračunali tu razliku od 1,47 baznog boda na temelju ponderiranog prosjeka razlika iz Bloomberg BFIX podataka za valutne parove iz skupine G10 koji podrazumijevaju najmanje jednu valutu EGP-a za relevantno razdoblje, s tim da su te razlike primijenili na zamišljene iznose društva Credit Suisse za svaki od tih valutnih parova. Oni naime smatraju da su valutni parovi koji se često razmjenjuju likvidniji i da su stoga njihove razlike između ponuđenih i traženih cijena manje. Stoga bi primjena običnog prosjeka znatno povećala vrijednost prihoda od prodaje društva Credit Suisse.

519 Komisija je s druge strane, odgovarajući na mjeru upravljanja postupkom koju je odredio Opći sud, tvrdila da razlika u cijeni na temelju Bloomberg BFIX podataka iznosi 2,3 bazna boda i da je, slijedom toga, faktor prilagodbe koji se odnosi na održavanje tržišta iznosio 1,15 baznih bodova. Komisija je tu razliku između ponuđenih i traženih cijena izračunala na temelju običnog prosjeka razlika između ponuđenih i traženih cijena koje proizlaze iz podataka Bloomberg BFIX o valutnim parovima iz skupine G10 koji podrazumijevaju najmanje jednu valutu EGP-a za relevantno razdoblje. Komisija smatra da je metoda koja se sastoji od primjene običnog prosjeka na razlike između ponuđenih i traženih cijena ona koja je najbliža metodologiji primijenjenoj u pobijanoj odluci.

520 U tom pogledu treba istaknuti da je Komisija već bila uzela u obzir zamišljene iznose društva Credit Suisse prilikom izračuna zamišljenih iznosa utvrđenih na godišnjoj razini. Kao što je to Komisija u biti istaknula u svojem odgovoru na repliku, iako je svrha tih iznosa to da odražavaju djelatnost društva Credit Suisse, cilj razlika između ponuđenih i traženih cijena za potrebe izračuna faktora prilagodbe, je osobito odraziti ekonomsku važnost povrede i stvarnu strukturu transakcija uključenih poduzetnika povezanih s financijskim proizvodima na koje se povreda odnosi. Međutim, to ne bi bio slučaj ako bi se te razlike ponderirale s obzirom na zamišljene iznose društva Credit Suisse za svaki valutni par. Usto, s obzirom na to da se razlike između ponuđenih i traženih cijena koje proizlaze iz podataka Bloomberg BFIX ne odnose samo na transakcije koje je izvršio Credit Suisse, ponderiranje tih razlika s obzirom na zamišljene iznose društva Credit Suisse za svaki valutni par može, suprotno tomu, znatno smanjiti vrijednost prihoda od prodaje društva Credit Suisse. Prema tome, valja smatrati da je metoda izračuna

razlike između ponuđenih i traženih cijena koju predlažu tužitelji manje prikladna od one koju je Komisija predložila u svrhu izračuna faktora prilagodbe koji se odnosi na održavanje tržišta i da slijedom toga valja primijeniti navedeni faktor koji je predložila Komisija, odnosno 1,15 baznih bodova.

521 S druge strane, što se tiče faktora prilagodbe koji se odnosi na trgovanje za vlastiti račun, tužitelji nisu uspjeli dovesti u pitanje Komisijinu ocjenu prema kojoj on iznosi 0,1 baznog boda (vidjeti točke 449. do 458. ove presude). Slijedom toga, ukupni faktor prilagodbe povezan s približnom vrijednošću, izračunan na temelju podataka Bloomberg BFIX, iznosi 1,25 baznih bodova (ili 0,0125 %).

522 Stoga, budući da tužitelji nisu uspjeli dovesti u pitanje vrijednost zamišljenih iznosa društva Credit Suisse utvrđenih na godišnjoj razini, koja je u pobijanoj odluci utvrđena u iznosu od 1 060 802 752 528 eura (vidjeti točke 407. do 416. ove presude), nakon množenja vrijednosti tih iznosa s faktorom prilagodbe od 1,25 baznog boda, približna vrijednost vrijednosti prihoda od prodaje za Credit Suisse iznosi 132 600 344 eura, kao što je to Komisija izračunala u svojem odgovoru na mjeru upravljanja postupkom koju je odredio Opći sud.

523 Nadalje, Opći sud smatra prikladnim uzeti u obzir narav povrede kao i njezin zemljopisni opseg te primijeniti 16 % vrijednosti prihoda od prodaje na temelju njezine težine zbog razloga navedenih u točkama 472. i 473. ove presude.

524 Osim toga, valja primijeniti trajanje sudjelovanja tužiteljâ u povredi kako ono proizlazi iz pobijane odluke, s obzirom na to da ga tužitelji nisu osporavali i na to da na njega nije utjecao zaključak iz točke 117. ove presude u vezi s razgovorom od 9. svibnja 2012. Slijedom toga, valja utvrditi da je sudjelovanje u povredi trajalo 0,42 godine.

525 Naposljetku, valja, kao što je to učinila Komisija, dodati dodatni iznos od 16 % vrijednosti prihoda od prodaje kako bi se osigurala nužnost izricanja novčane kazne čiji je iznos odvraćajući, neovisno o trajanju povrede.

526 Kao drugo, primjereno je, u skladu s razmatranjima iz pobijane odluke, smanjiti osnovni iznos novčane kazne na temelju olakotnih okolnosti za 2 % zbog nepostojanja odgovornosti društva Credit Suisse za povremene slučajeve koordiniranja i za 2 % zbog nepostojanja njegove odgovornosti za prethodni dogovor.

527 Kao treće, iznos novčane kazne koji je utvrdio Opći sud na odgovarajući način uzima u obzir potrebu izricanja novčane kazne u iznosu koji je odvraćajući, kao što to proizlazi iz točke 525. ove presude.

528 S obzirom na sva prethodna razmatranja, Opći sud smatra da pravilna ocjena okolnosti ovog slučaja s obzirom na načelo individualizacije sankcije i načelo njezine proporcionalnosti zahtijeva utvrđivanje novčane kazne u iznosu od 28 920 000 eura, za čije su plaćanje solidarno odgovorni društvo UBS Group, pravni sljednik društva Credit Suisse Group, društvo UBS, pravni sljednik društva Credit Suisse i društvo Credit Suisse Securities (Europe).

IV. Troškovi

529 U skladu s člankom 134. stavkom 3. Poslovnika Općeg suda, ako stranke djelomično uspiju u svojim zahtjevima, svaka stranka snosi vlastite troškove.

530 U ovom slučaju tužitelji su uspjeli u svojem zahtjevu za poništenje pobijane odluke u dijelu u kojem se odnosi na njezin članak 2. točku (a) kao i u zahtjevu za smanjenje iznosa novčane kazne, ali nisu uspjeli u postupku kad je riječ o njihovu zahtjevu za poništenje članka 1. pobijane odluke. U tim okolnostima, tužitelji i Komisija snosit će svaki vlastite troškove.

Slijedom navedenoga,

OPĆI SUD (sedmo vijeće)

proglašava i presuđuje:

1. **Poništava se članak 2. točka (a) Odluke Komisije C(2021) 8612 *final* od 2. prosinca 2021. u vezi s postupkom na temelju članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u [predmet AT.40135 – FOREX (Sterling Lads)].**

2. **Novčana kazna za čije plaćanje solidarno odgovaraju UBS Group AG, pravni sljednik društva Credit Suisse Group AG, UBS AG, pravni sljednik društva Credit Suisse AG i društvo Credit Suisse Securities (Europe) Ltd utvrđuje se u iznosu od 28 920 000 eura.**

3. **U preostalom dijelu tužba se odbija.**

4. **Svaka stranka snosit će vlastite troškove.**

Kowalik-Bańczyk Buttigieg Ricziová

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourgu 23. srpnja 2025.

Potpisi

Sadržaj

I. Okolnosti spora . . . 2

A. Postupak povodom kojeg je donesena pobijana odluka . . . 2

B. Pobijana odluka . . . 3

1. Proizvodi o kojima je riječ i dotični sektor . . . 3

2. Ponašanja koja se stavljaju na teret društvu Credit Suisse . . . 5

3. Novčana kazna . . . 7

a) Osnovni iznos novčane kazne . . . 7

b) Konačni iznos novčane kazne . . . 7

II. Zahtjevi stranaka . . . 8

III. Pravo . . . 8

A. Članak 1. pobijane odluke . . . 8

1. Prvi tužbeni razlog, koji se temelji na povredi članka 101. UFEU-a i nedostatnosti obrazloženja kad je riječ o kvalifikaciji razmjena informacija na internetu kao sporazuma i/ili protutržišnih usklađenih djelovanja . . . 8

a) Uvodne napomene . . . 9

b) Prvi dio prvog tužbenog razloga, koji se temelji na tvrdnji da Komisija nije dokazala postojanje prethodnog dogovora i slijedom toga da razmjene informacija na internetu predstavljaju protutržišni sporazum i/ili usklađeno djelovanje . . . 9

c) Drugi dio prvog tužbenog razloga, koji se temelji na nepostojanju dokaza o tome da su razmjene informacija na internetu predstavljale samostalne sporazume i/ili usklađena djelovanja . . . 11

1) Prvi prigovor, koji se temelji na Komisijinu pogrešnom tumačenju određenih dokaza koji potječu iz razdoblja počinjenja povrede i drugi prigovor, koji se temelji na tvrdnji da razmjene informacija na internetu ne predstavljaju protutržišne sporazume i/ili usklađena djelovanja . . . 12

i) Dopuštenost određenih argumenata i dokaza koje su iznijeli tužitelji . . . 12

ii) Protutržišni karakter razgovora koje tužitelji izravno osporavaju . . . 14

– Razgovori od 14. lipnja, 5. kolovoza i 4. listopada 2011. te od 7. veljače i 1. lipnja 2012. . . . 14

– Razgovor od 14. svibnja 2012. . . . 14

– Razgovor od 11. travnja 2012. 16

– Razgovor od 13. travnja 2012. 17

– Razgovor od 9. svibnja 2012. 18

– Razgovor od 5. lipnja 2012. 20

– Razgovor od 25. travnja 2012. 21

– Razgovor od 10. veljače 2012. 22

– Razgovori od 25. travnja, 19. lipnja, 3. i 4. srpnja 2012. 24

– Zaključak o razgovorima koje su tužitelji konkretno osporavali 26

iii) Protutržišna priroda razgovora koje tužitelji nisu izravno osporavali 27

2) Treći prigovor, koji se temelji na pogrešci koja se tiče prava koju je Komisija počinila zaključivši da legitimno objašnjenje dotičnih razmjena informacija koje je dalo društvo Credit Suisse nije relevantno 29

2. Drugi tužbeni razlog, koji se temelji na povredi članka 101. UFEU-a i nedostatnosti obrazloženja u pogledu kvalifikacije razmjena informacija na internetu kao „ograničenja s obzirom na cilj” 30

a) Uvodne napomene 31

b) Prvi dio drugog tužbenog razloga, koji se temelji na nepostojanju dokaza o postojanju ograničenja s obzirom na cilj 32

1) Drugi prigovor, koji se temelji na pogreškama koje je Komisija počinila prilikom ocjene okolnosti dotičnog tržišta 33

i) Transparentnost promptnog deviznog tržišta 33

ii) Struktura predmetnog tržišta 35

iii) Dvostruka uloga trgovaca 36

2) Prvi prigovor koji se temelji na tvrdnji da se Komisijin zaključak, prema kojem je cilj dotičnih razmjena informacija bio ograničiti tržišno natjecanje, temelji na neprovjerenim netočnim činjeničnim pretpostavkama 37

i) Razmjene informacija o razlikama između ponuđenih i traženih cijena („bid-ask spreads”) 37

ii) Razmjene informacija o nalozima klijenata 38

iii) Razmjene informacija o otvorenim rizičnim pozicijama 39

iv) Razmjene informacija o aktualnim ili budućim aktivnostima trgovanja . . . 40

3) Treći prigovor, koji se temelji na pogreškama koje je Komisija počinila oslonivši se na pravnu kvalifikaciju dotičnih razmjena informacija iznesenu u dokazima podnesenima radi oslobođenja od kazne i u prijedlozima za nagodbu 41

4) Četvrti prigovor, koji se temelji na tvrdnji da se Komisija nije mogla osloniti na svoje iskustvo na području razmjena informacija u drugim tržišnim okolnostima ili u drugim financijskim predmetima kako bi olakšala svoj teret dokazivanja 43

5) Zaključak o prvom dijelu drugog tužbenog razloga 44

c) Drugi dio drugog tužbenog razloga, koji se temelji na pogreškama koje je Komisija počinila u okviru analize legitimnosti ili učinaka dotičnih razmjena informacija koji pozitivno utječu na tržišno natjecanje 45

3. Treći tužbeni razlog, koji se temelji na povredi članka 101. UFEU-a i nedostatnosti obrazloženja kad je riječ o kvalifikaciji jedinstvene i trajne povrede iz pobijane odluke . 50

a) Prvi dio trećeg tužbenog razloga koji se temelji na nedostatnosti dokaza i obrazloženja o postojanju sveobuhvatnog plana kojim se nastoji postići zajednički cilj kojem je društvo Credit Suisse namjeravalo doprinijeti, za koji je znalo ili koji je trebalo predvidjeti 52

1) Postojanje „sveobuhvatnog plana” kojim se nastoji postići zajednički cilj 52

2) Saznanja i namjera doprinošenja zajedničkom cilju 54

3) Distanciranje od razmjena informacija 55

b) Drugi dio trećeg tužbenog razloga, pogrešci koja se tiče prava u pogledu kvalifikacije prethodnog dogovora kao elementa jedinstvene i trajne povrede u kojoj je moguće sudjelovati u različitim omjerima 57

4. Peti tužbeni razlog koji se temelji na povredi načela dobre uprave 58

5. Zaključak o članku 1. pobijane odluke 60

B. Članak 2. točka (a) pobijane odluke 60

1. Četvrti tužbeni razlog, koji se temelji na povredi članka 23. Uredbe 1/2003, Smjernica o metodi za izračunavanje kazni, načelâ proporcionalnosti i jednakog postupanja te obveze obrazlaganja 60

a) Prvi dio četvrtog tužbenog razloga, koji se temelji na pogrešci u izračunu približne vrijednosti 62

1) Zamišljeni iznosi društva Credit Suisse utvrđeni na godišnjoj razini 63

2) Jedinstveni faktor prilagodbe iz pobijane odluke 64

i) Faktor prilagodbe koji se odnosi na održavanje tržišta 64

ii) Faktor prilagodbe koji se odnosi na trgovanje za vlastiti račun 69

3) Alternativna metodologija koju su tužitelji predložili za izračun približne vrijednosti 71

b) Treći dio četvrtog tužbenog razloga, koji se temelji na precjenjivanju novčane kazne koje je posljedica čimbenika povezanog s težinom povrede 72

c) Drugi dio četvrtog tužbenog razloga, koji se temelji na pogrešci u vezi s time da je smanjenje novčane kazne odobreno na temelju olakotnih okolnosti nerazmjerno malo 74

d) Četvrti dio četvrtog tužbenog razloga, koji se temelji na povredi načela jednakog postupanja 75

e) Peti dio četvrtog tužbenog razloga, koji se temelji na nedostatnosti obrazloženja pobijane odluke o proporcionalnosti izračuna novčane kazne izrečene tužiteljima u odnosu na onu izrečenu drugim sudionicima u povredi 76

2. Zaključak o članku 2. točki (a) pobijane odluke 77

C. Zahtjev za smanjenje iznosa novčane kazne 78

IV. Troškovi 81